

VERSLAG

over het

Bestuur en den Toestand

DER ZAKEN

van de

STAD TURNHOUT

door het College van Burgemeester en Schepenen
aan den Gemeenteraad
in zijne zitting van 1 October 1923 voorgedragen

TURNHOUT

BOEKDRUKKERIJ J. DECKX-VAN TULDEN

Mijnheeren,

In uitvoering van artikel 70 der Gemeentewet, hebben wij de eer UEd. hierbij verslag te doen over het Bestuur en den toestand onzer stadszaken in het afgelopen dienstjaar 1922-1923.

TITEL I.

STAAT DER BEVOLKING.

In 1922 is onze bevolking weer aangegroeid, zoodat wij op 31 December ll. 24787 inwoners telden.

Deze bestonden uit 12173 mannen en 12614 vrouwen.

Burgerlijke Stand.

GEBOORTEN, STERFGEVALLEN, HUWELIJKEN,
ECHTSCHIEDINGEN,
ERKENNING EN WETTIGING VAN KINDEREN
EN WOONSTVERANDERINGEN.

De jaarlijksche officieële statistiek over den gang der bevolking en de beweging van den burgerlijken stand bevat de volgende opgaven :

Verschil		JAREN		GETAL GEBOORTEN		GETAL STERFGEVALLEN		GETAL doodgeboren in de geboren en sterfgevallen niet begrepen		AANMERKINGEN
In meer	In min	1921	1922	Mannelijke	Vrouwelijke	Mannelijke	Vrouwelijke	Mannelijke	Vrouwelijke	
4	00	331	335					8	4	<p align="center">AANMERKINGEN</p> <p>In 1922 zijn hier ter stede 8 personen overleden die geen deel van de bevolking maakten, terwijl er 13 die hier woonachtig waren, elders overleden zijn.</p> <p>Tusschen de 615 geboorten zijn er 20 onwettige kinderen, waarvan 12 mannelijke en 8 vrouwelijke.</p> <p>In 1922 zijn hier 9 kinderen geboren die geen deel der bevolking maakten. 8 zijn er elders geboren die aan Turnhout's bevolking toehoren.</p>
00	40	320	280					11	19	
00	36	651	615	TOTAAL					22	
19	00	155	174	Mannelijke						
00	00	163	170	Vrouwelijke						
00	00	318	344	TOTAAL						
00	00	00	00	Meerder gestorven dan geboren						
00	00	333	271	Meerder geboren dan gestorven						
00	3	8	8	Mannelijke						
00	00	11	4	Vrouwelijke						
00	00	19	22	TOTAAL						

Van de sterfgevallen in 1922 telt men er :

	MANNEL.	VROUWEL.
Onder 1 jaar	59	36
Van 1 tot 10 jaren	20	22
Van 11 tot 15 "	3	3
Van 16 tot 20 "	2	2
Van 21 tot 50 "	20	34
Boven de 50 "	70	73
	<u>174</u>	<u>170</u>
Totaal	344	

Overleden in Januari	59
" Februari	32
" Maart	40
" April	29
" Mei	25
" Juni	21
" Juli	32
" Augustus	20
" September	21
" October	22
" November	25
" December	18
Totaal	344

Volgens opgaaf zijn er gestorven in 1921 tengevolge van :

	MANNEL.	VROUWEL.
Aangeboren zwakheid	3	4
Typhuskoorts	0	2
Kinkhoest	7	4
Brandige keelontsteking en kroep	1	0
Mazelen	5	3
Griep	4	4
Tuberculose der longen	12	13
Andere tuberculosen	3	1
Kanker en andere kwaadaardige gezwellen	7	14
Eenvoudige ontsteking der hersenvliezen	9	2
Congestie, bloedstoringen en hersenverweeking	1	2
Organische hartziekte	19	25
Slepende ontstekingen der luchtpijptakken	1	0
Luchtpijpontsteking	11	8
Longontsteking	34	34
Cirrhosis van de lever	2	6
Maagaandoeningen	4	0
Darmontsteking, buikloop	10	14
Darmbreuken, darmverstopping	1	0
Apendicite	1	0
Acute nephritis en kwaal van Bright	4	3
Kraambedsongesteldheden	0	3
Ouderdom	3	7
Andere oorzaken	24	19
Ongeval	4	1
Zelfmoord	4	1
	<hr/>	<hr/>
	174	170
	<hr/>	<hr/>
	344	

HUWELIJKEN

Het getal huwelijken was 270

ECHTSCHIEDINGEN

Geene.

OUDERDOM DER GEHUWDEN

	MANNEL.	VROUWEL.
Beneden 18 jaren	0	4
Van 18 tot beneden 21 Jaren	27	66
" 21 " 25 "	88	94
" 25 " 30 "	98	59
" 30 " 35 "	30	24
" 35 " 50 "	18	20
" 50 ten minste	9	3
	<hr/>	<hr/>
	270	270
	<hr/>	<hr/>
Totaal	540	

ERKENDE EN GEWETTIGDE KINDEREN

	MANNEL.	VROUWEL.
Erkend na het opmaken van de geboorteakt	0	1
Erkend en gewettigd in huwelijksakt	9	5
	<hr/>	<hr/>
	15	

WOONSTVERANDERINGEN

De personen die van 1 Januari tot en met 31 December 1922 onze stad of haren buitenkring kwamen bewonen, werden onderverdeeld als volgt :

Van andere gemeente van het rijk : 359 mannen 406 vrouwen		
Uit Frankrijk :	2	3
Uit Nederland :	12	5
Uit Noord-Amerika :	1	0
	<hr/>	<hr/>
	374	414
	<hr/>	<hr/>
	788	

Zijn van hier vertrokken :

Naar andere gemeenten van het rijk : 318 mannen, 385 vrouwen

„ „ landen :

„ Duitschland	1	2
„ Frankrijk	5	5
„ Nederland	4	3
„ Zwitserland	1	0
	<hr/>	<hr/>
	329	395

724

INBURGERING

In den loop van 1922-1923 werden er vier verklaringen van inburgering gedaan ingevolge artikelen 4 en 5 der overgangsbepalingen der wet van 15 Mei 1922.

REGISTERS VAN DEN BURGERLIJKE STAND

Er werden door bemiddeling der Sociëteit St. Jan Francis Regis 9 uittreksels geleverd tot het voltrekken van huwelijken.

De registers blijven steeds met de meeste zorg gehouden.

TITEL II. GEMEENTEBESTUUR.

Gemeenteraad.

Van 1 October 1922 tot 30 September 1923 hield de Raad 12 zittingen.

In zitting van 24 Maart 1923 bracht de heer burgemeester eene treffende hulde aan de nagedachtenis van den heer Henri Van Genechten, gemeenteraadslid, overleden op 16 Maart 1923.

Hij somde de diensten op die het betreurd medelid in zijne hoedanigheid van Schepen van den Burgerlijken Stand en Schoone Kunsten, Voorzitter der Feestkommissie, sinds bijna 20 jaar aan het gemeentebestuur en de bevolking heeft bewezen en waarvoor, hij onlangs nog werd benoemd tot Ridder der Kroonorde. Hij prees hem voor zijne bestuurlijke kennissen, zijn vernuft en ondervinding, en stuurde in naam van den Gemeenteraad zijne gevoelens van innige en kristelijke deelneming aan de beproefde familie van den overledene, die in dankbare herinnering zal voortleven bij zijne collegas.

De heer Breugelmans, in naam der minderheid, sloot zich ten volle aan bij de hulde door den achtbaren heer Voorzitter gebracht aan het afgestorven medelid.

Als plaatsvervanger van den aflijvige was opgeroepen de heer Jos. Kruyfhooft, advocaat, T/S, wiens ingediend ontslag in zelfde zitting werd aangenomen.

De Raad bestaat thans nog uit 16 leden.

In zitting van 6 April 1923 werden de heeren Henri Pelckmans, Schepen van Openbare Werken en Armand van der Gracht, raadslid, wederzijds aangesteld als beheerder en commissaris bij de Turnhoutse Maatschappij voor Goedkoope Woningen alhier.

College van Burgemeester en Schepenen.

Zonder verandering.

Personeel en inrichting der bureelen.

In zitting des Raads van 24 Maart 1923 werd M. Frans Jacobs, sederd 21 Maart 1921, als voorloopige bediende werkzaam op het bevolkingsbureau, in zelfde hoedanigheid bepaald aangesteld.

Gemeenteontvangst.

Zonder verandering.

Kiezerslijsten.

Volgens de wet van 9 Augustus 1923 werd er bij afwijking van artikel 4 der wet van 15 April 1920, in 1923, tot de herziening der kiezerslijsten voor de gemeente, niet overgegaan.

De bepaalde kiezerslijst voor de wetgevende kamers voor 1924-1925, van kracht wordende den 1st Mei 1924, werd gesloten met 6995 kiezers.

Kiezingen.

Geene.

Gemeentegoederen.

In zitting van 6 April 1923 keurde de Raad goed de akte van verkoop namens de Stad, van 6 woningen op de Merodelei alhier, ten bedrage van 281200,— frank.

In zelfde zitting werd goedkeuring verleend aan den aankoop uitterhand door de stad, van gronden groot 2 Hect. 13 aren 2 centiareen met huizing, van den heer Ed. De Bruyne, gelegen op het Stokt, voor de som van 48000,— frank. Deze eigendom werd aangekocht voor gebeurlijke oprichting van zwemdok of park.

De Raad keurde goed in zitting van 12 Mei 1923, den aankoop uitterhand van 2 perceelen grond toebehoorende aan de familie Aug. Dierckx-Dierckx; het eerste groot 40 aren, het tweede 5 aren, aan den prijs van 315,— frank de are en gelegen nevens den onlangs aangekochten eigendom van den heer De Bruyne.

In zitting van 26 Mei 1923 werd de overeenkomst goedgekeurd tusschen de Stad en de heeren Sak en Verwaest, in zake het geschil over de inrijpoort der nieuwe stadsbureelen op de Grootte Markt.

TITEL III.

Ontleding der gemeententerekening van 1922 en waardeering der voorloopige begrooting van 1924.

GEWONE EN BUITENGEWONE ONTVANGSTEN.

A. GEWONE:

	Rek. 1922	Begroot. 1924
Overschot der gewone ontvangsten . . .	8370,37	—
Toelagen.		
Stadsteekenschool : toelaag staat . . .	4000,—	5733,33
id. : toelaag provincie . . .	3587,—	4300,—
Stadsmuziekschool : toelaag staat : . . .	1700,—	3737,50
id. : toelaag provincie . . .	3000,—	4983,30
Gemeentehuishoudklas : toelaag staat . . .	842,—	—
id. : toelaag provincie . . .	310,—	—
Lager onderwijs : toelaag staat	23770,23	—
id. : toelaag provincie	17527,—	15316,—
id. : jaarwedden onderwijzend personeel (toelaag staat)	450703,03	460000,—
Bewaarscholen : toelaag staat	1664,—	—
id. : toelaag provincie	—	2148,—
id. : jaarwedden onderwijzend personeel (toelaag staat)	42257,98	45000,—
Buursteenwegen van groot verkeer : aandeel staat	25029,68	—
id. : aandeel provincie	—	5000,—
Fonds der meest begaafden : aandeel staat	726,—	3750,—
id. : aandeel provincie	—	1000,—
Aandeel in het fonds der gemeenten	286366,60	375000,—

Belastingen en taksen.

	Rek. 1922	Begroot. 1924
Opcentiemen en aandeel in de cedulaire belastingen	594129,73	1275000,—
Aandeel in de Staatstaks op automobielen id. op de openbare vermaaken	3456,68 28966,20	15000,— 36000,—
Opcentiemen op het mobiliair	3809,17	9600,—
id. de dienstboden en luxepaarden	—	5500,—
Belasting op de paarden	—	9000,—
Belasting op rijtuigen	—	9275,—
Belasting op de ltvreiknechten en op automobielgeleiders	9925,—	2200,—
Belasting op de rijwielen	8697,—	11364,—
Belasting op de vensterspioenen	—	500,—
Belasting op de beweegkracht en hittingsoppervlakte	8796,01	20000,—
Belasting op de honden	—	2500,—
Belasting op de vóór- en achtergevels	43977,50	105000,—
Belasting op de stoepen	13942,30	13900,—
Belasting op de danszalen	5045,85	4000,—
Belasting op de schutsels	618,28	500,—
Belasting op de cinemas	—	20000,—
Belasting op de pianos in publieke lokalen gebezigd	1970,—	1860,—
Staangelden op de botermarkt	3054,—	7000,—
Staangelden op de markt van allerlei waren	17947,30	50000,—
Taks op het leuren met allerlei koopwaren	2545,85	2000,—
Taks op de draaiorgels, danstenten, foorkramen enz.	40156,—	50000,—
Taks op de veemarkten	—	7000,—
Belasting op de balkons	1494,—	—
Belasting op de concert-herbergen	20,—	—

Verschillende ontvangsten.

Jaarwedden der tusschentijdige onderwijzers : aandeel staat	10009,08	5400,—
id. : aandeel provincie		

	Rek. 1922	Begroot. 1924
Buurtspoorweg Antwerpen-Hoogstraeten-Turnhout : dividenden	20576,24	6370,—
id. vermeerderd kapitaal id.	5200,59	1610,—
id. 2 ^{de} vermeerdering kapitaal id.	6105,04	1890,—
Buurtspoorweg Turnhout - Arendonck (grens) id.	—	4445,—
id. Turnhout-Moll-Westerloo id.	—	4488,—
id. Eynthout-Sichem id.	—	204,—
id. Turnhout-Hoogstraeten-vertakking id. id. vermeerderd kapitaal id.	—	2579,50 385,—
id. Turnhout-Gheel (vaart) id.	1417,51	1435,—
id. id. vermeerderd kapitaal id.	192,47	195,—
id. Turnhout-Poppel (grens) id.	—	770,—
Huurprijzen van stadseigendommen	9175,—	15000,—
Grasverpachting op het kerkhof	50,—	50,—
Opbrengst der akten van den Burg. Stand	247,79	250,—
Opbrengst van het uitspreidingsveld	8408,40	2000,—
id. van den reinigheidsdienst	5327,—	3000,—
id. der waterleiding	168366,06	130000,—
id. van het slachthuis	9620,30	20000,—
id. van het ontsmettingstoestel	—	—
id. der rioolaansluitingen en werken	3025,20	5000,—
Vergunningen van grond op het gemeentekerkhof	12393,36	6000,—
Verschillende ontvangsten, intresten enz.	94424,59	15000,—
Inhoudingen ten voordeele der verschillende pensioenkassen	—	17000,—
Aandeel der verschillende gemeenten in de onkosten van den werkrechttersraad id. provincie id.	1740,75 870,37	4368,— 2184,—
Kohier der wedergaaf door de boordeigenaars voor ambtshalve ruiming der rivieren en waterloopen	5251,85	2500,—
Diensten voor order.	—	50000,—
Saldo nog te ontvangen "gemeentefonds,, over 1922	—	70000,—

	Rek. 1922	Begroot. 1924
Achterstallige belastingen over 1922 . . .	—	140000,—
Totaal der gewone ontvangsten	2020806,36	3095290,63

B. BUITENGEWONE ONTVANGSTEN.

	Rek. 1922	Begroot. 1924
Overschot der vorige dienstjaren . . .	303529,64	297362,91
Aandeel der gemeente in de oorlogswinsten	32347,50	—
Terugbetaling der oorlogsschade . . .	462787,35	—
Tusschenkomst van den Staat in de be- meubeling der schoollokalen der Prin- senstraat	1794,32	—
Id. id. der Provincie	1794,32	—
Tusschenkomst van de Provincie in de veranderingswerken der schoollokalen der Warandestraat 1/6	2099,93	—
Tusschenkomst der Provincie in het maken en bemeubelen der nieuwe stadsbureelen	71555,60	—
Tusschenkomst Staat 1/3 voor het aanleg- gen van riolen in de nieuwe Tuinwijk (Lokeren-akkers)	—	30000,—
Id. der Provincie, id. (1/3).	—	30000,—
Tusschenkomst der Provincie voor het aanleggen der waterleiding, id.	—	15000,—
Tusschenkomst Staat 1/3 (1 ^e afkorting). . .	—	15000,—
Terugbetaling kapitaal hoogspanningsnet der electriciteit.	—	1000000,—
Tusschenkomst der Provincie in het ma- ken van een zwemdok (1/6)	—	100000,—
Kiezelweg Sevendonck, toelaag Provin- cie (1/3)	—	166666,—
Id. id. toelaag Staat (1/3)	—	—
Nieuwe wegenis. Tusschenkomst Provin- cie 1/3	—	66666,—

	Rek. 1922	Begroot. 1924
Riolen. Tusschenkomst Provincie (1/3) (Tuinwijk afzonderlijk verrekend)	—	293333,33
Id. id. Staat (1/3)	—	—
Waterleiding. Tusschenkomst der Provin- cie (1/3). (Tuinwijk afzonderlijk verrek.)	—	125300,—
Id. id. Staat (1/3)	—	—
Vergrooting Middelbare Jongensschool. Tusschenkomst Staat (1/3)	—	75000,—
Id. id. der Provincie, id. (1/6)	—	—
Id. id. bemeubeling. Tusschenkomst Staat (1/3)	—	25000,—
Id. id. Provincie (1/6)	—	—
Totaal der buitengewone ontvangsten	875908,66	2239328,24

BELOOP DER ONTVANGSTEN.

	Rek. 1922	Begroot. 1924
Gewone ontvangsten	3095290,63	2020806,63
Buitengewone ontvangsten	2239328,24	875908,66
Totaal der ontvangsten allerlei . . . fr.	5334618,87	2896715,02

GEWONE- EN BUITENGEWONE UITGAVEN.

A. GEWONE UITGAVEN.

	Rek. 1922	Begroot. 1924
1 ^e Hoofdstuk. Huishoudelijk plaatselijk be- stuur	143443,81	418816,40
2 ^e Id. Publieke veiligheid en gezondheids- gesteltenis	200815,22	363517,29
3 ^e Id. Gemeentewerken	388275,32	438600,—
4 ^e Id. Handel en Scheepvaart	—	—
5 ^e Id. Kazerneering, logementen, militaire en andere transporten.	—	—
6 ^e Id. Openbare Weldadigheid	444297,04	483281,65

	Rek. 1922	Begroot. 1924
7 ^e Id. Eeredienst	16365,—	21575,—
8 ^e Id. Openbaar Onderwijs	666583,87	684509,04
9 ^e Id. Schoone Kunsten	25185,41	36000,—
10 ^e Id. Gevestigde Schuld	298971,28	465675,18
11 ^e Id. Regelingen	5692,09	7000,—
12 ^e Id. Diensten voor Order	—	51000,—
13 ^e Id. Vrijwillige en Verschil. uitgaven	66046,66	121700,—
14 ^e Id. Gewone dienst B	—	1250,—

Totaal der gewone uitgaven . fr. 2255675,70 3091674,56

B. BUITENGEWONE UITGAVEN.

Nieuwe werken en bijzondere uitgaven 555112,68 5528626,76

Totaal der uitgaven allerlei . fr. 2810788,38 8621551,32

BALANS.

	Rek. 1922	Begroot. 1924
Gewone ontvangsten fr.	2020806,36	3095290,63
Gewone uitgaven fr.	2255675,70	3092924,56
Mali fr.	234869,34	—
Boni fr.	—	2366,07
Buitengewone ontvangsten fr.	875908,66	2239328,24
Buitengewone uitgaven fr.	555112,68	5528626,76
Boni fr.	320795,98	—
Mali fr.	—	3289298,52
Algemeen bedrag der ontvangsten fr.	2896715,02	5334618,87
Algemeen bedrag der uitgaven fr.	2810788,38	8621551,32
Boni fr.	85926,64	—
Mali fr.	—	3286932,45

Leeningen en finantieële gesteltenis.

Het tekort voorkomend op de voorloopige begrooting voor 1924, zijnde 3289298,52 frank zal het voorwerp moeten uitmaken eener nieuwe aan te gane leening, bij het bepaald vaststellen der begrooting. Deze leening zal als tegenpost worden ingeschreven in de buitengewone ontvangsten en zal moeten dienen tot dekking der kosten voortspruitende uit verschillende ontworpen openbare werken, waaronder voornamelijk deze betrekkelijk het leggen der electriciteit in onze stad.

Tot doeding dezer leening zullen er ook verhoogingen van reeds bestaande of nieuwe belastingen moeten worden ingevoerd.

Pensioenkas der toegevoegden van politie.

De rekening van ontvangsten en uitgaven geeft voor uitslag over het dienstjaar 1922, een goed slot van 11402,79 frank.

Het College houdt zich bezig met het opmaken der standregelen voor de stichting eener algemeene pensioenkas ten voordeele van het stadspersoneel. Er wordt voorzien dat de bestaande pensioenkas zal versmolten worden in de ontworpen inrichting.

TITEL IV.

LIEFDADIGE GESTICHTEN.

BUREEL VAN WELDADIGHEID.

In vervanging van de heeren Jos. Versteylen, Alfons Verwaest, Cesar Peeters en René Caron werden op voorstel van het College van Burgemeester en Schepenen door den Gemeenteraad aangesteld als leden van het Armbestuur, de heeren Karel Claesen, Jos. Neefs, August Hens en Corneel Laurysen.

Op 21 October 1922 had de eerste vergadering plaats onder voorzitterschap van den heer Burgemeester, Jonkheer du Four, welke den nieuwen leden een hartelijk woord van welkom toesprak en

de hoop uitdrukte dat zij nog lange jaren hunne beste krachten zouden wijden aan het edel werk hetwelk zij op zich hadden genomen met het mandaat als lid van het weldadigheidsbureel aan te nemen.

Overgaande tot de kiezing van een voorzitter wordt de heer Pelckmans tot die functie aangewezen.

Op 7 December 1922 wordt de heer Jan Delangh als lid van het Armbestuur voorgesteld in vervanging van den heer Jos. Neefs, ontslaggever ter oorzaak van het verlaten onzer stad, die in raadszitting van 28 December 1922 werd bekrachtigd.

Bij Koninklijk besluit van 25 November 1922 verkreeg de heer Jules Crokaert, Secretaris bij het Armbestuur, de burgerlijke medalie van eerste klas voor 25 jaar trouwen dienst bij deze inrichting.

Geneeskundige Dienst.

Een der eerste en schoonste werken welke het nieuwe bestuur op touw zette was het invoeren van het vrijheidsstelsel in den geneeskundigen dienst, stelsel dat niet alleen de goedkeuring van gansch de weldenkende bevolking onzer stad zou mededragen, maar ook eene merkelijke vermindering van uitgaven op art. 4 onzer begrooting moest daarstellen.

Op 21 Februari 1923 besloot dan het bestuur den geneeskundigen dienst volgenderwijze te veranderen.

1° De verdeling der wijken is afgeschaft.

2° Het zal ieder behoeftige toegelaten zijn zich te laten verzorgen door den dokter zijner keuze, in Turnhout verblijvende.

3° Het staat den behoeftigen vrij de voorschreven medicamenten te laten bereiden door een der vijf apothekers der stad.

4° De kinderbedden zullen door de gediplomeerde vroedvrouw afgewerkt worden; bij uitzondering wanneer er zich verwikkelingen voordoen zal de hulp van een geneesheer ingeroepen worden.

Giften en Legaten.

Geene.

Roerende en onroerende goederen.

Zonder verandering.

Afleg en aanleg van kapitalen.

ONTVANGSTEN :

Goed slot rekening 1922	fr.	1454,33
(Hierin begrepen 1050 fr. vergunningen ontvangen op 6-11-1922)		
9-4-1923 — 11 obligaties uitgelot × 500 fr. =	fr.	5500,—
9-4-1923 — 3 id. id. vroeger × 455,90 =	fr.	1367,70
17-5-1923 — afgehaald van spaarboekje Nat. B.	fr.	8000,—
7-6-1923 — vergunningen	fr.	2048,35
22-6-1923 — terugbetaling (1 ^{ste} jaarkorting)	fr.	5500,—
16-7-1923 — vergunning	fr.	100,—
10-9-1923 — 9 obligaties uitgelot × 500 fr. =	fr.	4500,—
		<u>fr. 28470,38</u>

UITGAVEN :

17-5-1923 — schatkistbons gekocht voor	fr.	8000,—
22-5-1923 — id. id.	fr.	8000,—
22-6-1923 — id. id.	fr.	7000,—
11-10-1923 — id. id.	fr.	5000,—
		<u>fr. 28000,—</u>

Rekendienst.

REKENING 1922.

Ontvangsten	fr.	104133,85
Uitgaven	fr.	92856,48
		<u>Overschot fr. 11277,37</u>

BEGROOTING 1923.

Ontvangsten	fr.	97163,36
Uitgaven	fr.	95666,19
		<u>Overschot fr. 1497,17</u>

Verleende Onderstanden.

In geld	fr.	50078,—
In eetwaren	fr.	3018,05
In geneesmiddelen	fr.	3693,75
In kleederen en beddengerief	fr.	3813,30
Aan huishuren	fr.	1579,87
Aan weezen en verlaten kinderen	} fr.	3883,—
{ art. 7. fr. 2677,—		
{ art. 18 fr. 1206,—		
Aan kraambedvrouwen	fr.	1590,61

Betwistbare zaken.

Geene.

GODSHUIZEN.

Het mandaat van den Heer L. Boone, Advokaat-Volksvertegenwoordiger, eindigde op 31 December 1922. In zitting van 15 November 1922 is dit mandaat voor 5 jaren vernieuwd en door den Gemeenteraad in zitting van 28 December 1922, bekrachtigd.

Roerende en onroerende goederen.

Verkoop van grond.

Namens het Gasthuis:

1. Aan Frans Verstricht, landbouwer, Koekhoven-Merxplas, twee perceelen afgeblaaid mastbosch, wijk D nrs 288 en 289, samen groot 57 aren 85 centiaren, gelegen te Merxplas, ter streke "De Venne", aan 24,— fr. per are.

Giften en legaten.

Geene.

Rekendienst.

Begrootingen 1923 :

	Ontvangsten	Uitgaven	Overschot.
Gasthuis	113209,54	113135,87	73,67
Godshuis	196170,98	196139,55	31,43
Begijnhof	64826,06	64812,84	13,22

Rekeningen 1922:

	Ontvangsten	Uitgaven	
Gasthuis	102923,28	106745,17	3821,89 Mali
Godshuis	187302,42	196247,19	8944,77 id.
Begijnhof	44924,07	35064,48	9859,59 Boni

Voor de diensten voor order der Stad was op de begrooting van 1922 :

Eene toelaag voorzien van	18500,—
De uitgaven bedroegen	34062,99

Te kort fr. 15562,99

Stadstoelagen begrooting 1923 :

Gasthuis art. 11 toelaag van de Stad	49200,—
Godshuis „ 1 ^a id.	148800,—
„ „ 2 voor ouderlingen en kinderen	12000,—
Diensten voor order der Stad	20500,—

Totaal Fr. 230500,—

Betwistbare zaken.

Geene.

Begijnhof.

Fondatie	2	Begijnen.
Infirmierie	5	„
Konvent	4	„

Gasthuis.

Zusters : 24.

Werden verpleegd in 1922 :

Lastens de Stad	198 personen
„ andere Gemeenten	6 „
„ den Staat	0 „
Voor hunne penningen	339 „

Samen : 543 „

De prijs van den onderhoudsdag was voor 1922 fr. 3,75

Door de zorgen van den heer Dr Huybrechts werden 11 Zusters kosteloos opgeleid voor het exaam, proef B, wegens ziekenverpleging en allen bekwamen het vereischte diploma; 't zij met groote onderscheiding, met onderscheiding of met vrucht.

Een waarlijk heerlijke uitslag, de Heer Huybrechts en Zusters ter eere en ten goede van onze verpleegden in het Gasthuis.

Godshuis.

Zusters : 11.

Gemiddeld getal bestedelingen in 1922, gehuwden inbegrepen : 132.

Geplaatst bij de Broeders, in het S' Viktorsgesticht : 29 jongensweezen.

Op de begrooting over 1922 bedroeg de Stadstoelaag fr. 172600,—

Door de Stad werd hierop werkelijk betaald fr. 170076,53

Overschot fr. 2523,47

Op Donderdag, 21 Juni 1923, is in het Godshuis plechtig gevierd het diamanten jubelfeest van de Eerw. Zr Basilia, in de wereld Verheyden A, geboren te Vorst, Pr. Antw., 4 Maart 1839. Zij trad in het klooster op 26 Januari 1863 en sedert 33 jaren verbleef zij onafgebroken te Turnhout, in zelfopofferende toewijding aan den dienst van onze ouderlingen en weezen. Dien dag was het feest voor al de inwoners van het gesticht, zoo ouderlingen als meisjes-weezen. Op het feest waren genoodigd de familie van de jubilaresse, de Z. Eerw. Heer Pastoor-Deken, het Bestuur der Godshuizen en de Eerw. Heeren Oud-Bestuurders en Bestuurder. Ook verschillende Zusters van de Orde. Verscheidene toespraken werden gehouden, gelegenheidsgedichten en gezangen voorgedragen ter eere van de Jubilaresse. Een oprecht heerlijk welgelukt feest.

Aan de Jubilaresse werd de Koninklijke onderscheiding toegekend van het Burgerlijk Kruis van 1^e klas en verscheidene geschenken door het Bestuur, de Familie en de verpleegden in het Gesticht, enz., werden haar aangeboden.

Zinneloozen en blinden.

Zonder verandering.

Bedelaarswerkhuisen.

Gemiddeld opgenomen in het Toevluchtshuis te Hoogstraeten 5 behoeftigen, waarvoor in 1922 betaald werd fr. 6116,32.

Weldadigheidsscholen.

Geplaatst in verschillende gestichten, gedurende de jaren 1918-1919-1920-1921 en 1922, 9 behoeftigen, waarvoor betaald in 1922 fr. 7886,49.

TITEL V.

EEREDIENST.

Geestelijkheid.

Geene verandering.

KERKFABRIEKEN.

Rekeningen 1922.

A. — ST. PETRUSKERK.

Ontvangsten	fr. 36.189,83
Uitgaven	fr. 36.111,57
Overschot	fr. 77,76

B. — O. L. VROUW TE SEVENDONCK.

Ontvangsten	fr. 1.451,33
Uitgaven	fr. 1.335,59
Overschot	fr. 115,74

C. — H. HART VAN JEZUS.

Ontvangsten	fr.	16.745,33
Uitgaven	fr.	16.726,61
	Overschot fr.	18,72

Begroo:ingen 1923.

A. — ST. PETRUSKERK.

Ontvangsten	fr.	37.071,97
Uitgaven	fr.	36.963,80
	Overschot fr.	108,17

B. — O. L. VROUW TE SEVENDONCK.

Ontvangsten	fr.	2.190,07
Uitgaven	fr.	2.020,25
	Overschot fr.	169,82

C. — H. HART VAN JEZUS.

Ontvangsten	fr.	22.600,46
Uitgaven	fr.	22.600,46
	Overschot fr.	— —

Roerende en onroerende goederen.

Tijdens het afgelopen dienstjaar verkocht de kerkfabriek der parochie van het H. Hart, met goedkeuring der bevoegde Overheid, hare overblijvende bouwgronden, gelegen rondom de kerk. Met de opbrengst dier verkooping legde de kerkfabriek de leening af die zij bij het opbouwen der kerk had aangegaan.

Giften en legaten.

Geene.

TITEL VI.

OPENBAAR ONDERWIJS.

College van Humaniteiten.

In het St Jozefcollege onder het wijs beleid der Eerw. Paters der Societeit Jezus, groeide tijdens het afgelopen jaar de schoolbevolking nog aan. De latijnsche klassen werden bezocht door 311 leerlingen en de voorbereidende door 167, in 't geheel door 478 leerlingen verdeeld in 237 internen, 205 externen en 36 apostolieken.

Staatsmiddelbare Jongensschool.

Nogmaals is de bevolking der Staatsmiddelbare school dit jaar merkelijk gestegen ; zij telde niet min dan 542 leerlingen 445 in de Voorbereidende afdeeling, 97 in de Middelbare en Handelsafdeeling. Nog eens moesten drie overbevolkte klassen gesplitst, en drie nieuwe onderwijzers benoemd worden.

Op 1ⁿ Juni dus, traden M. Van Dooren, Jan, M. De Proost Frans, vroeger onderwijzers ter stede, en M. Heyneman Urbain, vroeger te Brugge, als titularissen der nieuwe klassen in dienst.

In de uitgangsexamens slaagden negen leerlingen ; één zelfs met de " Allergrootste Vrucht „, zes met " Grootte Vrucht „, twee met " Vrucht „.

Alle leerlingen, op eene uitzondering na die zich aangeboden hebben voor het examen van ordeklerek of klerk der belastingen, zijn daarin geslaagd. Voor de eerste maal biedt zich een der leerlingen aan op 't examen van 't Belgisch Schoolschip ; met innige voldoening melden wij dat de jonge Goris Armand de vijfde plaats bekleedt, op 64 kandidaten en 22 aangenomen studenten.

VRIJ MIDDELBAAR ONDERWIJS.

St. Victorsgesticht.

Nog steeds bleef dit bloeiend onderwijsgesticht zijn goede faam

bestand. Tijdens het afgelopen schooljaar werd de school bezocht door 362 inwonende leerlingen waaronder 69 weesjongens, 480 externen en 29 juvenisten. Van dit getal volgden er 182 leerlingen de middelbare afdeeling en 24 de vakschool.

Gesticht H. Graf.

De kostschool van het H. Graf telde gedurende het afgelopen jaar 148 inwonenden en 363 externen.

Het getal leerlingen in de lagere normaalschool groeit van jaar tot jaar aan.

Het afgelopen jaar sloot met 128 leerlingen waarvan 22 het diploma van lager onderwijzeres behaalden.

Er dient aangestipt te worden de buitengewone uitslag die der leerlingen van de Middelbare Normaalschool ten deel viel; 7 leerlingen boden zich aan voor het afleggen van 't examen van regentes; 2 dezer behaalden de groote onderscheiding, 4 eindigden met onderscheiding en ééne met vrucht.

Vrije Katholieke Middelbare Meisjesschool.

Onze bevolking stelt het degelijk onderricht dat men daar geeft op hoogen prijs. Het schooljaar 1922-23 sloot met 267 leerlingen.

Lager Onderwijs.

A. GEMEENTESCHOLEN.

JONGENSSCHOOL DER WARANDESTRAAT. — De samenstelling van het onderwijzend personeel onderging geen verandering. Het mobiel en het materiëel werden op aanzienlijke wijze verbeterd en vermeerderd. De twee laagste klassen werden van andere doelmatige lessenaars voorzien. Een prachtig stelsel nieuwe platen van Gewijde Geschiedenis werd aangeschaft; alsmede een groot aantal platen, zeer nuttig voor het onderwijs der natuurlijke wetenschappen. Insgelijks verscheidene nieuwe landkaarten, waarbij nog eenige andere meubelen kwamen het reeds voorhanden zijnde vervoegen, zoodat de school thans op een degelijke inrichting mag bogen.

De studie na de klasuren werd tot stand gebracht; hetgeen den leerlingen toelaat, onder het waakzaam oog des onderwijzers, de te leeren lessen wel te overzien en het hun opgelegde werk met zorg af te maken.

Ook werd het geneeskundig toezicht ingericht. De Heer Dr Van Everbroek werd hiermede gelast voor deze school.

Gedurende het schooljaar 1922-1923 bedroeg de bevolking 185 leerlingen.

JONGENSSCHOOL DER PRINSENSTRAAT. — Gedurende het afgelopen jaar telde deze school 248 leerlingen.

Het personeel werd tweemaal gewijzigd: op 25 November 1922 verliet Juffrouw Nuyts Jozefien het onderwijs. Zij werd vervangen door Juffrouw Nijs Jozefa, die op 29 November 1922 in dienst trad. Mijnheer Van den Bosch Juul ging op 21 April 1923 over naar Linth en werd vervangen door den heer Regemeutter Florent, die op 1 Mei 1923 zijne lessen alhier begon.

In de maand November 1922 werd aan de school een allerliefst bloemenhofken aangelegd, waar alle soorten doorlevende planten en houtgewas weelderig optierden. Gedurende den zomer deed geheel het personeel aan bloemenkweek. De uitslag was schitterend. Zoo denkt men bij de kinderen van ons volk eerbied en liefde voor boomen en planten aan te kweeken.

GEMEENTE MEISJESSCHOOL. — Tijdens het schooljaar 1922-1923 telde deze school 222 leerlingen.

In den loop van dit jaar werden er twee nieuwe klassen bijgebouwd.

Zes leerlingen van den 4ⁿ graad bekwamen in den algemeenen wedstrijd van den schoolkring Turnhout het getuigschrift van lagere studiën met een bijzondere melding voor de fransche taal. Vijf leerlingen van den 3ⁿ graad werden insgelijks bekroond.

B. AANGENOMEN SCHOLEN.

AANGENOMEN JONGENSSCHOOL. — Deze school telde 12 klassen met 400 leerlingen.

In vervanging van M. Wijgerde, op pensioen gesteld, trad op 21 September 1922 in dienst M. Van Roy, Jan.

Verliet de school M. Embrechts, Louis op 25 November 1922 en werd vervangen door M. De Proost, Frans.

Op 21 September 1922 ging Mej. Cos, Maria over naar de aangenomen school (centrum) en werd vervangen door Mej. Biddeloo, Delphina uit voornoemde school.

Op 31 Mei 1923 verlieten de heeren Van Dooren Jan en De Proost Frans de aangenomen jongensschool en gingen over naar de Staatsmiddelbare jongensschool; zij werden vervangen door de heeren Spaepen Aug. en Janssens Jozef.

Op 24 September 1923 werd de heer Van Dooren Bonaventura benoemd in vervanging van den heer Boel Jos.

AANGENOMEN GEMENGDE SCHOOL (CENTRUM) — Gedurende het schooljaar 1922-1923 telden de lagere klassen dezer school 865 leerlingen.

Geen veranderingen deden zich voor in 't personeel behalve de vervanging van Mej. Biddeloo door Mej. Cos.

AANGENOMEN MEISJESSCHOOL H. HART. — Gedurende het schooljaar 1922-1923 telden de lagere klassen dezer school 519 leerlingen.

AANGENOMEN GEMENGDE SCHOOL SEVENDONCK — Hier was het getal ingeschreven leerlingen in het afgelopen schooljaar 86 waarvan 52 jongens en 34 meisjes.

BEWAARSCHOLEN.

Het getal leerlingen der Gemeentebewaarschool bedroeg 78.

In den loop van dit schooljaar werd de bewaarafdeeling dezer school overgebracht naar de lokalen der Gemeentjongensschool der Warandestraat.

De aangenomen bewaarschool der Herenthalsstraat telde 208 leerlingen waarvan 93 jongens en 115 meisjes.

In de aangenomen bewaarschool van het H. Hart bestond de schoolbevolking uit 217 leerlingen waarvan 115 jongens en 102 meisjes.

De aangenomen bewaarschool der Albertstraat telde 167 leerlingen waarvan 85 jongens en 82 meisjes.

HUISHOUDKLASSEN.

HUISHOUDSCHOOL DER BEEKSTRAAT. — Beheerraad: Geene veranderingen hebben zich in de vorige samenstelling voorgedaan; het Staats- en Provinciebestuur hebben elk eene afgevaardigde toegevoegd:

Staatsafgevaardigde: Mej. J. Vogels, Turnhout.

Provinciale afgevaardigde: Mme A. Claesen, Turnhout.

Onderwijzend personeel: Gebleven zooals voorheen.

Ingeschreven 74 leerlingen van 14 tot 20 jaar; 66 dezer volgden de leergangen tot het einde van het schooljaar. 4 leerlingen hebben hun eindexaam gedaan waarvan 1 met onderscheiding en 3 met voldoening.

Toezicht: De school werd bezocht door de Staats- en Provincieafgevaardigden alsmede door de Provinciale- en Staatsopziensters.

DE VRIJE HUISHOUDKLAS VAN FABRIEKMEISJES. gevestigd in de Patersstraat alhier, telde gedurende het verlopen schooljaar 24 leerlingen. De meisjes leeren er koken, kuischen, waschen en strijken. De naad bestaat enkel in het herstellen van kleedingstukken. De praktische oefeningen zijn voorafgegaan door 1/2 u. theoretische lessen. De leergangen worden gegeven 's Maandags van 4 1/4 tot 7 uren.

VAK- EN NIJVERHEIDSSCHOOL.

De dagscholen voor hout- en metaalbewerkers zetten haar 2^e studiejahr in, en telden reeds 56 leerlingen. Een gediplomeerde onderwijzer werd aangesteld voor de algemeene leergangen; voorts een meester-paswerker, een meester-smid, en twee meesters-timmerlieden.

De avondlessen telden 223 leerlingen, alzoo verdeeld: letterzetters-drukkers 28; boekbinders 32; papierbewerkers 27; metaalbewerkers 45; kleermakers 34; schoenmakers 17; schilders 19; Handelsafdeeling 21.

37 leeraars geven het practisch en theoretisch onderricht; de leergangen worden uitgebreid, b. v. 2^e jaar-dagscholen; 4^e jaar-

metaalbewerkeren en boekbinders; 3^e jaar-papierbewerkeren; bijzondere lessen voor drukkers.

Eene tentoonstelling werd, met de kermisdagen, ingericht die fel bezocht werd. Op de plechtige prijsuitdeeling, bijgewoond door het stedelijk magistraat, werd eene indrukwekkende rede uitgesproken door Mr Verbist, leeraar aan de Normaalschool te Mechelen. De 1^e diplomas werden uitgedeeld.

De toelage der Stad bedroeg 16893,32 fr.

MODELKANTSCHOOL.

Deze school werd bijgewoond door 233 leerlingen. 14 meesteressen en een teekenleeraar geven het onderricht. De school richtte ook eene tentoonstelling in van kant en fijn linnenwerk, dat fel bewonderd is geweest. Ze nam deel aan de tentoonstelling te Gent, waar ze een groote onderscheiding verwierf.

De stadstoelage beliep 5000 fr.

KANTSCHOOL VAN HET H. GRAF.

Tijdens het afgelopen schooljaar telde deze inrichting 165 leerlingen.

TITEL VII.

SCHOONE KUNSTEN, WETENSCHAPPEN EN LETTEREN.

Teekenschool.

Binnen het afgelopen dienstjaar 1922-1923 genoten 217 leerlingen het teekenonderricht in de academie onzer stad.

Zij omvatten bijna al de verschillende bedrijven, stielen en ambachten van Turnhout en omgeving, in de volgende verhouding: 30 timmerlieden, 14 meubelmakers, 8 metsers, 7 smeden, 4 drukkers,

2 onderwijzers, 1 beeldhouwer, 25 andere ambachten en 126 scholieren. Vele leerlingen van omliggende gemeenten houden er aan de gewaardeerde kursussen onzer teekenschool te volgen.

Bij gelegenheid der jaarlijksche tentoonstelling beschouwden wij met bewondering en hooge voldoening de 159 kunstproeven harer dapperste prijkkampers.

In zitting van 13 November 1922 nam de Raad het ontslag aan van den heer Napoleon Daems als leeraar van boetseerkunde. Deze telde meer dan 30 jaar getrouwen en eervollen dienst en mag er op roemen veel bijgedragen te hebben tot den bloei onzer stadsakademie. Telken jare mochten wij ons verheugen in de schitterende onderscheidingen die zijne oud-leerlingen in Akademiën en instituten van hooger onderwijs behaalden. Ook werd hij eenparig door den Raad als eere-leeraar uitgeroepen. In zijn vervanging benoemde de Raad in zelfde zitting den heer Avonds Victor, meester-meubelmaker alhier.

Muziekschool.

Het onderwijzend personeel onderging groote veranderingen. De heer Emiel Verrees, bestuurder, na gedurende 40 jaar met de meeste toewijding te hebben gewerkt aan den vooruitgang der muziekschool, werd in Raadzitting van 2 October 1922, op zijne aanvraag, op pensioen gesteld en opgevolgd door zijn zoon Emiel Constant, primus van het Koninklijk Vlaamsch Conservatorium van Antwerpen. Aan den aftredende verleende de Raad den titel van Eere-Bestuurder. De naam en faam onzer muziekschool heeft onder zijn wijs beleid steeds toegenomen en talrijk zijn de oud-leerlingen die bij hoogere studien zich hebben opgewerkt tot ware kunstenaars.

Ten einde den heer Bestuurder toe te laten meer tijd te besteden aan koor- en orkestklas, werden in 't begin van 't schooljaar de twee hoogste klassen van notenleer voor jongens (hoogere afdeling) aan den heer Thomas Van Sas toevertrouwd, die tot leeraar werd benoemd in Raadszitting van 13 November 1922.

Op 2 Maart 1923 hadden wij het afsterven te betreuren van den verdienstelijken leeraar van notenleer der meisjesafdeling, den heer Alois Van Eyck, die gedurende vele jaren zijne beste krachten heeft gewijd aan den bloei der muziekschool. Als opvolger werd in Raadszitting van 6 April 1923 de heer Herman Van Eyck aangesteld.

De muziekschool werd, begin November 1922, overgebracht en voor goed gevestigd in den achterbouw van het nieuw stadsgebouw ter groote Markt.

Het getal ingeschreven leerlingen bedroeg 250. Verscheidene leerlingen uit den omtrek en zelfs uit afgelegen gemeenten volgden de leergangen der school. Dit kenschatst voorzeker hoe ook door gansch het arrondissement de degelijkheid van het onderwijs gewaardeerd wordt.

Er waren 30 leerlingen voor piano, 22 voor viool, 6 voor cello, 1 voor basviool, 17 voor klarinet, 7 voor fluit, 1 voor hobo en 17 voor verschillende koperen speeltuigen.

De heer Gilson, opziener, bij zijn bezoek in de maand Mei drukte zijne groote tevredenheid uit over den steeds toenemenden vooruitgang der school.

Ter gelegenheid der plechtige prijsuitdeeling, welke plaats had op 21 Oogst 1923, werden, benevens een kwartet van Haydn voor snaarspeeltuigen en een kwartet van Gilson voor koperen speeltuigen, door het orkest, samengesteld uit het leeraarskorps, leerlingen en oudleerlingen der muziekschool onder de leiding van den nieuwen bestuurder, de Van Rijswijk-cantate voor kinderstemmen en orkest van den genialen meester Peter Benoit, alsmede de 6^e symphonie van Haydn, in zijn geheel, voor de eerste maal te Turnhout uitgevoerd.

Letterkundige genootschappen.

TAXANDRIA.

Het getal leden daalde door sterfgevallen.

De annalen werden regelmatig uitgegeven en de verzamelingen van het museum vermeerderden door het aanwerven eener prachtige lijkurne voortkomende uit de vroegere gedane opdelvingen te Grobbendonck en aan het museum geschonken door mijnheer Jules Van Schoubroeck van Herenthals.

Eigen Kunst — Eigen Leven.

De kring heeft regelmatig gewerkt volgens de voorschriften van zijn reglement. Zeven vergaderingen werden gehouden, waar telkens onderwerpen van kunst en letterkunde werden voorgedragen en

vinnig besproken. De tooneelafdeeling voerde het gekende passiespel "Gekruisigd .. op, en tevens eene smakelijke klucht voor volle zaal. Onze zangers lieten zich oefenen in kerkelijk en profaan muziek. Kortom de kring heeft vele teekenen van leven gegeven, alhoewel de groote ontplooiing van werking die wij verleden jaar voorzagen niet tot uiting is gekomen. De studenten houden zich thans veel bezig met de politieke zijde der Vlaamsche Beweging waardoor van lieverlede de cultureele werking op den achtergrond wordt geschoven.

Hooger Leven.

Afdeling : Studiekring

en afdeling Kath. VI. Hoogeschooluitbreiding.

Gedurende het afgelopen dienstjaar (1 Sept. 1922-31 Oogst 1923) klom het getal leden tot 71. Elf voordrachten werden gehouden over allerlei wetenschappelijke onderwerpen, waarbij ook nog voordrachten door onze leden in andere kringen der stad en in de buitengemeenten.

In dezen kring Hooger Leven werd tijdens het afgelopen jaar de afdeling Katholieke Vlaamsche Hoogeschooluitbreiding gesticht en deze afdeling gaf reeds van Oktober 1922 tot April 1923 6 voordrachten, toegankelijk voor het publiek.

Deze afdeling belooft in 1923-1924 hare werking nog meer uit te breiden ten bate der verstandelijke ontwikkeling onzer bevolking.

Toon- en Tooneelmaatschappijen en Turnkringen.

Opvolgend werd er alhier op den kiosk ter Groote Markt een aantal puike muzikale uitvoeringen gegeven die ten zeerste in den smaak vallen van het kunstminnend publiek en steeds veel volk lokken naar het Marktplaatsje, en waarvoor ook door het Gemeentebestuur, bij elk concert, eene stadstoelage wordt verleend.

Zoo genoten wij vier openbare concerten van elk der volgende maatschappijen : Kracht en Zwier, Kristen Werkersverbond, Orpheus, Volkswil en Xaverianen.

De beoefening van de tooneelkunst geniet ook nog altijd den meesten bijval en het getal tooneelkringen neemt toe.

De turnkringen verkeeren nog immer in den volsten bloei. Bij

optochten en feestelijkheden stellen zij een der grootste aantrekkelijkheden daar voor het publiek. Het sport in 't algemeen schijnt bij onze jeugd meer en meer toegang te vinden; voetbalmaatschappijen, wielrijderskringen en loopersclubs winnen in getalsterkte hunner leden en geven aanhoudend matches of koersen.

Openbare aangenomen Boekerij.

De Vrije Openbare Boekerij, die tot stand kwam in 1875, en sindsdien onafgebroken voor eenieder openstond, werd volgens de vereischten der wet van 17 October 1921 heringericht en door de Stad, in zitting van 29 April 1922, als aangenomen boekerij erkend.

De inrichting werpt reeds de beste vruchten af en ziet het getal ontleende boeken van dag tot dag toenemen. In 1922 beliep het getal der uitgeleende werken 3353 en klom het getal der ontleeners tot 257. De boekenschat bevatte 4112 boekdeelen.

Het Stadsbestuur had bij de aanneming der boekerij, zeer welwillend twee ruime lokalen, in de Victor Van Halstraat, ter beschikking van den Beheerraad gesteld.

Ingevolge de wet op de boekerijen stemde de Gemeenteraad, in zitting van 29 April 1922, eene jaarlijksche bijdrage van 0,25 fr. per inwoner. Het aanwenden der toegestane gelden staat onder toezicht der officiële Opzieners van Staat en Provincie.

De Beheerraad der boekerij werkt onder voorzitterschap van den Z. E. Heer Jansen, Pastoor-Deken onzer stad, en de heer Leon Waterschoot werd aangesteld als secretaris-bibliothekaris.

TITEL VIII. GEZONDHEIDSDIENST.

Openbare gezondheid.

Wij mochten ons nogmaals verheugen in een gunstigen gezondheidstoestand. Wij hadden tijdens het afgelopen dienstjaar slechts enkele gevallen van besmettelijke ziekte met doodelijken afloop aan te stippen, waaronder een geval van kroep, een van mazelen en vier van typhuskoorts.

Koepokinenting.

In 1922 was Mr. Dokter Huybrechts gelast met dezen dienst die tijdens de gewone zittingen van April en September 97 kinderen inente.

Begrafenisdienst.

In zitting van 24 Maart 1923 werd het nieuw lastenkohier van den stedelijken begrafenisdienst goedgekeurd en werd de heer Aug. Peeters wederom met dezen dienst belast.

Reinigheidsdienst

Deze dienst nam nog uitbreiding in het afgelopen jaar. Vroeger werden bestendig 2 karren en somtijds 3 voor den dienst der vuilbakken gebezigd. Deze onderging thans de volgende wijziging: de derde man bij ieder kar werd afgeschaft, doch daarentegen werd eene kar regelmatig bijgevoegd. Voor het reinigen der straten doen 2 man dagelijks den dienst, elk met een handwagentje.

Pompierkorps.

Het vrijwillig pompierkorps werd in den loop van het afgelopen jaar tweemaal opgeroepen. Dank het moedig en onmiddellijk optreden der manschappen werd alsdan groote uitbreiding van brand voorkomen.

De meeste zorg wordt steeds besteed aan het materiaal dat immer regelmatig wordt nagezien en volledigd. De stoompomp werd gansch hersteld en verbeterd en is nu geheel en al in regel.

De oefeningen hebben op gestelde tijden plaats en worden goed bijgewoond.

In het afgelopen jaar ontving luitenant Jan Van Haeren, bij Koninklijk besluit van 10 Mei 1922 het kruis van eerste klas voor meer dan 35 jaar eerlijken en trouwen dienst in het korps. In plechtige feestzitting werd voornoemd eereteken aan luitenant Van Haeren ter hand gesteld, onder de gelukwenschen der overheid en der manschappen.

TITEL IX.

JUSTITIE, OPENBARE VEILIGHEID, GEVANGENIS.

Politie.

Twee onzer politieagenten, de heeren Hoymans Petrus en Van Gompel Jan, werden op pensioen gesteld op 1 Januari 1923. Te die gelegenheid werden de gepensioneerden hartelijk gehuldigd door gansch het korps en door het Gemeentebestuur.

Er werd besloten deze agenten niet te vervangen daar het korps nog in voldoende getalsterkte is.

Tijdens de maand Mei 1923, overleed de agent Frans Proost, in den bloei der jaren, na eene kortstondige ziekte. De heer Burge-meester sprak een rouwbeklag uit in het huis van den afgestorvene.

In Gemeenteraadszitting van 6 Oogst 1923 werd M. Em. Horemans, oud-strijder, benoemd tot politiëagent onzer stad in vervanging van wijlen den agent Proost voornoemd.

Tijdens het jaar 1923 werd het gebruik van rijwielen ingevoerd in het politiekorps. Aan de agenten deelmakende van deze diensten werd eene vergoeding van 10 frank per maand toegekend voor het gebruik van hun rijwiel.

Misdaden, overtredingen, aanhoudingen.

Er werden 1054 processen verbaal opgemaakt; in dit getal waren er 1213 overtredingen verdeeld als volgt:

Aanslag op de eerbaarheid	2
Aftruggelarij	3
Bevel van aanhouding	29
Brandrampen	1
Dierenmishandeling	1
Dieverij van strooisel	1
Dieverij van verschillende voorwerpen	25

Dronkenschap	137
Eerrooverij	3
Gemak en ongemak	43
Huiszoekingen	3
Inlichtingen	200
Jachtmisdrijf	3
Landlooperij en bedelarij	108
Misbruik van vertrouwen	1
Mishandelingen, beledigingen en smaadwoorden	58
Moed en zelfopoffering	1
Niet dragen van eenzelveigheidskaart	110
Ongelukken	10
Opstand, bedreiging en smaad aan politie	10
Overtredingen van gemeente en provincie reglementen	295
Politie herbergen	5
Schoolverzuim	7
Straatschennis en ruststoornis	80
Valsche naam	2
Verboden wapens	2
Verheeling	6
Vernieling van afsluiting	4
Vernieling hooigras	12
Vernieling veldvruchten	4
Verkoop sterke dranken	1
Vervalsching van eetwaren	5
Woonstschennis	1
Zedenschennis en ontuchtige liederen	34
Zelfmoorden	2
Zinneloosheid	4

Gevangenis te Turnhout.

Bevolking op 31 December 1921	101
Ingekomen in 1922	1716
Uitgegaan in 1922	1727
Bevolking op 31 December 1922	90
Opsluitingsdagen	40560
Getal zieken in de infirmerie	10
Sterfgevallen	—
Gevallen van krankzinnigheid	—

Paspoorten.

Van 1 September 1922 tot einde Augustus 1923 werden er op ons bevolkingsbureel 958 eenzelvighedskaarten afgeleverd.

Werkboekjes.

Het getal afgeleverde werkboekjes tijdens het afgelopen jaar, van 1 September 1922 tot zelfden datum 1923, bedroeg 137 groote en 387 klein.

Loterijen.

Toelating voor het houden van een tombola werd door ons college verleend aan :

1° Het Jongenspatronaat van het H. Hart, in aanzien van dit werk dat strekt tot zedelijke en lichamelijke vorming der kinderen, die aldaar uitspanning en opleiding genieten. De prijs der loterij-briefjes werd vastgesteld op 0,25 fr. en de uitloting had plaats met Buitenkermis.

2° Een komiteit voor het verleenen van steun aan de Dominikaan-sche Missiën, in aanzien van dit liefdadig doel. De tombola werd ingericht in de lokalen van het Christen Werkersverbond. De prijs der lotjes was bepaald op 0,25 fr. en de uitloting had plaats op 30 September 1923.

3. De voetbalvereniging " De vlaamsche zonen „ in aanzien der bevordering van het voetbalspel en de ontwikkeling der jeugd. De prijs der lotjes werd eveneens bepaald op 0,25 fr. en de uitloting zal plaats hebben tijdens de maand December 1923.

TITEL X.

MILITIE.

Het aantal ingeschrevenen militianen voor de klas 1923 bedroeg :
uitgestelden van vroeger lichten. 111

militianen. 286

jongelingen die eene vervroegde oproeping hadden aangevraagd 8

Totaal: 405

Op deze lichtung was de gecoördonneerde wet van 15 Augustus 1923 op de milicie, de werving en de dienstverplichtingen, van toepassing.

De militianen verschenen voor het 2de Wervingsbureel van Antwerpen, zitting houdende te Turnhout.

De geschiktheid voor den dienst was goed.

16 Militianen, der bijzondere lichtung van 1919, als verdaagden ingedeeld bij de lichtung van 1923 bij toepassing van art. 16 der in 1913 samengeordende militiewetten, bekwamen eene vrijstelling, ingevolge artikel 85 der nieuwe militiewet.

134 militianen bekwamen een onbepaald uitstel, ingevolge art. 10.

16 Militianen bekwamen één jaar uitstel ingevolge art. 11.

26 Militianen werden voor één jaar uitgesteld voor lichamelijke oorzaken.

12 Militianen werden definitief vrijgesteld voor lichamelijke oorzaken. De binnenroepingen der voor den dienst aangeduide militianen hebben plaats, naar gelang de eenheden waarbij zij ingelijfd worden.

In den loop van 1923, werd ingevolge de nieuwe militiewet, overgegaan tot de telling der jongelingen, geboren in 1904-1905-1906 en 1907 en dezer inschrijving in de wervingsreserve. — Hiervoor werden geene registers meer aangewend, doch individueele tellingsbladen.

De wervingsreserve van 1904-05-06 en 07 omvatten wederzijds 276-290-311 en 318 ingeschrevenen.

Geleerdheid der militianen.

De schoolplicht, ithans in voege, heeft voor gevolg dat er wederom geen enkele ongeleerde tusschen de militianen werd aangetroffen.

TITEL XI.

OPENBARE BELASTINGEN. - JAAR 1922.

Rechtstreeksche belastingen.

Wij laten hierna volgen de verschillende opbrengsten van :

GRONDBELASTINGEN.

Staat	Provincie	Gemeente
95740,65 fr.	19148,13 fr.	153185,52 fr.

PERSONEELE BELASTINGEN

OP MEIDEN, DIENSTBODEN EN PAARDEN.

Staat	Provincie	Gemeente
2956,15 fr.	714,65 fr.	2401,70 fr.

BELASTING OP ROERENDE ZAKEN.

Staat	Provincie	Gemeente
262338,47 fr.	37596,96 fr.	90749,44 fr.

BEDRIJFSBELASTING.

Staat	Provincie	Gemeente
221935,76 fr.	76233,37 fr.	210914,68 fr.

AUTOMOBIELEN.

117 autos	Staat	14554,43
64 motos	Provincie	10918,83
2 bootjes	Gemeente	3635,61

VERMAKELIJKHEDEN.

Staat	6/10	—	60981,46 fr.
Provincie	1/10	—	10163,57 fr.
Gemeente	3/10	—	30490,74 fr.

PROVINCIE TAKSEN.

VELOS : 4344 aan 7,50 fr. = 32580,— fr.

HONDEN : 31 jachthonden	aan 20 fr.	= 620 fr.
995 honden	„ 6 fr.	= 5970 fr.
335 „	„ 2 fr.	= 670 fr.
2 koopmannen	„ 35 fr.	= 70 fr.

PRACHTPAARDEN : 3 aan 20 fr. = 60 fr.

TABAK EN SIGAREN : 234 debieten	aan 6 fr.	= 1404 fr.
40 „	„ 24 fr.	= 960 fr.
7 „	„ 36 fr.	= 252 fr.
1 „	„ 48 fr.	= 48 fr.

DRANKEN : 10 debieten	aan 19,50 fr.	= 195 fr.
2 „	„ 26,— fr.	= 52 fr.

MACHIENEN : 116, 4028 HP aan 2 fr. = 8056 fr.

STEDELIJKE BELASTINGEN. — 1922.

Op paarden, ossen en ezels	fr.	—
Op rijtuigen	„	9275,—
Op beweegkracht en hittingsoppervlakte	„	26982,10
Op vóór en achtergevels	„	—
Op de stoepen	„	—
Op de pianos	„	1960,—
Op de danszalen	„	5045,85
Op de concerten in herbergen	„	20,—
Staangelden op de botermarkt	„	3054,—
„ „ markt van allerlei waren	„	7000,—
Keurrechten op het slachtvleesch	„	9620,30
Op het leuren met allerlei koopwaren	„	2545,85
Op de draaiorgels, foorkramers, enz.	„	40156,—
Op de rijwielen	„	11364,—
Op de honden	„	2967,—
Op de straatspiegeltjes	„	550,—
Op de bedienden met livrei en automobielgeleiders	„	2200,—
Op de schutsels	„	618,28

Totaal „ 123358,38

TITEL XII.

OPENBARE WERKEN.

Personeel.

De heer De Cuyper, G., Ingenieur van Bruggen en Wegen verliet onze stad in Februari 1923 om zich te Mechelen te gaan vestigen alwaar hij tot een ander ambt geroepen was.

De heer De Cuyper, G. werd vervangen door den heer Debaedts, C., eerstaanwendend Ingenieur van Bruggen en Wegen.

Groote wegen en straten.

De werken door het Beheer van Bruggen en Wegen uitgevoerd op het grondgebied onzer stad bepaalden zich tot de gewone onderhoudswerken om de instandhouding en de bruikbaarheid der staatsbanen te verzekeren.

Provinciale wegenis.

De Provinciale Dienst der Werken heeft in de Otterstraat en steenweg op Moll de herkasseiingen gedaan en den onderhoud van den veloweg met verbreding, door het leggen van afwateringsbuizen in de gracht op een afstand van een honderdtal meters.

Stadswegenis.

Alles bepaalde zich bij het uitvoeren van hoogst dringende herstellingswerken.

Buurtwegenis.

Geene bijzondere werken werden uitgevoerd.

Riolendienst.

Een dertigtal huizen der tuinvijk bezitten reeds hunne afzonderlijke aansluiting aan het rioolnet.

Daar dienen bijgevoegd nog een dertigtal gewone aansluitingen in andere straten.

Het reinigen der riolen en rioolkolkjes wordt regelmatig bijgehouden. Het is te betreuren dat meermaals het zand, in de straten aangebracht bij herstellingen van steenwegen, in de riolen wordt afgevoerd, dezelve doen verslijken en alzoo de goede afloop der waters wordt gehinderd. Eene nieuwe slijkkar is in den loop der maand December bijgemaakt om den dienst te kunnen verzekeren.

Meermaals hadden inzakkingen der riolen plaats op den steenweg op Oosthoven welke belangrijke herstellingen vereischten.

Uitspreidingsveld.

Op het uitspreidingsveld werden 19362 mutsaards gebonden welke gedeeltelijk dienden voor de verwarming der stadslokalen en grootendeels te koop gesteld werden aan den prijs van 25,— frank per honderd.

De verkoop van hooigras vond een klein getal liefhebbers; ook werden de meeste loten ingehouden en het onverkochte hooi, ongeveer 15000 kg. werd voor eigen gebruik in het stadsmagazijn ondergebracht.

Bijzondere werken werden hier niet uitgevoerd.

Waterleiding.

Het getal nieuwe aansluitingen vanaf 1 September 1922 tot 31 Augustus 1923, bedraagt 106. Aan onze openbare waterleiding zijn thans 641 eigendommen aangesloten. Niettegenstaande de prijsverhoging der vertakkingskosten, welke van 200,— fr. op 250,— frank voor de eerste zes meters gebracht werd en van 12,— op 15,— frank per loopenden meter meer of minder, neemt het getal aansluitingen immer toe.

Openbare verlichting.

De statistiek over het jaar 1922, opgemaakt wegens het gasverbruik, geeft den volgende uitslag.

Maanden 1922	Aantal lantaarns	Duur van verlichting der straten, in uren	Stadhuis en nachtwacht, in kub. meters	Andere stadsgebouwen, in kub. meters
Januari	217	92828,10	479 m ³	800 m ³
Februari	217	72765,40	362 "	757 "
Maart	217	66350,45	266 "	701 "
April	212	52940,45	299 "	233 "
Mei	212	43426,40	301 "	118 "
Juni	212	31828,00	169 "	92 "
Juli	222	34881,20	119 "	395 "
Augustus	212	49985,33	113 "	94 "
September	212	61331,00	133 "	98 "
October	213	76689,55	152 "	572 "
November	214	86576,15	222 "	957 "
December	306	109990,05	176 "	997 "
Totalen		779594,08	2791 "	5814 "

Electriciteit.

Na lange onderhandelingen en nadat deze zaak menigmaal werd besproken, werd de overeenkomst voor het invoeren der electriciteit in onze stad door de maatschappij "Compagnie Générale du Gaz pour la France et l'Etranger", thans uitbaters van de gas alhier, in zitting van 1 Juni 1923 door den Gemeenteraad gestemd en door de Bestendige Deputatie goedgekeurd in zitting van 24 Oogst daaropvolgend.

Deze vergunning werd verleend voor een duur van 33 jaar.

De vergunninghoudende maatschappij zal zelf op hare kosten bouwen: 1° de gebouwen en toestellen der omvormingsloodsen, op gronden door de stad te harer beschikking gesteld; 2° het hoogspanningsnet.

De stad zal op hare kosten oprichten: 1° al de installaties en leidingen der openbare verlichting; 2° het laagspanningsnet.

De uitdeeling der elektrische energie zal geplaatst worden met 4 geleiders, driephasigen wisselstroom, 50 perioden; het maximum potentiaal verschil tusschen 2 fasen 220 volts zijnde. De leidingen zullen boven- of onderaardsch zijn volgens overeenkomst tusschen Vergunninghoudster en Stad. Voor de bovengrondsche leidingen

zullen er ijzeren armen of welk ander toestel worden gebruikt. De armen zullen in de voorgevels der huizen worden vastgemaakt.

Op de bijzondere kruispunten der stad zullen er groote lampen van 600 kaarsen geplaatst worden.

Wij zullen in ons volgend verslag verder over dezen belangrijken dienst uitwijden.

Markten.

In 1922 hebben de staangelden op de openbare markten eene zuivere opbrengst van 23.547,15 frank gegeven.

Wederom is de opbrengst der verpachting van het foorplein onzer Turnhoutsche kermis merklijk gestegen en gaf zij voor 1923, 35.180,— frank tegen 26.292,50 frank voor 1922.

Openbaar slachthuis en keurmeestersdienst.

Sinds 1 September 1922 tot 31 Augustus 1923 werden er ten bureele van 't Openbaar slachthuis 2093 dieren aangegeven, waaronder 5 paarden, 39 stieren, 10 ossen, 714 koeien, 134 vaarzen, 379 kalveren, 753 varkens, 15 schapen en 44 geiten. Hiervoor werden buiten de bestaande keurtaksen de volgende slachtgelden geheven:

4,— frank per paard, stier, os, koe of vaars;

1,50 fr. per kalf of varken;

1,— fr. per schaap of geit; en te dien titel werd er in de stadskas de som van 5365,— frank gestort.

Gemeentekerkhof.

Tijdens het afgelopen jaar werden er nogmaals veel vergunningen van grond op ons gemeentekerkhof aangevraagd en verleend, zijnde in totaal 22 vergunningen waarvan 19 eeuwigdurende en 3 tijdelijke. De oppervlakte der vergunningen bedroeg 77,60 vierkante meters.

Rivieren en Waterloopen.

De algemeene ruiming geschiedde zooals voorheen door de belanghebbende boordeigenaars of door de zorgen van het stadswerkvolk ten laste der nalatingen. De rol der onkosten, dienstjaar 1922, werd goedgekeurd in zitting van 13 Januari 1923 en bedroeg 2776,85 frank.

Gemeentegebouwen.

In zitting van 24 Maart 1923 keurde de Raad de bieding goed van de heeren Gebroeders Goris, voor het maken van 2 nieuwe klassen bij de stadsmeisjesschool. De aannemingsprijs beliep 66.432,— frank

Een ijzeren trapleuning werd aangebracht in het nieuw stadsgebouw ter Grootte Markt door de zorgen van den kunstmid M. Van Boeckel van Lier, voor de som van 4700,— frank.

Het plaatsen der centrale verwarming in de bureelen van het stadhuis werd toegewezen aan de "naamlooze vennootschap Turnhoutsche Centrale Verwarming", alhier aan den prijs van 14.900,— frank.

Bouwingen en veranderingswerken.

Van 1 September 1922 tot 31 Augustus 1923 werden er 89 toelatingen verleend voor bouwen of veranderingswerken langsheen de Staats- of Provinciale wegenis.

Er werden 170 toelatingen gegeven voor het bouwen langsheen de stadswegenis.

TITEL XIII. LANDBOUW.

Algemeen overzicht.

In 't algemeen mochten wij ons verheugen in een goed jaar. De winter was bijzonder zacht. In 't voorjaar, gedurende de maand Mei had men af te rekenen met aanhoudende regens, zoodanig dat hierdoor de haveropbrengst bijna geheel mislukte. De zomer was verders buitengewoon goed en groeizaam.

Het vee, in 't algemeen, is nochtans buitenmate in prijs gestegen.

Wij laten hierna het gewoon overzicht volgen der bijzonderste landbouwprodukten:

OPBRENGSTEN.

Per hectaar geschat als volgt:

Rogge	2000 tot 2500 kgr.
Haver	1200 tot 1500 kgr.
Aardappelen	20000 tot 25000 kgr.
Beeten	40000 tot 50000 kgr.
Rapen	8000 tot 10000 kgr.
Hooi	2000 tot 2500 kgr.

PRIJZEN.

Rogge per 100 kgr.	50,— tot 60,— fr.
Haver "	60,— tot 70,— fr.
Aardappelen "	6,— tot 10,— fr.
Voederbeeten "	6,— tot 7,— fr.
Hooi per 1000 kgr.	200,— tot 250,— fr.
Strooi "	170,— tot 175,— fr.
Melk per liter	0,75 tot 0,80 fr.
Eieren per stuk	0,30 tot 0,40 fr.
Boter per kgr.	12,— tot 15,— fr.

Vee- en paardenmarkten.

Volgens opgaaf der politie hebben wij de hieronderstaande statistieken opgemaakt van het tekoop gesteld vee en der paarden.

Vanaf 5 Maart 1923 werd eene taks geheven van 2,— fr. voor alle paarden, veulens, muilezels ezels, koeien, vaarzen, ossen en

stieren ; van 1,— fr. voor alle kalveren en 50 centiemen voor alle schapen, geiten, lammeren en speenvarkens.

Twee nieuwe paardenmarkten werden ingericht in Mei en September. Alles doet voorzien dat deze ook talrijk zullen worden bezocht.

Statistiek Veemarkten.

Maanden	Ossen	Koelen	Vaarzen	Stieren	Kalveren	Schapen	Geiten	Varkens	Totaal
1922 September	—	97	45	8	52	—	—	130	332
October	—	90	30	2	60	—	—	108	290
November	2	118	207	7	190	—	—	65	589
December	1	93	147	9	157	—	—	108	515
1923 Januari	2	82	71	3	96	—	—	77	331
Februari	2	80	60	1	72	—	—	90	305
Maart	4	70	74	5	120	—	—	130	403
April	4	60	70	7	90	—	—	60	291
Mei	2	63	97	1	73	—	—	133	369
Juni	6	67	45	15	85	—	—	158	376
Juli	1	55	34	5	33	—	—	79	207
Augustus	—	80	53	13	52	—	—	135	333
Stuks vee	24	945	733	76	980	—	—	1253	4424
Middelprijs Fr.	1800	2400	2550	1450	950	—	—	190	

Statistiek Paardenmarkten.

Markt van	Ruinen	Merries	Veulens	Ezels	Poneys	Totaal
November 1922	93	45	96	5	17	256
Februari 1923	132	66	30	2	7	237
Mei "	31	17	38	1	14	91
September "	51	21	50	2	5	129
Totaal	307	139	214	9	43	713
Middelprijs 1922	2250	2100	1200	750	1000	
" 1923	2850	1850	1425	650	950	

Prijs van het vleesch.

Hieronder volgen de gemiddelde prijzen van het versch vleesch van goede hoedanigheid en volgens de stukken :

Rundsvleesch	van 7 tot 12 fr. per kilo.
Kalfsvleesch	" 8 " 12 fr. "
Schapenvleesch	" 10 " 12 fr. "
Varkensvleesch	" 9 " 11 fr. "
Paardenvleesch	" 3 " 6 fr. "
Bevrozenvleesch	" 4 " 8 fr. "

Veeartsenijdienst.

Een runddier is ten gevolge van miltvuur (bacteriaansche koolziekte) gestorven.

Het lijk werd door den dienst van 't vilbeluik van Schooten weggehaald.

Tuinbouwdienst.

Onder bescherming der Bloemenmaatschappij " Dodonœa „ richtte de Heer Minister van Landbouw een reeks van 8 lessen in over bloemenkweek. Deze zijn gegeven door M. De Bruyne, hofbouwkundige, gedurende de maanden October, November en December 1922, op de bovenzaal van het stadhuis, de 2de en 8ste in zijn serren. Deze voordrachten zijn door een groot getal dames en heeren gevolgd.

De maatschappij " Dodonœa „ schreef een prijskamp uit gedurende den Zomer 1923 voor:

a) De best aangelegde en onderhouden bloementuintjes en met natuurlijke bloemen versierde vensters bij werklieden.

b) Versierde vensters, gevels, balkons, hofjes vóór het huis bij alle liefhebbers.

c) Versierde vensters en bloemenperkjes op de speelplaats en bij de scholen.

De stad verleende voor dien prijskamp, waaraan 87 personen deel namen, een toelage van 750 fr. de Staat 250 fr.

M. De Bruyne gaf in genoemde maatschappij wenken over den kweek, de verzorging en den snoei van overblijvende gewassen en sierplanten.

Landbouwkomiteit.

Onze maatschappij telt 164 leden.

Eere tijdelijke landbouwschool onder het bestuur van den heer Ph. Van Elst, landbouwingenieur van den Staat werd gevolgd door een groot getal leerlingen.

De landbouwerszonen Stoops Jozef; Verstraelen Jozef en Van Beeck Edward, allen van Turnhout behaalden een eervol diploma.

De heeren Ph. Van Elst voornoemd en Fr. Dierckx regent der Staatsmiddelbare jongensschool, gaven gedurende het jaar twee voordrachten welke talrijk werden bijgewoond. De eerste sprak over de veredeling der aardappelplant, terwijl de tweede het nut der boekhouding op de hoeve voor oogen legde.

Ons Commice gaf in den loop van het jaar een prijskamp van aardappelen.

Het veekweksyndikaat Turnhout is heringericht en ineengesmolten met dat van Gierle.

De Vrije Kempische Paardenverzekering blijft in bloeienden toestand; deze neemt immer meer uitbreiding; slechts twee sterfgevallen van dieren hadden wij te betreuren.

TITEL XIV.

NIJVERHEID.

Fabrieken en Trafieken.

Er hadden 39 onderzoeken van commodo en incommodo plaats voor het plaatsen of oprichten van 2 stoommachienen, 7 bergplaatsen van petrool, 5 bergplaatsen van benzine, 6 dynamo's, 10 gasmotors, 1 dieselmotor, 1 bergplaats van olie, 1 machienale schoenmakerij, 2 naphtamotors, 1 mekanieke weverij, 2 rookschouwen, 2 stoomketels, 1 stokvischwekerij, 3 bakovens, 2 leerlooierijen, 1 ijsfabriek en 1 locomobiel.

Handel op het kanaal.

De statistiek van het kantoor der vaartrechten der geladen schepen voor den doorvoer op en van Antwerpen, alsook op de vertakingsvaart langs Desschel, geeft van 1 October 1922 tot 30 September 1923, de volgende uitkomsten:

	Per ton van 1000 kilogrammen
1 ^e groep : Minerale brandstoffen	52229
2 ^e " Metaalnijverheid	3326
3 ^e " Bouwmaterialen en delfstoffen	195731
4 ^e " Steen, aardstoffen en glasnijverheid.	58923
5 ^e " Houtsoorten	5476
6 ^e " Natuurlijke en kunstmatige landbouwprodukten	4003
7 ^e " Nijverheidsprodukten (allerlei)	2614
8 ^e " Verschillende koopwaren (meststoffen, en andere niet genoemde waren)	7065

Tijdens dit tijdstip werden er voor 5989 geladen en voor 2990 ledige schepen vaartrechten ontvangen.

Het bedrag der ontvangen vaartrechten bedroeg voor het verlopen jaar 62826,12 fr.

Openbare Vervoermiddelen.

Er wordt gedurig aangedrongen om meer en beter verkeer te verkrijgen zoowel voor reizigers als voor koopwaren.

De uitbating der buurtspoorweglijnen gaf dit jaar een batig slot van 9120,35 fr. te onzen voordeele.

Rechtbank van eersten aanleg.

Bij Koninklijk Besluit van 5 October 1922 werd de Heer Delvaux (R. M. J. C. G.), Substituut Procureur des Konings te Antwerpen, tot vrederechter benoemd van het kanton Turnhout, in vervanging van den heer Jos. Versteylen overleden op 13 Juni 1922.

Bij Koninklijk Besluit van 8 Maart 1923 werd de heer Caron Albert Substituut Procureur des Konings alhier, benoemd tot Procureur des Konings bij deze rechtbank in vervanging van den heer Boone Emiel, overleden op 13 Februari 1923.

Bij Koninklijk Besluit van 26 Mei 1923, werd de heer De Wolf (C. J. M.), Notaris ter standplaats Merxplas, benoemd tot notaris alhier ter vervanging van wijlen den heer Notaris Van Genechten Henri.

Bij Koninklijk Besluit van 28 Juli 1923 benoeming van Mr Jules Boone Notaris tot plaatsvervangend vrederechter van dit Kanton.

Rechtbank voor oorlogsschade.

Op 19 October 1922 en op 28 September 1923 werd het mandaat van den heer J. Janssens, staatskommissaris, verlengd.

Op 31 Januari 1923 werd eervol ontslag verleend aan de heeren Van Schoubroeck en Van Hal, wederzijds hoofdstaatskommissaris en staatskommissaris bij deze Rechtbank.

Op 27 Maart 1923 werden benoemd als staatskommissarissen ten buitengewonen titel, de heeren A. Verwimp en G. Janssens, wederzijds vrederechter te Arendonck en te Moll, terwijl op 30 April 1923 het mandaat der heeren staatskommissarissen Caron en Devel werd verlengd.

Bij Koninklijk Besluit van 13 Juni 1923 werd M. Smolderen, voor één jaar, als hoofdstaatskommissaris benoemd.

**WERKRECHTERSRAAD
VAN HET RECHTSGEBIED TURNHOUT.**

Dienstjaar 1923.

Kamer voor werklieden.

Verzoeningsbureel.

Getal zaken voorgebracht en ingeschreven	5
" " verzoend	1
" " niet verzoend	2
" " ingetrokken	2
" " hangende gebleven	—

Raad.

Getal zaken voorgebracht	2
" " gevonnisd widersprakelijk	1
" " " bij verstek	—
" " verzoend	—
" " hangende gebleven	1

Aantal zittingen : Verzoeningsbureel	5
" " Raadszitting	3

Dienstjaar 1923.

Kamer voor bedienden.

Verzoeningsbureel.

getal zaken voorgebracht en ingeschreven	7
" " verzoend	1
" " niet verzoend	4
" " ingetrokken	2
" " hangende gebleven	—

Raad.

Getal zaken voorgebracht	4
" " gevonnisd widersprakelijk	3
" " " bij verstek	—
" " verzoend	1
Aantal zittingen : Verzoeningsbureel	7
" " Raadszittingen	12

Koophandel — Nijverheid.

BOUWNIJVERHEID. — De bloeiende toestand van vorig jaar neemt stilaan af. Het werkvolk vindt zijne bezigheden doch het aanwerven onzer ambachtslieden voor andere plaatsen is merklijk verminderd.

METAALNIJVERHEID. — Stilaan verbetert de toestand dezer nijverheid, die voorgaand jaar fel verkeerde onder den nadeeligen indruk der krisis. De bestellingen hernamen belangrijker en het aantal gebezigde werklieden is regelmatig geklommen.

HOUTNIJVERHEID. — De toestand van de houtnijverheid was normaal en de zagerijen werkten regelmatig.

Er was weinig of geene productie in de alhier bestaande kuiperij.

LEDERNIJVERHEID. — De prijzen der ruwe inlandsche en wilde huiden stegen aanhoudend gedurende dit jaar, van 4, — fr. tot 6,25 fr. de kilogr.

De prijzen van leder waren niet in evenredigheid dezer aanhoudende stijging, die men overdreven achtte en men vreesde voor het dalen van den wisselkoers.

De gevolgen hiervan werkten nadeelig op deze nijverheid.

BOEKNIJVERHEID — De werkstaking der boekbewerders, uitgebroken op 19 September 1922, eindigde op 20 November, en was de oorzaak dat menig belangrijk order werd vernietigd, om reden der onzekerheid van tijdige levering. Vanaf de herneming van het werk tot 31 Augustus was de bedrijvigheid zeer groot. De verslapping in het werk, welke zich elk jaar rond Mei voordoet, heeft zich dit jaar niet doen gevoelen, en het werkvolk is voltallig kunnen blijven gebezigd worden. Het nieuwe seizoen is in de beste voorwaarden begonnen, en, zonder onvoorziens, zullen dit jaar de bestellingen die der vorige jaren in belangrijkheid en aantal overtreffen.

PAPIER- EN KAARTNIJVERHEID. — Ook de papiernijverheid schijnt de crisisjaren te zijn doorworsteld, en menig belangrijk order werd in het verlopen jaar geboekt en uitgevoerd.

In weerwil der invoerrechten die de verschillende gouvernementen op de speelkaarten hebben toegepast en waardoor de exporthan-

del betrekkelijk wordt verhinderd, mag het verlopen jaar als bevredigend worden aanzien.

BEHANGSELPAPIER. — In een onzer papierfabrieken werd eene afdeeling voor behangselpapier ingericht. Alhoewel het verlopen jaar slechts een begin daarstelde werd er een groote hoeveelheid papieren voortgebracht en betrekkingen aangeknoopt die een normale ontwikkeling van dezen nieuwen tak der Turnhoutsche nijverheid laten verhoppen.

WEEFNIJVERHEID. — De bloeiende toestand houdt bestendig aan.

KANTNIJVERHEID. — Zooals ons laatste verslag het liet verhoppen bracht het jaar 1922-23 een aanzienlijke verbetering mede voor de kantnijverheid onzer stad.

Deze teekende zich nochtans slechts voor goed af te beginnen van 1923.

Immers terwijl de herneming voor het tweede half jaar 1922 maar sloeg op zekere mindere soorten werd deze schier algemeen in de volgende maanden hetgeen dan ook van lieverlede de loonstandaard onzer werksters merklijk deed klimmen.

TABAK- EN SIGARENNIJVERHEID. — Steeds bleef de tabaknijverheid allerbloeiendst en de voortbrengst van rooktabak neemt van dag tot dag toe.

Gedurende dit jaar was de sigarennijverheid nog immer onderhevig gebleven aan de bestaandekrisis die van jaar tot jaar toeneemt.

VOEDINGSNIJVERHEID. — Er was veel bedrijvigheid voor wat chocolade en suikerwaren betreft.

De peperkoekfabrikanten ontvingen vele en belangrijke bestellingen.

DIAMANTNIJVERHEID. — Het jaar 1923 was voor deze nijverheid een der werkzaamste. Er werd met algemeenheid gewerkt en het stijgen der valuta der in den oorlog niet gewikkelde landen, deed deze nijverheid bloeiën. Alle werkkrachten te Turnhout werden gebezigd. De buitenwereld kocht diamant als geldbelegging ten bate van de Belgische diamantbewerders die er het best bij varden gesteund door hunne syndikaten welke in overeenkomst met de juweliersvereeniging aan de werklieden zeer hooge loonen verstreken.

MAATSCHAPPELIJKE WERKEN.

Pensioen- en Ziekenkassen.

In 't vooruitzicht der nieuwe wet op de ouderdomspensioenen ziet men het getal der aangeslotenen der pensioenkas sen verminderen.

In tegendeel, met het oog op de voordeelen die de ziekenkassen tegenwoordig aanbieden, groeit het getal dezer leden bestendig aan.

Tusschengemeentelijk Werkloozenfonds

Door het afnemen der werkloosheid verminderden ook de bijdragen der stad. Voor het afgelopen jaar 1922 beliep de verplichte tusschenkomst — 10 % der sommen uitbetaald aan onze werklozen — 41189,06 fr.

De bijgevoegde stadstoelaag van 0,50 fr. per kind onder de 14 jaar en per dag, bedroeg 37338,75 fr.

Het aandeel der stad in de algemeene onkosten beliep 4665,87 fr.

Wij laten hierna weder eenige geschiedkundige bijdragen volgen van onzen bekwamen archivaris, den Eerwaarden Heer Kanunnik J. E. Jansen, die zich steeds met den meesten ijver op zijne moeilijke taak blijft toeleggen.

Wij blijven steeds op uw aller medewerking en toewijding rekenen voor wat de stadsbelangen aangaat.

Voorgedragen in openbare zitting des Gemeenteraads van Turnhout, den 1 October 1923.

Bij bevel :
De Secretaris,
A. Leysen.

De Burgemeester,
F. du Four.

INHOUDSTAFEL

	bladz.
Titel I. Staat der bevolking	5
„ II. Gemeentebestuur	11
„ III. Gemeenteinkomsten	13
„ IV. Liefdadige gestichten	19
„ V. Eeredienst	25
„ VI. Openbaar onderwijs	27
„ VII. Schoone kunsten, wetenschappen en letteren	32
„ VIII. Gezondheidsdienst	36
„ IX. Justitie, openbare veiligheid, gevangenis	38
„ X. Militie	40
„ XI. Openbare belastingen	42
„ XII. Openbare werken	44
„ XIII. Landbouw	49
„ XIV. Nijverheid en maatschappelijke werken	52
Bijdragen tot de Geschiedenis van het Jaargetijdenboek van het S ^t Pieterskapittel te Turnhout in de XV ^e -XVI ^e eeuwen uit het Archief der stad	70

Jaargetijdenboek

van het

St PIETERSKAPITTEL TE TURNHOUT

in de

XVe — XVIe EEUWEN

UITGEGEVEN

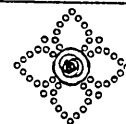
DOOR

KANUNNIK J. E. JANSEN O. P.

ARCHIVARIS DER STAD TURNHOUT

TITELVOEREND LID DER KONINKLIJKE AKADEMIE VAN OUDHEIDKUNDE

IN BELGIË

TURNHOUT

J. DECKX-VAN TULDEN.

1924

INLEIDING.

In 1901, gaf de Z. E. P. van den Gheyn S. J. het Obituarium uit der Priorij van Corsendonck-bij-Turnhout (1). Het volgende jaar deed de Z. E. H. Kanunnik W. Van Spilbeeck hetzelfde voor de abdij van Tongerlo (2), wat hij reeds gedaan had, tien jaren te voren, voor het klooster Besloten-Hof van Herenthals (3). De E. P. Schoutens publiceerde het Necrologium van St Michiels abdij te Antwerpen (4) en de Z. E. H. Goetschalcx, die reeds het Jaargetijdenboek van het klooster Den Troon te Grobbenbonck uitgaf (5) laat nu in de Bijdragen, het Jaargetijdenboek der Kapelanen van O. L. Vrouwekerk te Antwerpen verschijnen (6). Uiterst nuttig zijn deze uitgaven niet alleenlijk voor de geschiedenis der kloosters maar ook voor de familiën van gansch den omtrek. Wij volgen deze schrijvers op en geven hiermede in 't licht het Jaargetijdenboek of Anniversarium van het St Pieterskapittel te Turnhout, dagteekenend uit de XV-XVIe eeuwen, berustend in het archief der St Pieterskerk derzelfde stad. Is het noodig van voorafgaandelijk de historie der inrichting op te geven waar het Jaargetijdenboek aan toebehoort? Daarover hebben wij reeds voldoende geschreven en verwijzen den lezer naar onze studie over de Statuten van 1634 van dit Kapittel (7), alsook naar ons werk : Turnhout in het verleden en het heden (8), waar de

(1) J. VANDENGHEYN. L'Obituaire du Prieuré de Corsendonck ; in : Annales de l'Académie royale d'archéologie de Belgique, d. LIII (5e reeks d. III), bl. 295-342.

(2) W. VAN SPILBEECK. Necrologium Ecclesiae B. M. V. de Tongerlo O. P. Tongerlo, typis abbatiae, 1902.

(3) ID. Het Herenthalsch-klooster O. L. Vr. Besloten-Hof. Averbode, C. Complet, 1892.

(4) S. SCHOUTENS. Obituarium Ecclesiae S^ti Michaelis Antverplae ; in Graf-schriften der Provincie Antwerpen d. IV, bl. 133-162. — Zie ook : Bijdragen, 1902, bl. 420.

(5) P. J. GOETSCHALCX. Geschiedenis van Grobbenbonck. Hoogstraten. L. Van Hoof-Roelans, 1898 ; d. II, bl. 412-420.

(6) ID. Bijdragen tot de Geschiedenis, 15 Oct. 1923, bl. 512 en vlg.

(7) J. E. JANSEN. Het Kapittel van St Pieterskerk en zijne Statuten van het jaar 1634 ; in : Annales de l'Académie royale d'archéologie de Belgique, d. LXXV, 1914 bl. 429 en vlg.

(8) ID. Turnhout in het Verleden en het Heden. Turnhout, J. Spilchal, 1905 ; 3d.

geschiedenis van St Pieterskapittel in 't breed verhaald wordt. Laat ons enkel zeggen dat het Kapittel gesticht werd in Juli 1398 door de hertogin Maria van Brabant, weduwe van Renier van Gelder en bestond tot aan de Fransche Omwenteling, die het met zoovele andere afschafte. De kanunniken verdwenen, doch de parochiekerk bleef bestaan en van collegiale werd St Pieter eene dekanale kerk.

* *

Dom U. Berlière in zijn verslag over het uitgeven van Belgische Obituaria schrijft (1) : " Lorsqu'il est question de textes nécrologiques, on ne peut établir de différence entre les obituaires proprement dits et les livres d'anniversaires. Ceux-ci suppléent au défaut des nécrologes et renferment d'ailleurs des renseignements précieux à plus d'un titre. Parfois même la publication simultanée d'un livre d'anniversaires complètera heureusement les indications du nécrologe. „ Auguste Molinier zegt in zijne studie over de Fransche Doodenboeken (2) : " Des obituaires on peut rapprocher une autre forme, qui tient le milieu entre l'obituaire et le censier. Dans ces recueils et dans les manuscrits analogues, non seulement on indique soigneusement le nom et la qualité du défunt, mais on marque encore la valeur des rentes lèguées par lui à l'église, les terres et maisons sur lesquelles ces rentes sont assises, quelquefois même le nom du censitaire et les confronts de la propriété; à ces renseignements tout à fait spéciaux on ajoute souvent l'indication de l'emploi des rentes. Ces nécrologes tiennent en somme le milieu entre l'obituaire proprement dit, livre liturgique par essence, et ce qu'on appellera plus tard le *liber distributionum*, document d'ordre administratif. „

Deze opmerkingen kunnen zeer wel op ons Jaargetijdenboek toegepast worden, waarvan het een belangrijk type daarstelt. Jaargetijdenboek vooral dient het ook als Doodenboek. Buiten de namen der afgestorvenen geeft het den dag van het jaargetijde op, den naam en het jaar van de dood des weldoeners, de leden zijner familie en der schuldenaars, de lasten en de inkomsten daaraan verbonden,

(1) D. U. BERLIÈRE. Rapport sur la publication des Obituaires belges; in : Compte-rendu des séances de la Commission royale d'histoire ou recueil de ses Bulletins; 5e reeks, d. XI, 1901, bl. XXVI.

(2) A. MOLINIER. Les Obituaires français au Moyen-Age. Paris, Imprimerie nationale, 1890.

en beschrijft, ten minste in de XVe eeuw, in HS. B. het fonds en de ligging van den eigendom, waarop het jaargetijde staat.

Wij hadden twee handschriften voorhanden, ongeveer uit hetzelfde tijdvak, welke wij hierna zullen beschrijven : een register in perkament der XVe-XVIe eeuwen, dat wij HS. A. heeten, en een ander in papier, der XVe eeuw, HS. B. Uit hetzelfde Archief voortkomend en tot dezelfde inrichting behoorend, voltrekt het een het ander. Daarom hebben wij ze te samen gebracht en volstaat dus ons werk uit eene mengeling van beide, waarvan wij zorgvuldig de onderscheidenheid aanteekenen.

Wij denken niet ons te vergissen met te zeggen dat het eerste, het *liber choris*, *le livre liturgique par essence*, zooals A. Molinier schrijft, welk het tweede soms aanhaalt in kanteekening : *istud anniversarium habetur littera sequenti in libro chori*. De kanunniken lazen elken dag te *Primes*, na het martyrologium, de namen van hunne overledene leden, medebroeders of geestelijke deelgenoten — zelfs staan er *habituati* in vermeld — en van de bijzonderste weldoeners op dien dag ingelijst. Alzoo komt het Jaargetijdenboek immer voor onder den vorm van ephemeriden. Het is een eeuwigdurend kalender met namen der feesten en der afgestorvene leden. Het HS. A. heeft dus aan de kanunniken gediend in 't koor; daarom begrijpt men gemakkelijk dat het op perkament geschreven is en kortbondiger is in het aanhalen der jaargetijden; terwijl het HS. B., dat men het *liber distributionum* naar A. Molinier zou mogen heeten, waarschijnlijk aan den rentmeester of notaris van het Kapittel diende, dus noodzakelijker wijze, uitgebreider over de ligging der eigendommen en hunne lasten handelend.

* *

Waarin bestonden die Jaargetijden?

Volgens de schepenbrieven en de testamenten, daar zij in gemaakt werden, traden drie factoren op : 1. het legaat; 2. de lasten; 3. de uitdeeling. De weldoener schonk in zijn leven of liet bij erfgift achter, een roerend of onroerend goed : een eigendom, mudden rogge of tarwe, boeken, Bijbel, brevier, Decretales, zelfs eene koorkap uit goud laken, of eenen kelk, zoo als het Jaargetijdenboek vermeldt. Zeer dikwijls bestond de gift uit eene somme gelds, oude grooten, esterlings, peeters, belast op een goed, en welke de erfgenamen of de

huurders elk jaar aan het Kapittel betaalden. Daarvoor baden de kanunniken op de verjaring van het afsterven der weldoeners een De Profundis of Miserere, offerden eene gelezen mis op, of zongen een plechtigen dienst met diaken en subdiaken, waaraan zij allen moesten aanwezig zijn op boete van het verliezen hunner indeeling. De kanunniken, de kapelanen en de bedienden, werden betaald volgens hunne waardigheid, hunnen dienst, en de belangrijkheid der stichting, in natuur of in specie, en kregen zelfs bij zekere jaargetijden een pot wijn. Deze wijze blijkt duidelijk uit de akten en de Statuten van het Kapittel. In de Statuten van 1421 (1), moest elk kanunnik volgens artikel 5 voor zijn jaargetijde achterlaten : *unum fertellum siliginis hereditarie*, een viertel rogge, ofwel *duodecim coronas aureas*, twaalf gouden kronen. Artikel 24 (2) bepaalde dat elk verblijvend kanunnik en kapelaan, die hun aandeel in de jaargetijden wilden hebben, naar de vigiliën voor het einde van den eersten Psalm *Magnificat*, in den dienst van 3 lessen, moesten komen, en wanneer het een dienst van 9 lessen gold, dan moesten zij daar zijn bij de eerste les en blijven tot het einde van den Psalm *Benedictus Dominus*. Den dag zelve van het jaargetijde, was het bijwonen der commendatiën voor het einde van den Psalm *Confitemini* verplichtend en waren zij aanwezig in de jaarmis voor het Epistel en bleven er tot het einde der Communie.

* * *

Is zulk Jaargetijdenboek belangrijk? Kan de geschiedenis daar voordeel uit trekken?

Belangrijker dan de Doodenboeken der kloosters, wier kring beperkter is, vormt dit eener collegiale een samenstel van namen

(1) STATUTEN 1421. ART. 5. Item statumimus et ordinavimus quod quilibet canonicorum decedens pro suo anniversario perpetue in dicta nostra ecclesia celebrando ad minus tenebitur dimittere et relloquere unum fertellum siliginis hereditarie vel duodecim coronas aureas pro dicta siligine emenda.

(2) IBIDEM. ART. 24. Item statumimus et ordinavimus quod quilibet canonicorum et capelanorum residentium volens participare in anniversario ecclesie nostre presentibus et futuris tenebitur venire ad vigiliis in tribus lectionibus ante finem primi psalmi Magnificat. In novem vero lectionibus ad primam lectionem et ibidem durare ad finem Benedictus Dominus tenetur. In die vero anniversarii tenebitur venire in comendationibus ante finem psalmi Confitemini. Et in missa animarum ad Epistolam et ibidem durare ad finem communionis. (Antiquissima Statuta. H. S. ARCHIEF S. P. T.)

eener geheele stad en van anderen door hunnen stand of hunne godsvrucht daar mede in betrekking. Het is uiterst gewichtig voor de geschiedenis der familiën, eigendommen, gewestbenamingen, maten en gelden, kerkelijke feestdagen, tot wier geschiedenis zulk boek het zijne bijdraagt. Gansch de stad herleeft er in de XVe XVIe eeuwen. De bijzonderste en godvruchtigste inwoners schenken geld of goed en hunne namen worden er alsdan opgeschreven nevens hunne giften. Deze aanhalingen zijn des te kostelijker dat zij meermaals opgeboekt staan met de namen der ouders, der echtgenooten, der kinderen, wat geslachtsrekenkundige inlichtingen verschaft, die licht schieten over verscheidene familiën te Turnhout verblijvende. Zoo kennen wij de Hebscaep, van Hasselt, Gevaerts, van Diest, van der Keelen, Stockmans, van Dinter, Kinschot, van Cuyck, van Lyre, Cocq de Opynen, van Loen, van Myrde, Mutsaerts, de Rijke, de Ranst, Walschaerts, Wilmaerts, van Zevendonck, en menige anderen. De hertogin van Brabant, Antoon van Burgondië, Jan en Philip van Brabant, die eenigen tijd op het Kasteel vertoefden, vereeuwigden hun aandenken door het stichten van een jaargetijde in de collegiale *cum magna campana*, dienst met de groote klok, wat wij nu een dienst van 1^e klas noemen.

Zoo gewichtig zij deze naamsopgave voor den burgerlijken stand, even belangrijk is zij voor den geestelijken stand. De waardigheidsbekleeders, de kanunniken, de kapelanen en de onderpastoors komen er talrijk in voor, vermits zij volgens hunne Statuten verplicht waren een Jaargetijde te stichten. Meermaals ook zijn vreemdelingen, kanunniken van andere kapittels, aangestipt. Eenige keeren, gaat de titel *Magister* hunne namen vooraf, wat aanduidt dat wij hier te doen hebben met geestelijken, die door wetenschap, stand of oorsprong, zich eene plaats tusschen de geleerden en voornamen hebben gebaad. Zoo lezen wij: Magister Joannes Pauli, magister Franciscus Anens, magister Petrus Kynschot, magister Petrus Pistoris, magister Johannes Stynen, magister Johannes Hebscap, magister Martinus Van der Keelen, magister Paulus Mavezin, magister Gaspar Ameldonckx, magister Nicolaus van Nyspen, enz.

Niet alleenlijk Turnhouters, maar vreemdelingen, zooals wij even zegden, begunstigten het Kapittel met hunne erfgiften, een feit dat het Jaargetijdenboek zijn kring uitbreidt tot buiten de palen der Vrijheid: Venerabilis D^{nus} D^{nus} Matheus Brakel, proost van

S^c Maria te Brugge, (13-5), Margaretha Coppens van Rikenvorzele (6-5), venerabilis vir et D^{nus} magister Walter de Gouda, proost der St Pieterskerk te Maestricht (5-4), magister Nicolas Magoel, kanunnik van Brussel (1-4), magister Martinus Van der Keelen, kanunnik van St Lambertus te Luik (2-2), D^{nus} Giselbertus Cock, proost van Maestricht (20-5), magister Heynricus, proost, rustend pastoor van Gierle, D^{nus} Joannes Cloet, kanunnik van Breda, Joannes de Kuke (Cuyck), heer van Hoogstraten (16-6), D^{nus} Walter de Ranst, proost van Nyvel (22-8), D^{nus} Ywan Hebscap, kanunnik van St Martinus te Luik (25-8), D^{nus} Joannes Scueren, pastoor te Vilvoorde (2-9), magister Gaspar Ameldoncx, scholaster der kerk van Hilvarenbeeck, Robert Statwortte, uit Engeland (5-10), Jufvrouw Catherina Baens, uit Brugge (29-6), enz.

Eigenaardig komt het ook voor hoe volgens het gebruik van die tijden vele namen van bijzonderen, dan eens in het vlaamsch, dan eens in het latijn staan vermeld, maar zonder twijfel is hun oorsprong vlaamsch: Andree of Andries, de Arbore - van der Boomen, a Castro van der Borcht, Canis - de Hondt, de Curia - van den Hove, Falconarii - Valkeniers, Famuli - Knechts, Gerardi - Geerts, Gevartii - Gevaerts, Hermanni - Hermans, Heynrici - Heyndrickx, Juvenis - De Jonghe, Laurentii - Lauwers, Leonis - van Leeuw, Ludovici - Lowycx, Martini - Mertens, Pauli - Pauwels, Petri - Peeters, Pistoris - De Backer, Stephani - Stevens, Tectoris - Dekkers, Tinctoris - Verwers, Walteri - Wauters, Wilhelmi - Willems, enz. Tusschen al die namen vinden wij er vele eindigende op maker: Boghemaker, Gareelmaker, Hoymaker, Messemaker, Taschmaker, wijzend op de stielen in Turnhout uitgeoefend, waaraan in 't begin de werkman zijn naam ontleende. Wat ons ook tusschen al die namen bijzonder trof was, dat er vele voornamen van Joannes en Petrus in voorkomen en wij geen enkelen keer den naam van Joseph ontmoetten, alhoewel in het Jaargetijdenboek de feestdag van St Joseph op 19 M^aart vermeld wordt. Al deze verscheidenheden verraden voorzeker een karaktertrek van volksgewoonten en leveren een hoofdstuk op tot de geschiedenis der taal en de gebruiken van het land.

Van de familiën op de plaatsen komend, hoe gewichtig is dit Jaargetijdenboek voor de plaatsbenamingen, de toponymie, de aanwijzing der goederen, de regnotende eigenaars of huurders:

Oudaen, Calstert, Tieghelrie, Scuerhove, Heysie, Broecside, Maze, Ossenbroec, Broetseinde, Scoervoert, Veediick, Pensepoel, Riist, Everdonghe, Rode, Winckel, Neghepale, Stoct, enz., plaatsbenamingen, die eene geschiedenis daarstellen of eene natuurligging aanduiden. Afgeschafte straatbenamingen: Oudaenstrate, Tieghelristrate, Cortstrate, enz.; befaamde huizen: de Roden Schilt, de Sterre, de Halle, den Wolf, de Engel, de Beer, enz. blijven bewaard. Kosteloos zijn zulke overblijfsels voor de geschiedenis der stad, want geene enkele benaming werd alsdan redenloos gegeven.

Wij kunnen ook nog van een ander standpunt uitgegaan en de aandacht vestigen op den werkelijken kalender. Vele feesten van Ons Heer en Onze Lieve Vrouw, van heiligen, staan er aangeduid met hunne identiteiten en klassen, de bijzonderste in gothische roode letters, de mindere in zwarte in HS. A. De liturgie vindt er alzoo ook hare gade.

* *

Stellen wij nu de twee handschriften voor de bank der critiek. Wanneer wij beide vergelijken, bestatigen wij dat het HS. A., voor het Koor aangewend, vollediger is, onder oogpunt van het getal der Jaargetijden, maar korter onder oogpunt der beschrijving. Vele dagen zijn in blanco gebleven in HS. B., welke ook vele veranderingen en uitschrabbingen draagt. Men zou zeggen dat het HS. B. onvollediger voor het getal, maar uitdrukkelijker voor de bijzonderheden, vooral voor de gifte der goederen, tot een ander einde gediend heeft, het *liber distributionum*, zooals wij te voren zegden, noodig om aan notaris of rentmeester des Kapittels gemakkelijker de goederen te erkennen, waarop zij hunne prijszettingen hieven. Het weidt ook breder uit over de leden der familiën, waarvan het den familienaam en voornaam opgeeft, en vooral voor de vrouwen, waarvan het den familienaam aanduidt, wat niet altijd het geval is in HS. A. Het zou ons niet verwonderen dat het putte aan de schepensbrieven van dien tijd, waarna het soms verwijst voor zekere jaargetijden. Eenige jaargetijden staan er vermeld die niet in het HS. A. voorkomen; waarschijnlijk bestonden zij niet meer in de XVIe eeuw. Ongelukkiglijk gaat dit register niet verder dan de XVe eeuw. Beide handschriften volledigen zich alzoo elkander en vormen een geheel van eerste gehalte. De datums der overlijdens, de dag:

van het Jaargetijde en de namen der familiën komen in 't algemeen goed overeen met elkander, wat bewijst dat er een zeker verband tusschen beide bestaat. De namen der familiën zijn zeer slecht geschreven, zoowel in HS. A. als in HS. B., en veranderen gedurig. b. v. Hebscap, Hebscaeps, Hebscaps; Kinschot, Kynschot, Kinschots, de Kinschot enz. zulks was wel iets of wat een gebruik van den tijd, wanneer de regels der spelkunst slecht werden onderhouden en eenieder schreef volgens hij sprak. De uitspraak en het gehoor verschillend bij elk individu, zoo is het niet te verwonderen dat de namen, dan eens dan zoo, geschreven werden.

* *

Na deze inwendige critiek gaan wij over tot de uitwendige. Het eerste handschrift HS. A. is op perkament, het tweede HS. B. op papier. HS. A. zeer wel bewaard, maar bevuild door het gebruik, vooral onder aan de bladzijden, wat dikwijls schaadt aan de lezing, is ingebonden in eiken plankjes bedekt met zwart kalfsleder, doorstreept met schuinsche ruiten, koper aan de hoeken, en eertijds gesloten met koperen en lederen sloten, waar er slechts de sporen van overblijven, werk der XVIe eeuw. Op den rug voert het een hedendaagsch papiertje met opschrift: Ant. Cal. Fest. et Ann. (Antiquum calendarium festorum et anniversariorum) begin der XIXe eeuw. Het meet 0,28 m. hoogte op 0,21 m. breedte en bevat 94 bladzijden recto en verso. De tekst is verdeeld in dagen en weken, een tusschenruimte in blanco tusschen elken dag openlatend. Boven aan het bladzijde verso, staat de naam der maand, eigentijdig geschrift der XVe eeuw; boven aan het bladzijde recto, hetzelfde in geschrift van het begin der XIXe eeuw. Voor elken dag staat eene hoofdletter A B C D E F G, in 't zwart met een roode rechte streep, uitgenomen de eerste hoofdletter die uitsluitend in 't rood geschreven werd. Zulks herhaalt zich voor elke week. De bijzonderste feesten van het jaar, roerende feesten of van heiligen, staan vooraf den dag, de voornaamste in roode letters, de kleinere in zwarte. De tekst is geschreven van dezelfde hand in volle regels in boekengeschrift der XVe eeuw. De dagen der maand staan in cijfers nevens elken dag, oorspronkelijke dagteekening doch de paginering is van het begin der XIXe eeuw. In de bijgevoegde lagen na den beginnenden tekst hebben de schrijvers het geschrift van den eersten kopist, in half

cursiefletters, in den beginne, nagevolgd, en later, vooral op 't einde, in een zeer persoonlijk geschrift. Voor elk jaargetijde staat in kantteekening het honorarium der bedienaars voornoemd in den tekst en daarachter, de waarde der stichting.

Het tweede handschrift HS. B. is minder goed verzorgd, heeft het geleden van vocht en is erg gehavend aan de randen. Op papier, 0,295 m hoog op 0,215 m. breed behoudt het 124 bladzijden gepagineerd ingebonden in een karton der XIXe eeuw, den rug in perkament met opschrift: Registrum anniversariorum. De jaargetijden staan verdeeld in dagen en weken, aangeduid met zwarte hoofdletters voor elken dag der week en eene tusschenruimte tusschen elken dag. De bijzonderste feesten worden ook vermeld zooals in HS. A., doch in zwarte letters. Na elk jaargetijde volgt in de kantteekening zijne waarde. Het geschrift komt voor in half cursiefletter, vooral voor de eerste laag, maar slechter verzorgd in de bijvoegsels.

* *

Uit welk tijdstip dagteekenen deze twee registers?

Zonder twijfel behooren zij aan de XVe en XVIe eeuwen. De uiterste datums van HS. A. zijn: 1398, 1 Maart, anniversarium Maria de Brabantia, en 1603, 3 Januari, anniversarium D. Jacobi Martini canonici et cantoris hujus ecclesie. Dit handschrift klimt dus op tot de stichting van het Kapittel door de hertogin Maria van Gelder en eindigt met de aartshertogen Albertus en Isabella. Wanneer wij de regelmatige en eendere schrijfwijze tot ongeveer 1490 vaststellen, zoo geloven wij in der waarheid te mogen zeggen dat het eerste opstel geschiedde omtrent het einde der XVe eeuw, rond 1490. Waarschijnlijk werd het alsdan in een trek samengesteld volgens de oorkonden van het Kapittel en het HS. B. Na dit tijdvak ontwaren wij nog dezelfde hand tot in 1500, doch reeds min regelmatiger, wat doet veronderstellen dat van 1490 de Jaargetijden geboekt werden naarmate godsvruchtige zielen ze stichtten. Dit is het volledigste deel van het register. Van af het begin der XVIe eeuw teekenen verschillende schrijvers de stichtingen op. Nogal volledig voor de eerste helft der XVIe eeuw, vermindert het zienlijk in de tweede helft tot in het begin der XVIIe eeuw, ter oorzake waarschijnlijk van de beroerten dier tijden. Niettegenstaande al onze opzoekingen zijn wij er niet toegekomen den opsteller *princeps* te vinden.

Het tweede handschrift HS. B. dagteekent van de XVe eeuw. De uiterste datums zijn : 1398, 1 Maart, anniversarium D^{ne} Marie de Brabantia. en 1477, 12 Februari, anniversarium Gerardi Soffart, en andere jaargetijden van dit jaar. De eerste laag werd geschreven in een trek van 1398 tot rond 1436 en onderscheidt zich zeer duidelijk door zijn eender geschrift en den verbleekten inkt. Na 1438, worden de invoegingen voortgezet door verscheidene schrijvers tot aan het jaar 1477. Dit handschrift is dus ouder dan handschrift HS. A. Het Kalender der beide handschriften in gothische letters is voorzeker van de XVe eeuw.

* *

Ziehier nu hoe wij het Jaargetijdenboek willen uitgeven. Twee handschriften van dezelfde stof zijn dus in ons bereik, het een het ander volledigend. Wij brengen ze tot een opstel, maar om alle verwarring te vermijden zeggen wij dat als grondslag wij het HS. A. het beste, drukken, het aanvullend met het HS. B. daar waar in HS. A. leemten voorkomen. Ware het dat in beide hetzelfde Jaargetijde voorkome, vermelden wij het volledigste uitgedrukt. Daar beide dezelfde waarde hebben, vinden wij het onnoodig ze met romeinsche en italieke letters te onderscheiden, en geven alles in gewone lettertrant uit. Doch de tekst zullen wij aanduiden door eene dubbele BB voor HS. B. en door BB² na 1438, door eene dubbele AA voor den tekst van HS. A voor 1490, en door AA² van 1490-1500, en door een romeinsch cijfer (I) voor de eerste helft der XVIe eeuw, en een ander (II) voor de tweede helft, als de datum in den tekst niet is opgegeven. Wij steunen voor deze bepaling op de paleographische kenteekens van elk handschrift. Is er een verschil in de schrijfwijze van den naam, dan geven wij de gewoonlijkste op en de andere tusschen haakjes. Aan den voet der bladzijden geven wij in notas geschiedkundige bijzonderheden en vooral uitleggingen over de aangehaalde familiën, geput aan de zuiverste bronnen. Wij eindigen ten slotte met eene onomastische tafel van persoonsnamen en plaatsen. In den tekst hebben wij de orthografische schrijfwijze der beide handschriften bewaard. Daar er nergens eene punctuatie bestaat, plaatsen wij scheiteekens, volgens den zin. Wanneer de waarde der jaargetijden in den tekst wordt opgegeven, laten wij ze

weg in de kanteekening. De jaargetallen schrijven wij uit in romeinsche cijfers.

* *

- Tot het opstellen der notas putten wij uit de volgende bronnen :
1. Series decanorum, canonicorum, plebanorum, possessorum capellaniarum, vicariorum in Veteri Turnholt., kl. in-f^o begonnen in 1639 door den deken van het Kapittel Karel Gevaerts en voortgezet door zijne opvolgers.
 2. Monumenta præcipua insignis ecclesiæ collegiatæ S. Petri oppidi Turnhoutani authentica. Ex antiquis tabulis mandato capituli exscripta et in ordinem redacta per Carolum Gevartium J. V. L. dictæ ecclesiæ decanum. Anno incarnationis Dni M. DC. XXXVI, klein in-f^o.
 3. Catalogus Decanorum et Canonicorum ab anno 1398-1796, klein register in -8°.
 4. Series plebanorum, vice-pastorum, klein register in -8°.
 5. Testamenta etc. II (zonder ander titel), klein register in -8° van het begin der XVIe eeuw.
 6. Ordo foundationum, capellaniarum, beneficiorum, eorum possessorum, kl. in -12, waarschijnlijk van het begin der XIXe eeuw.
 7. Antiquissimum registrum anniversariorum, klein in-f^o der XVe eeuw.
 8. Epitaphia qua reperiuntur in ecclesia Divi Petri Turnhouti prout legi poterunt mense septembris 1796, klein breedwarpig boekje.
 9. Antiquissima statuta qua præter ea qua in erectione existant in capitulo Divi Petri Turnhouti reperiuntur. Juramenta ; register groot in 4° der XVe-XVIe eeuwen.
 10. Erectio collegiata S^{ti} Petri Turnhouti : ejusque apostolica et ordinaria confirmatio. Statuta ac juramenta capitularium et suppositorum recenter recognita in Generali Capitulo. M. DC. XXXIV ; register in 4°.
- Al deze registers zijn handschriften bewaard in het Archief van St Pieterskerk te Turnhout.
- A. Buiten deze kerkelijke bronnen gebruikten wij : Rekeningen der Rentmeesters en Schouten van de Vrijheid Turnhout, der XVe en XVIe eeuwen, bewaard in het Rijksarchief te Brussel.
- B. Schepenakten en andere stukken, uit het Stadsarchief van Turnhout.

C. Doop- trouw- en sterfregisters, uit hetzelfde Archief.

Als gedrukte werken, teekenen wij aan :

I. J. E. Jansen, Turnhout in het Verleden en het Heden. Turnhout, J. Splichal, 1905 ; 3 deelen.

II. J. van den Gheyn. L'Obituaire du Prieuré de Corsendonck ; in : Annales de l'Académie royale d'archéologie de Belgique, d. LIII (5e reeks d. III), bl. 295-342.

III. J. E. Jansen. Het Kapittel van St Pieterskerk te Turnhout en zijne Statuten van het 1634 (Ibidem. t. LXV, 1914, bl. 429.)

IV. Verslag over het Bestuur en den toestand der zaken van de stad Turnhout, dat elk jaar verschijnt en waar ten slotte de archivaris eenige bijdragen uit de archieven opgeeft.

V. Bijdragen tot de geschiedenis van het aloude Hertogdom, Brabant, uitgegeven door P. J. Goetschalcx.

VI. Analectes pour servir à l'histoire ecclesiastique de Belgique.

Om alle onnuttige herhalingen in den tekst en in de notas te voorkomen, drukken wij eenige woorden met de volgende verkortingen :

Ai^m = anniversarium. — Ob. = obiit. — Gr vet. = grossum veterem. — O. Gr. = oude grooten. — Lop. = lopini. — Sil. = siliginis. — Dni = Domini. — Firt. = Firtellum. — A^o = anno. — Un. = unde. — Hab. = Habemus. — M^o = millesimo. — Solv. = solvit. — Cel. = celebrante. — Cel^s = celebrantibus. — Cap^m = Capitulum. — Dim. = dimidium. — Sterl. = sterling. — Mgr = Magister. — L. = lectionum

In de notas teekenen wij de bronnen aan met : 1 Br., 2 Br., 3 Br., enz. — A Br., BBr., C Br. — I Br., II Br. enz. die verwijzen naar de hiervoor gemelde bronnen. — SPT. = Sint Pieter Turnhout. — HS. = Handschrift.

JANUARI.

1. **A. (1) Kalendas Januarius. Circumcisio Domini.** (2) Anniversarium Yde Bollarts, que obiit 1478, unde habemus sex stiveros.

Ai^m Joannis Goes, un. hab. gr. vet. Ob. 1496.

Ai^m Petri Ooten et parentum ejus et Katherine Smekens, prime uxoris sue, et Johannis Stynen. Ob. 1506 unde habemus. II oude grooten.

2. **B. Octava Stephani.** Ai^m Elizabeth Zevendonck alias Sibeners. Ob. a^o 1520; dimisit III lop. pro celebrante.

3. **C. Octava Johannis.** Ai^m Dni Henrici vander Kele, hujus ecclesie canonici; legavit sex lop. sil. ; et pro celebrantibus totidem, anno 1491.

Ai^m D. Jacobi Martini (3), canonici et cantoris hujus ecclesie, qui obiit a^o 1603, die 3^a Januarii, circa septimam vesperi, et reliquit. . . . III lop.

4. **D. Octava Innocentium.** Ai^m Johannis Scoerman et parentum ejus; unde habemus 1 gros. vet. Ob. a^o 1510.

Ai^m Egidii Walscaerts et Margarete, ejus uxoris; unde recepit Capitulum II petros. (I). 1 oud. gros.

Ai^m Margarete Stockmans, uxoris Anthonii Meyenbos; unde habemus gros. vet., et pro celebrante X stuferos. Ob. a^o 1524.

(1) Het voorafgaande bladzijde van het HS. A. herinnert aan bijzondere bepalingen uit het Testament van Jan Hebscap, kanunnik van St Pieter te Turnhout, noemt de stichting van zekere Jaargetijden der leden van de familiën Hendrik en Ywan Hebscap, verplichtingen die nagekomen moeten worden en goederen daartoe verpand te Vosselaer (Bolc). Dit bladzijde is in zulken slechten staat dat het onmogelijk is den tekst in zijn geheel weder te geven. Daarom halen wij het slecht aan en geven er den inhoud van op.

(2) Dit feest is in roode letters geschreven.

(3) Jacobus Martini, kanunnik, den 22 Juni 1596, van de 2de subdiakonale prove, 9^e reeks, werd na de dood van Lucas Laurentii tot deken gekozen, den 6 Februari 1598, maar 's anderdaags zag hij af van dit ambt, er zich onbekwaam toe zeggend : Hij was *cantor chori* en kapelaan van de vicariaten Hebscap aan den autaar van het H. Sacrament, van St Martinus, en, in 1600, van St Sebastiaan. Hij drukte in zijn testament den wensch uit begraven te worden nevens het graf van den Z. E. H. Hebscap in het koor der kerk. (ARCHIEF SPT. HS. 1br bl. 161.)

5. **E.** Ai^m Dni Johannis Hebscaep; tres lop. sil.; memoria. (AA)

Ai^m Dni Michaelis Baten, rectoris altaris beate Marie in Lille, qui legavit quatuor lop. sil. Ob. a^o Dni, 1436; die predicta solvit D^{aus} W. Kuds ex quodam prato opte Calstert, noorwert aen Hube Canis erve; quod modo emit Heynricus Thiis, qui solvit fertellam. IIII lop.

Ai^m Johannis Woeste alias Grove, qui obiit a^o Dni 1438 (1) unde habemus fiertellum sil. Solvit Goeden Voegs, op siin huysinghe ende hovinghe ghelegen inde Otterstrate, weestwert aen Thonis Stocmans huysinghe, oestwert aen siins zelf huysinghe aen straetken. IIII lop.

Ai^m Johannis die Keyser, (2) unde habemus 11 gros. vet. Et pro celebrante IIII lop.; ob. a^o 1504.

6. **F. Epiphania Domini.** (3) Ai^m Mychaelis Seghers alias van Aken et parentum ejus. Ob. a^o 1510, unde habemus 1 gros. vet. quitandum. Dequitavit.

Ai^m Clare van Isschot, unde habemus unum lopinum siliginis et similiter unum lopinum pro celebrante. Receptit Capitulum litteras scabinales. A^o 1536.

7. **G.** Ai^m Hildegundis Smekens et Nycolay ejus fratris, unde habemus gros. vet. 1481.

Ai^m Dni Anthonii Ludovici, (4) comitis parentini, unde habemus duos lop. quitandos; quinque petros recepit capitulum. Ob. a^o 1503.

Ai^m Katherine Willems (5) et prolium ejus. Ob. a^o 1509; unde habemus gros. vet. quitandum.

Ai^m Heylwigis Lathouwers et parentum ejus, unde habemus gros. vet. quitandum. Ob. 1516.

(1) Het HS. A. geeft fautief het jaartal 1498 op.

(2) Het Doodenboek van Corsendonck stelt het jaargetijde van Jan Cesaris van Turnhout, en Joanna zijne eerste vrouw op 5 Januari 1505. De naam staat geschreven: Cesais en Cesairs, wat in 't vlaamsch "De Keizer", beteekent. (J. VAN DEN GHEIN. *Obit. Cors.* op. cit., bl. 9.) — (3) In roode letters.

(4) In de grafschriften der St Pieterskerk (Archief SPT. 8 Br.) staat: Hic jacet Mr Antonius Ludovici d'Loenhout, Diacons et sacri imperialis consiliarii, comes pal...ns, ac in jure canonico Baccalaureus, qui obiit 1503, die 7 Jan.

(5) Testament van Catharina Willems, weduwe van Gualterus (Walter) Loenhouts, gemaakt den 3 Januari 1509, in 't bijzijn van Geeraard Pyrioens en Hendrik Schelkens. (Archief SPT., HS. 5 Br., bl. 37.

8. **A.** Ai^m Dni Gerardi Sporkelle (1); secundi Decani hujus ecclesie, qui obiit a^o Dni 1414; unum fiertellum levandum supra domum sitam inde Herentalsstrate, suytwert aen huysinghe Aliit Mieceus, nortwert aen huysinghe Heyn Teuwarst, quam conhabitat Heynricus vander Kelen (2), et solvit modo Henricus vander Kelen, receptor ducis. IIII lop.

Ai^m Johannis Mutsarts et uxoris ejus Margarete parentumque suorum, unum gros. vet. currentem supra horreum situm in opposito Mathie Zanders, quod possidet Arnoldus Bellairst junior etc. prope mansionem (3) de Dorne; solvit modo Dielis Cleis Dielis zone. 1420.

Ai^m Johannis Herheinsen (Herheynsens) et Margarete filie ejus, duos lop. sil.; solvit Jan Smekens supra domum sitam inde Otterstrate ande nortsiide, oestwert Heyn Tymermans, weestwert Ghibken Bucinxs. 1422.

Ai^m Yde de Gele, duos gros. vet. supra domos retro domum opidi opten hoeck vander Herentalsstraten, ende opt huys daer naest, dat bewoent Arian Ackermans; solvunt ipsa Arian ende Jacob van Isscot. 1422.

Ai^m Nicolai vande Venne (4), unde habemus sex lop. sil.; a^o 1482.

Item dimisit octo similes lopinos pro celebrante. Et qui non visiterit sepulcrum perdet 3 st., ut habetur in testamento predicti Nicolay. (AA²)

Ai^m Angele Peters Gekens, unde habemus duos petros. Ob 1506.... 1 oud gros. Eb. Henrici Gekens (5), ejus filii. Receptit Capitulum duos petros. (I)

9. **B.** Ai^m Heinrici Maes et Elizabeth uxoris sue et puerorum, unde habemus unum gros. vet. Solvit Wouter Noets op een euzel tot Oestoven dat Wouter Maes toebehorde. 1443.

Ai^m Jutte Moirs, necnon matris et Johannis filii ac eciam Judoci

(1) Jan Sporkelle (Sprokelle) werd tot 2den deken van het Kapittel verkozen en bleef 7 jaren in zijn ambt. Hij stierf in 1414. (ARCHIEF SPT. HS. 1 Br. bl. 3. — J. E. JANSEN. Op. cit. I Br. bl. 189, II). — K. Gevaerts schrijft: Sprokelle Joannes. HS. A. geeft Joannes, HS. B. Gerardus.

(2) Vander Keelen, rentmeester. Zie hierna, 3 Maart en 20 Juni. — (J. E. JANSEN. Op. cit. I Br. bl. 166, II). — (3) Plaats in blanco opengelaten.

(4) Een Claes vande Venne was schepen te Turnhout in 1467. — (Rentmeestersrekening 1467-1468. ARCHIEF BRUSSEL. ABr.) — Nicolaas vande Venne bezat een heerlijk leen met leenmannen te Turnhout. GACHARD. Invent. Arch. Cour féod. t. II, bl. 151. — (5) Twijfelachtige schrijfwijze.

mariti dicte Jutte, unde habemus unum lop. sil. Groet Joes kinder op eenen acker inde Neghepale ghelegen, van 1/2 lopen tsaye, suytwert aen arve Jan de Haze, oestwert aen arve Machghiel van Dale, nortwert aen arve Thonis aen de cappelle. Solvit Grot Joes kinder. 1470.

Ai^m Johannis Eyssens et Margarete Cantvorts uxoris; habemus gros. vet. 1476.

Ai^m Pauli Smekens, Barbare Smekens uxoris, et Johannis et Mychaelis filiorum, unde habemus lop. sil. quitandum III petros. Obiit ipse Paulus a^o 1484. Dequictatum est.

Ai^m Wilhelmi Neefs alias Liere, unde habemus gros. vet., 1486.

Ai^m Elizabeth Baten, relicta Johannis Styren; a^o 1506; unde habemus gros. vet. quitandum. Et pro celebrante IIII lop. sil.

Ai^m Mathei van Doerne et Elizabeth uxoris ejus, 1518; unde recepit Capitulum duos petros. I oud gros.

10. **G.** Ai^m Godefridi Ruters, parentumque suorum et Heynrici fratris ac Elizabeth sororis ejusdem, qui obiit a^o Dⁿi 1433, tres lop. sil., op huysinghe ende hofinghe Heyns van Molenberghe, ghelegen inde strate daer men tot Outturnouhouytwert gaet, oestwert aen een straetken dat ter molenwert gaet, suytwert aen arve dat Ghert Nouyts toe plach te hoerrenne tegen Jan Stuyxs over. 1433.

Ai^m Petri Imbrechs junioris, unde habemus duos gros. vet. 1482.

Ai^m Petri van Santvoerts et Elizabeth ejus uxoris. Ob. 1511; unde habemus gros. vet. quitandum.

Ai^m M^{gr}i Francisci Avens (1) canonici; unde habemus IIII lop. Ob. a^o 1546

11. **D.** Ai^m Johannis Willems, unde habemus gros. vet. 1476.

12. **E.** Ai^m Nycholai van Dale (2), Obiit 1512; unde habemus II. petros. I oud gros.

13. **F. Octava Epiphanie, IX lectionum.**
Ai^m Katherine Creyts, Johannis ejus mariti, parentum suorum, Nicolai et Jacobi, filiorum suorum, unde habemus duos gros. vet. op

(1) Mgr. Avens? — In HS. 3 Br. ARCHIEF S. P. T. staat Avens. — 4 Mail 1529. Possessio R. D. Francisci Avens, obiit 10 Jan. 1546. (ser. 3). — Wij denken nochtans volgens HS. A. te moeten lezen: Avens.

(2) Testament van Nicolaas van Dale, echtgenoot van Katharina Wils, gemaakt den 3 Dec. 1511. — (ARCHIEF S. P. T. 5 Br. bl. 73.)

huysinghe ende hofinghe aende singhel (1) ghelegen, nortwert aen huys ende hof Jan Ackermans, suytwert aen huys ende hof Wouter Thiis. Solvit Wouter vande Moere. 1421.

Eodem die ai^m Nycolai Cleys Dyels (Dyliis), qui obiit a^o Dⁿi 1434, unde habemus unum gros. vet., op eenen bempt ghelegen over de Voert, oestwert aen de Cleyne Voert, weestwert aen de Grote Voert, suytwert aen de strate daermen ten hoewelwert gaet. Solvuut Jan de Volder kinder.

14. **G.** Ai^m Johannis Beys, Cristine Loycx ejusdem uxoris, et Dⁿi Petri Beys filii, et Margarete Beys filie, et Nicholai Beys filii, unde recepit Capitulum quinque petros. Ob. a^o 1536. II 1/2 oud gr.

15. **A. Festum de Nomine Jesu.** Ai^m Dⁿi Nicolay Sykens, parentumque suorum, canonici parve mense ecclesie Leodiensis, qui obiit a^o Dⁿi 1432; unde habemus quinque lop. sil. Solvit Johannes Hapaert. Ita littera scabinalis. V lop. roghs.

Ai^m Dⁿi et M^{gr}i Petri Kynschot, (2) canonici hujus ecclesie, qui obiit a^o 1530, unde habemus firtellam sil. IIII lop.

Ai^m Florencii Claessens et uxoris, unde habemus unum gros. vet. et dimidium. Ob. a^o 1521.

Ai^m Catheline Coex, unde habemus unum gros. vet. Ob. a^o 1528.

16. **B.** Ai^m Elizabeth Heyarts, que obiit a^o Dⁿi 1414, unde habemus firtellum sil. Solvit Willem van Rode, op een stuc erfs ghelegen te Vosseleere, dat toe plac te horennne Magrietē vanden Berghe. Ita littera scabinalis. IIII lop.

(1) Singhel = Groote Markt.

(2) Meester Petrus Kynschot behoorde aan de edele familie van dien naam; en was volgens den genealogist dezer familie zoon van Jan en Katharina Noots, kanunnik te Turnhout in 1504 en gestorven den 21 April 1537. Wij gelooven dat deze schrijver zich vergist. Nog elders dan in dit Jaargetijdenboek vinden wij zijne dood aangeteekend op 15 Januari 1530. De catalogo der kanunniken van het Kapittel (HS. 3 Br. ARCHIEF S. P. T.) schrijft: 13 Mail 1527, pro possessione R. D. Petri de Kynschot (probabiliter præb. subdiac.) per obitum R. D. Gasparis van Holar. Ille obiit 1530, 15 Jan. — In eene akte van beneficieverwisseling den 29 Mei 1516, vinden wij den naam van Meester Petrus de Kynschot, sacristijn van Wuestwezel " matricularius seu rector matricularie parochialis ecclesie beate Marie de Wuestwezel, Leodiensis diæcesis. " (ARCHIEF S. P. T. 5 Br., bl. 123.) Is dit dezelfde man? — Zie ook: Ibr C. Ph. L. VAN KINSCHOT. Genealogie van Kynschot. I, bl. 109, 110.

Ai^m Dⁿi Gerardi Heyarts (1), cappellani hujus ecclesie, qui legavit decem lop. sil. de quibus Capitulum habet litteram scabinalem; duos videlicet pro anniversario, quatuor inter ipsos celebrantes ipso die, etc, equaliter distribuendos, duos in subsidium et augmentum mandati in die Cene celebrandi in choro etc. Et reliquos in die depositionis suæ anniversarii tredecim pauperibus per dominos de Capitulo nominandis distribuendos. 1474.

Ai^m Johannis Canis (2), unde habemus unum gros. vet. Solvit Ghenken Canis op siin goede die van Janen siinen brueder comen siin. 1474.

Ai^m Johannes Udens, unde habemus gros. vet. 1482.

Ai^m Johannis de Haze (3) et Elizabeth de Mierde sue uxoris, unde habemus duos petros. Ob. 1495 I oud gros.

Ai^m Johannis Wouters (4) et parentum ejus. Ob. 1510; unde habemus I gros vet. quitandum. Et duos lop. pro celebrante.

17. **G. Antonii Confessoris.** Ai^m Johannis van Roeye. Obiit 1510 a Nativitate computando, unde habemus I lop. sil. et tres lop. pro celebrante.

Ai^m Aleydis van Roeye alias Santvoerts, uxoris dicti Johannis van Roeye. Obiit eodem anno, unde hab. I lop. sil. et tres pro celebrante.

Ai^m Wilhelmi Marisses, unde habemus unum gros. antiquum; recepit Capitulum. Obiit a^o Dⁿi 1527.

Ai^m Mathei Ameldonck et Catherine uxoris, unde habemus quatuor petros anno 1533 recepit Capitulum. II oude gros.

18. **D.** Wouter Goeskens goede. Ai^m Heinrichi Oeghs, qui obiit a^o 1415; duos lop. sil. Solvunt Wouter Goeskens kinder.

Ai^m Johannis Sykens, de parte mediante parentumque suorum ac Petri ejus fratris, et Eliz Loenhout, qui obiit a^o Dⁿi 1434, unde

(1) Gerardus Heyaert, kapelaan, staat vermeld als stichter der Kapelanie van de HH. Michael en Antonius den 10 Juni 1440. Akte 1440. Antiquissima Statuta. Archief S. P. T.

(2) Jan de Hond.

(3) Een Jan de Haze wordt vermeld tusschen de schouten van Turnhout, 1444-1445. Later den 1 December komt men ook nog een Jan De Haze in dit Jaargetijdenboek tegen, maar zonder jaartal.

(4) Testament van Jan Wouters (Walteri) gemaakt den 21 April 1498, waarin hij zijne begraafplaats kiest op het kerkhof van St Bavo te Oud-Turnhout nabij zijne ouders. — ARCHIEF S. P. T., 5 Br., bl. 88.

habemus unum lop. sil. Solvit Claes Siikens vut eene mudde rogghe dat her Costians Siikens toebehoorde. 1434. I lop.

Ai^m Heyarici Sykens et Mychaelis ejus fratris, unde hab. unum gros. vet. Solvit Thiis Daens, cum suis, op een stuck erfs ghelegen achter den Perinc. 1459.

Ai^m Johannis van Dale, unde habemus duos lop. sil. Solvunt pueri Art van Dale, Ghert van Dale, aut bona eorum. 1459.

19. **F.** Ai^m Christine Hans, que obiit a^o 1402 (1) et Johannis (Yvers) Yveri, mariti sui, magistri Johannis de Utrecht ac Elisabeth Meesteraerts sororis ejus, unde hab. firtellam sil. Solvit Jan van Overscore supra tot Oestoven IIII lop.

Ai^m Margarete Walscarts (Walscoet), Nicholai ejus mariti et liberorum, unde hab. gros. tres vet. a^o 1439. Dominus, Lucas 1/2 gros. vet., op een euzel ghelegen inde Tyeghelrie, dat Magrieten toe plach te horeenne. Solvit Peter Spapen zone; modo recipimus 1/2 gros. vet. quia piguora deficiunt. Eodem die ai^m Zigeri Koyts (Coyts) alias Dyonisii ejusque uxoris, necnon Elizabeth filie eorumdem; parentumque uxoris dicti Zigeri, ac etiam Godefridi Koeys, unde hab. un. lop. sil. et un. gros. vet. cum uno essterlingh; lop. solvit Jan Poels op 1 euzel ghelegen opte Scoervoert, gheheyten Groenwevers euzel, ghelegen aen Jan Maes van Ravels bembt, weestwert aen de strate, ende noch 1 lop. opten zelven pant van Jan Wevers jarghetyde. Item Jan vande Riixs 3 oude gros. op huysinghe ende hofinghe Jan van Riixs tot Oestoven, ostwert, nortwert ende weestwert Peter Boys erve, 1 oude inghel. Jan van Lyre op eenen acker inde Molentiende aende molenpat, ostwert aen Heynricxs van Emersvelt erve, 1 oude inghel. Thiis Ruelens op eenen bembt ghelegen tot Papenbrugghe neven den Boenhof, ostwert, weeswert aen Moye Loemans bembt van Mercplachs weert. Jan van Lyre 1 inghel. Thiis Ruelens 1 inghel. Item dat derdendel van twee inghel. Willem Lemmens t'Heeze. 1447..... IIII sterlinghe.

Ai^m Heinrichi van Roeye et Ghertrudis vanden Plassche uxoris ejus. Ob. a^o 1512, unde habemus duos petros. I oud gros.

Ai^m Dintheri van Lockum et Barbare vanden Nieuwenhuysē ipsius uxoris, und. hab. pro celebr. 4 stuf. et pro ai^o III 1/2 st. a^o Dⁿi 1563:

(1) In HS. A. staat de datum 1422.

20. **F. Fabiani et Sebastiani**, IX l. Ai^m Johannis de Wever, unde habemus lop. 1462.

Obiit a^o Dⁿⁱ 1460 (1) venerabilis vir D^{nus} Ghizelbertus Muysarts (Mutsart) tercius decanus hujus ecclesie et legavit pro anniversario suo quatuor lop. sil., et sex pro celebrantibus, etc. Solvit solum domus stans in platea dicta de Herentalsstrate inter bona versus partem occidentalem Danielis Pertsens, versus partem borealem Egidii Valscart, (sic), versus duas alias partes habet platea.

Ai^m Huberti Noyens et Hillegondis (Hyldegundis) sue secunde uxoris, unde habemus unum lop. sil. Ob a^o 1466. Solvunt pueri, Arnoldus et Johannes, 1466.

Ai^m Beatricis Smeyers. Decanus recepit 1 petrum. 1/2 oud gros. (I)

Ai^m Weyndel Sbruynen, (2) beghine, unde recepit Capitulum duos petros. 1515. I oud gros.

21. **G. Agnetis virginis** IX l. Ai^m Johannis Walscart (3) et Katherine uxoris sue, necnon Egidii et Martini filiorum eorumdem, et Petri Walscart (4): unde habemus duos lop. sil. Solvunt her Jan Maes kindere (5) op siin huys ghelegen tot Calstert, nortwert Wouter Siikens. 1460.

Item Elizabeth Walscart, filia legitima dictorum Johannis et Katherine

(1) Hoybergius (Hist. Corsendoncana) en K. Gevaerts (Monumenta Cap. S. Petri 1.) geven als sterfjaar, 1466, op. Zoo ook ons HS. A. — Gisbertus Mutsarts, "non exiguo sane tempore de collegio optime meritus,, zooals de reeks der kanunniken hem noemt, werd de derde deken van het St Pieterskapittel in 1414, welk ambt hij gedurende ongeveer 50 jaren waarnaam. Hij verdedigde de rechten zijner kerk tegen Willem en Reinald, hertogen van Gelder, opzichthens het personaat der kerk van Oyen, voerde het slot in ter priorij van Corsendonck, onderging een verdrag met den prior van dit gesticht en verbond zich met de confederatie der 7 Kapittels van Brussel, Mechelen, Anderlecht, Lier, Dendermonde en Aalst. Hij stierf omtrent 90 jaren oud zijnde. — (ARCHIEF S.P.T. 1 Br. bl. 4.6. — J. E. JANSEN, op. cit. I Br., II bl. 189.)

(2) Jufvrouw Begijn Wyndels Sbruynen maakte haar testament op het begijnhof den 30 Juli 1506 in tegenwoordigheid van Jan van den Ertheze en Huybrecht van Lille. Zij koos tot testamentuitvoerders, den heer Pastoor, Petrus, en de twee meesters van het Begijnhof. — (ARCHIEF S. P, T. 5 Br. bl. 11.)

(3) Jan Walscharts huwde Catharina van Kinschot, dochter van Peeter en Elisabeth de Rycke, welke leefde te T. den 5 September 1491. (Jhr C. Ph. L. van Kinschot. Genealogie van Kinschot I, bl. 69, 106.)

(4) Deze naam is weggelaten in HS. B.

(5) Hier staan twee verkortingen die wij niet begrijpen.

rine, dedit unam fertellam sil. pro celebrantibus etc. levandum ad et supra bona quaecumque Lamberti van Loenhout pannitonsoris; possunt aut ipse Lambertus aut successores ejus eam quitare et redimere cum novem petris cum dimidio. (BB)

22. **A. Vincentii martyris** IX l. Ai^m Enghelberti van Aken, a^o 1515, unde habemus unum gros: vet. dequitatum.

Ai^m Dⁿⁱ Judoci Petri, canonici et cantoris hujus ecclesie, qui obiit 1598, et reliquit quatuor lopinos.

23. **B.** Ai^m Arnoldi Stephani, Elizabeth, ejus uxoris, Johannis filii, et Elizabeth, filie dictorum conjugum. Quinque sterling. vet. supra bona quondam Gerardi Keyzers in platea Herentallensi; modo non recepimus unum sterling quem solvit D^{nus} Johannes Roes (BB).

Ai^m Gerardi vander Hoven (Hoeven), unde habemus gros. vet. hereditarie, qui obiit a^o Dⁿⁱ 1433 mensis Januarii, altera die Vincentii. Solvit Capitulum.

Ai^m Marcelli vander Riit et Katherine sue uxoris, unde habemus un. gros. vet., quem Johannes de Scherder dictorum conjugum filius solum assignavit levandum supra domum sitam opte Oudane. Dicit D^{nus} Lucas unum lop. datum pro gros. vet. et assignatum supra halsterium, quod solvit Peter Maes opte Heysie, 1462. Litt. scab.

Ai^m Petri Walschaerts, Margarete Coels, Hieronimi (AA2) Backers (1), Katherine Walschaerts et Georgii Backers I oud. gros. (AA.)

24. **C.** Ai^m Johannis van Ghierle, unde habemus unum gros. vet. cum dimidio levandum ad et supra domum Johannis Calcificis sitam inde Potterstrate, prope domum gheheyten de Sterre. Ob. 1462.

Ai^m Henrici de Pusleth et Beatricis Symonis sue uxoris, unde habemus duos gros. vet. hereditarie perlevis monete valet XXIII stuferos.

Ai^m Dⁿⁱ Michaelis Ludovici (2), capellani hujus ecclesie. Ob. a^o a Nativitate Dⁿⁱ 1525, unde habemus duos lop. supra domum suam inde Cortstrate II lop.

(1) Tusschen de grafschriften der S. Pieterskerk vinden wij nog eenen anderen Backers, Pieter: Hier leet begraven Mr Pet. Backers, capellaen dezer kerke en van het gasthuys, sterft 11 Julii 1522 ... ARCHIEF SPT. 8 Br.

(2) Ludovici (Lowyckx of Lodewyckx) oude familie van Turnhout, die wij reeds vermeld vinden tusschen de leenmannen van Jan III, hertog van Brabant, hebbende goederen op 't Stokt. — L. GALESLOOT. Le livre des feudataires de Jean III, duc de Brabant, bl. 99.

25. **D. Conversio Pauli.** (1)

Ai^m Henrici Stynen, senioris, Johannis Stynen cum Johanne ejus filio, unde habemus quinque petros. (AA.) Recepit W. Ruts V petros. II lop.

Ai^m Margareta Cuyds (2), uxoris Johannis de Dale de Mercxplas, unde recepit Capitulum duos petros a° 1516 I oud. gros.

Ai^m Anthonii Meyenbosch, Barbare Meyenbosch, et Adriane Meyenbosch, filiarum dicti Anthonii, unde habemus quinque stuferos, et quinque stuferos pro celebrante. Recepit Capitulum octo Karolos. Ob. predictus Anthonius 1539.

Ai^m D. Lucae Laurentii (3), decani et pastoris hujus ecclesie, qui reliquit quatuor lop.; 1598, jubilarii.

(1) In roode letters. — (2) Cfr. hierna 18 Juni.

(3) Lucas Laurentii (Lauwers) was plebaan van Turnhout sinds 20 Januari 1552, deken van het Kapittel in 1583 en landdeken van Herenthals. Den 29 November 1577 staat hij ook vermeld als beneficiant van het vicariaat van St Antonius te Oosthoven. K. Gevaerts in zijne lijst der Dekens schrijft over hem: " pietate, prudentia ac vitæ integritate exlimius: qui iniquis istis temporibus cum ruina ac excidio toties luctatus, animo tamen semper erecto. . . Hij bewoonde met zijnen broeder, Joannes, pastoor van Weelde, een schoon huis dat zij in de Herenthalsstraat hadden doen bouwen, en waar boven de poort stond: " Ecce quam bonum et quam jucundum habitare fratres in unum . . . Door zijn toedoen sloot het Kapittel met de Gemeente een verdrag over de uitbuitingen der vijanden en de belastingen der goederen, die de Gemeente zooveel als 't mogelijk was vrij zou laten. Ditzelfde jaar, 1585, deed hij een nieuw orgel in de kerk plaatsen. Hij verkreeg ook van de Gemeente dat zij de herstelling en het nieuw opbouwen der scholen zou op haar nemen, den Rector aanstellen, doch met toestemming van den Deken en het Kapittel. Tijdens zijn bestuur brandde het Kasteel van Turnhout af en de archieven van het Kapittel die daar berusten gingen verloren in den brand. Zijn testament gemaakt den 4 Mei 1561 werd in het Kapittel voorgelezen den 30 Januari 1598, waarin voorname giften en stichtingen voorkwamen. Hij begerde begraven te worden met zijnen broeder Joannes onder eenen zerk op het hooge koor, stichtte twee jaargetijden een te Turnhout en een te Weelde, rijkelijk bedeed, en vier borsen voor vier scholieren, hetzij van zijne familie, of van Turnhout en Weelde of van Vessem en Bladel, om ter schole te gaan, laat 400 guldens achter voor de choralen, maakt legaten aan de armen van Turnhout, aan de kerk van Oud-Turnhout, aan de kapel van S. Antonius te Oosthoven, maakt aan het Kapittel zijn zilveren schale om te gebruiken als men Cœnam Domini houdt in het koor en als de heeren minnelijk zullen vergaderd zijn. Deze verdienstelijke herder sterft in eenen gezegenden ouderdom, in het jaar 1598, betreurd van gansch de Vrijheid. — (ARCHIEF S. P. T., 2 Br., bl. 10 en 99.) Tusschen de testamenten lezen wij nog dit van eenen anderen Lucas Laurentii, priester, gemaakt den 27 Januari 1512, in het bijzijn van Jan van Dorne en Willem Joes, leeken. Hij laat al zijne goederen aan zijnen broeder Joannes. Waarschijnlijk was hij van de familie onzes dekens. (ARCHIEF S. P. T., 5 Br., bl. 76.)

26. **F.** Ai^m Johannis Witbols (Witboels) et Heylwigis ejus uxoris, unde habemus dim. gros. vet. Solvendum ex octo gros. vet. Solvit Johannes Floermans in Vosseler.

Ai^m Egidii Witbols (Witboels) et Aleydis ejus uxoris, unde habemus unum gros. vet. Solvit Johannes Floermans ex octo gros. vet. in Vosseler (AA).

Ai^m Katherine Cloet, Johannis patris et Katherine matris, unde habemus gros. vet. 1482.

Ai^m Johannis Moerlants et parentum ipsius, unde habemus duos petros; 1497; et Walteri Moerlants, fratris dicti Johannis.

Ai^m Katherine Pyrioens, beghine, unde habemus I lop. sil., a° 1520.

27. **F.** Ai^m Adriani Goes, unde habemus unum lop. sil. pro anniversario, et quatuor pro celebrantibus. Solvit Katherine Meesters, op eenen bembt inde Melde, die Jan Coeyts heeft. (BB).

Ai^m Catherine Thys, unde habemus gros. vet. (AA²).

Ai^m Elizabeth Stevens, unde habemus 1 lop. (AA²).

Ai^m Elizabeth Jonas, unde habemus decem stuferos, et totidem pro celebrante. (AA²).

28. **G. Octava seu Agnetis 2° IX I.** Ai^m Katherine Canijs (Canis), uxoris Martini Meesterkens, que obiit a° 1429, unde habemus duos lop. sil. Solvit Jan Canis op sijn huys inde Gasthuysstrate, oestwert Peter Spex, weestwert Marten de Molder.

Ai^m Johannis Groenselmans (Gronzelman) et ejus uxoris, qui obiit a° Dⁿⁱ 1438, unde habemus lop. sil. supra domum et ortum in Papenbrugge. Heynken Vloetberchs.

Ai^m Gerardi Hebscaeps, (Hebscap), fratris Dⁿⁱ Gerardi Hebscaeps, Margarete ejus uxoris, qui obiit a° Dⁿⁱ 1443, unde habemus duos lop. sil. Solvit her Ghert Hebscap, modo Mgr Gerardus Hebscap.

Ai^m Adriani Goes et Katherine ejus uxoris, Thomeque Meesters, patris uxoris, unum lop. sil. 1460.

Item pro celebrantibus quatuor lop. sil.

Ai^m Dⁿⁱ Nicolai Cloot, (1) canonici et cantoris hujus ecclesie. Obiit a° 1514, unde habemus IIII lop. sil. et quatuor lop. pro celebrante.

(1) Den 19 April 1502 was Nicolaas Cloot kanunnik en Cantor te Turnhout. Te vorens verbleef hij als pastoor te Lichtaert den 4 Januari 1482. — ARCHIEF S. P. T. 3 Br.

29. **A.** Ai^m Johannis Wilhelmi et ejus uxoris, qui obiit a^o Dⁿⁱ 1435°, II lop. sil. Solvit Jan Keyen supra domum sitam in Calstert, nortwert aen Jan Ghevert huys, suytwert Thonis de Becker.

Ai^m Katherine Ruttens (Rottens) parentumque suorum, unum lop. sil. habemus; 1446. Solvit Jan Coenkens, ex domo sita in platea Herentallensi prope domum m^{gri} Joannis van Loen.

Ai^m Elizabeth Lauretten, (1) uxoris Johannis Godens (Goes?) de Zevendonck, unde habemus gros. vet. (duos sterling. HS. A.) Solvit Goeden Goes en Peter siin kinder supra bona sua.

Ai^m Gerardi Pyrioens senioris, Margarete Reyns sue uxoris et Petri et Nicolai eorumden filii et Barbare eorum filie; unde hab. duos gros. cum dimidio. (AA2).

Ai^m Henrici Diels et Marie uxoris sue cum prolibus, unde habemus quatuor petros. Receptit Capitulum. (I).

30. **B.** Ai^m Wilhelmi de Zevendonc, parentum suorum, qui obiit a^o Dⁿⁱ 1414, unde habemus duos lop. sil. Solvit Henricus de Zevendonc op 1 euzel ghelegghen in de Cleyn Beke, nortwert aen Claes Meesters kinder beke.

Ai^m Gertrudis Meels, que obiit a^o Dⁿⁱ 1423, (2) unde habemus unum sterl. vet.

Ai^m Godefridi Amelonx, Yde uxoris sue et Christine filie sue unum gros. vet. Solvit Claes Eykmans op huys ende hoff ghelegghen t'Outturnouyt tegen Jan Maes huys over aent veeken. (BB).

Eodem die ai^m Johannis Ruts (Ruyts) et Catherine ejus uxoris, ac Johannis filii eorumdem, necnon Elizabeth, uxoris Henrici Ruts, duos gros. vet. habemus. Solvit Thiis Daens op her Castians stede ghelegghen inde Bêghynenstrate, suytwert aan Thiis Daens huys, nortwert Lize van Orlee. (BB²).

Ai^m Johannis Happart et Agathe ejus uxoris, unde habemus unum gros. vet. Ob. 1472. Solvit Hennen Leys van Dorne op een euzel ghelegghen opte Broecsyde.

Ai^m m^{gri} Petri Pistoris, canonici et cantoris hujus ecclesie, unde habemus firtellam sil. hereditarie. Ob. a^o 1486. IIII lop.

(1) Een jaargetijde van Elisabeth Lauretten en hare moeder is opgeboekt in het Obituarium van Corsendonck op 13 Juni. 1-II Br. bl. 27.

(2) In HS. A. staat a^o 1424.

Ai^m Margarete Musche, a^o 1513, unde habemus unum lop. Receptit Capitulum.

Ai^m Katherine Musche, dicte Margarete filie, unde hab. unum lop. sil. et pro celebraate tres lop. Receptit Capitulum X petros a^o 1516.

Ai^m m^{gri} Johannis Stynen, (1) canonici, unde habemus quatuor lop. sil. Ob. 1577.

31. **C.** Ai^m Henrici Jans, Katherine ejus uxoris et Johannis Oeten, dim. gros. vet. supra quedam bona dicta Scuermans hoeve, que possident pueri Wilhelmi Tsolders apud Scorvoirt situata. (BB).

Ai^m dⁿⁱ Theoderici Ghybkens, et Ghiselberti carpentatoris et Elizabeth ipsius uxoris, parentum ipsorum ac Laurentii ejus fratris et Ode ejus uxoris, unde hab. unum gros. vet. levandum supra domum dicti Laurentii. Solvit Ghybken Coertboens op siin huys ghelegghen inde Potterstrate, nortwert aen Heyrinxs Bloxs erve, etc. (BB²).

Ai^m Gerardi Vten Eyghen (Vutten) et Margarete Diicmans uxoris ejus necnon parentum; unde habemus gros. vet. Solverunt quatuor petros ut ementur etc. (BB).

Memoria m^{gri} Gerardi Hebscap decani hujus ecclesie pro qua habemus fertellum sil. Item pro celebrantibus totidemIIII lop. (I)

(1) In den Raad van Brabant zetelde de hooggeleerde heer Kasper Stynen, beroemde advocaat, in het midden der XVIIe eeuw, die meermaals zaken van het Kapittel en van de Vrijheid in den Raad van Brabant bepleet. Hij behoorde aan eene Turnhoutsche familie en was waarschijnlijk de broeder van Meester Jan Stijnen.

FEBRUARI

1. **D. Kalendae Februarius.** Ai^m Petri Sykens et Elizabeth van Hove, uxoris ejus, et Elizabeth eorumdem filie; unde habemus II petros. Ob. a^o 1509 I oud gros.

2. **F. Purificatio beate Marie** (1).

Ai^m mgri Martini vander Keelen (2), doctoris in medicinis et canonici Sancti Lamberti Leodiensis. Ob. a^o 1520; unde recepit Capitulum quadraginta florenos renenses II 1/2 Renenses.

Ai^m Katharine Walscaerts. Ob. a^o 1526; unde recepit Capitulum quinque petros II lop.

3. **F.** Ai^m Christine de Wensele (Wenzele) duos sterl. vet. supra ortum inter bona Beatricis de Ossenbroec et Egidii de Abbeneyghen situm, quem possidet Godefridus Figuli. (BB.)

Ai^m Ghiselberti Mutsarts et Margarete Vloetberchs (3) sue uxoris, unde habemus unum fiertellum sil. hereditarie et quinque mutones, ex decem similibus de quibus decem est littera scabinalis; et alii quinque transeunt pro celebrantibus, sicut et isti pro anniversario Elizabeth Mutsarts, quod habetur XVIII marcii et levantur ex prato dicto Ossenbroec. Solvit Ghert Merttens op een euzel et est littera scabinalis. (BB2).

Ai^m Petri Willems et Dympne ejus uxoris, unde habemus duos gros. vet. levandos supra peciam terre dicte, t'Hoexken, cum uno fine ad austrum apud Drieseuselkens et cum alio fine versus boream apud den smalen ecker. Solvit Jan Goessens in Zeverdonck. (BB2)

Ai^m Margarete Pullen et parentum ipsius, unde habemus gros. vet. (AA2)

Ai^m Leonardi vanden Moere, Catherine ejus uxoris et Marie ejus filie, unde habemus gros. vet. Recepit Capitulum duos petros. (AA2)

(1) In roode letters. — (2) Marten vander Keelen, dokter in de medecijnen en kanunnik van St Lambertus te Lutk. — *Bulletin de l'Institut Archéologique liégeois* d. XVI, 1877, bl. 314. — Martinus vander Keelen, dokter in de medecijnen, leefde te Leuven rond het jaar 1484 en werd later in den Raad van de Universiteit aangenomen door de Faculteit der Kunsten. Hij behoorde waarschijnlijk aan de familie van H. vander Keelen, rentmeester te T. in de XVe eeuw.

(3) Deze echtgenooten alsook de eerstvolgende staan vermeld op 4 Feb. in HS. A.

Ai^m Mechteldis van Dale et Anne neptis sue, unde habemus I lopen, et unum lop. pro celebrante. Recepit Capitulum quinque petros, a^o 1535.

Ai^m Johannis Kyeboems et Elisabeth uxoris, unde habemus (I) II oud. gros.

Ai^m Katheline Kyeboems et Henrici die Walsche ejus filii, unde habemus et recepit Capitulum, pro istis. quatuor octo petros (I) II oud. gros.

Ai^m Johannis Vekemans. Ob. a^o 1516, et Margarete Nysmans ejus uxoris, unde recepit Capitulum novem Renenses, prima Julii II loep.

4. **G.** Ai^m Henrici Canis, Mathildis ejus uxoris et Margarete filie, unde habemus unum gros. vet. Solvit (Petrus de Cuper) (1), levandum op een huys inde Otterstrate ghelegghen opten hoec vander Clinstrate weestwert. (BB2).

Ai^m Heilwigis de Hoevele et Ghiselberti ejus mariti, duos lop. sil. Solvit ecclesia opten Spieghel et redemit ut declarabitur etc. (BB).

Ai^m Mathie Leys, qui obiit a^o Dni 1427, unum gros. vet. Solvit Capitulum.

Eodem die ai^m Emmen Zobbe (Sobbe) et Elisabeth ejus uxoris, unde hab. unum lop. sil. ex uno fiertello recipiendum. Solvit Jan Houyttecker. Ita littera scabinalis. (BB).

Ai^m Gerardi Canis, unde habemus gros. vet. Solvit Ghert Canis te Lokeren supra bona patris sui, qui dedit istum gros. vet. (BB2).

Ai^m Heynrici Pilex parentumque suorum, unde habemus duos lop. sil. Solvit Thiis Baten ex domo sua inde Otterstrate ghelegen, oestwert aen Pauwels Plattiin huys, weestwert meester Jan van Olen. (BB2).

Ai^m Johannis Goelen et ejus uxoris, unde hab. III petros, 1489. (2)

Ai^m Margarete Meyenbosch, unde habemus quatuor petros. (AA).

5. **A. Agathe virginis et martyris** IX l.

Ai^m Mathie Goessens et Heylwigis uxoris, gros. vet. (AA).

Ai^m Nicolai Swevers et Catherine sue uxoris, unde gros. vet. levandum supra domum eorumdem sitam opte Broexie. (AA.)

(1) Naam uitgevaagd in HS. B.; staat niet in HS. A.

(2) In HS. A. volgen hier de jaarget. Mutsarts en Willems vermeld in HS. B. op 3 Februari, zooals wij ze te voren ook hebben opgenomen.

Ai^m Henrici Walscaerts et Margarete Witbols, uxoris ejus, et prolium suorum Henrici Walscaerts, Johannis Walscaerts, Elizabeth Walscaerts et Jenneken Walscaerts, unde recepit Capitulum quinque florenos per communes. 1520 II 1/2 oud. gros.

6. **H.** Ai^m Dⁿi Johannis Hebscaep (1); tres lop. sil. Memoria (BB).

Ai^m Johannis de Rike (Ryke) (2). Obiit a^o Dⁿi 1434; unum gros. vet. ad et supra domum sitam prope domum Johannis Goetlemans inde Herentalsstrate, nortwert Jans van Zeverdonc huys. Solvit Golven Godens.

Eodem die, ai^m Nicolai vanden Veken et Elizabeth ejus uxoris, necnon Johannis filii eorundem, unde habemus unum gros. vet. Solvit Mgr Petrus ex domo. sita in platea Beginarum, nortwert Tilleken Stocmans, suytwert Styne Valkeniers. (BB2).

Eodem die, ai^m dⁿi Nicolai Conrardi, hujus ecclesie canonici, unde habemus quatuor lop. sil. hereditarie, qui obiit a^o 1453. Solvit domus stans in platea dicta de Herentalsstrate, inter bona m^{gr}i Johannis de Loen et bona Johannis Pelsers.

Ai^m Johannis Smekens, Margarete ejus uxoris, dⁿi Petri filii, et Heynrici Lijben ac Elizabeth Smekens (3), uxoris Heynrici, unde habemus duos gros. vet. (AA).

Ai^m Heylwigis Tuynmans, Elizabeth filie ejus et Katherine van Lyre, 1477; habemus gros. vet.

(1) In HS. A. staat : Memoria Dⁿi Joannis Hebscap. AA.

(2) De familie " de Rycke ,, is verwant met de familie " Kinschot ,, In den beginne werden zelfs de " Kinschots ,, de Rycke geheeten. Peter van Kinschot, gezegd " de Rycke ,, huwde Elisabeth de Rycke. Zij stierf den 10 Mei 1460 en werd in St Pieterskerk te Turnhout begraven. Hun zoon, Jan, abt van Tongerlo, werd ook genoemd " de Rycke .. In de rentmeestersrekeningen van Turnhout, in 1497, lezen wij den naam van eenen " Zeger de Ricke, kapelaan .. Hij was kapelaan van St Theobaldus. Het is waarschijnlijk dezelfde als Siger van Kinschot, kapelaan van St Theobaldus in 1498. — Jhr C. PH. L. VAN KINSCHOT. Genealogie van Kinschot. — W. VAN SPILBEECK. De abdij van Tongerlo. Lier, 1888; bl. 255. — J. E. JANSEN, I Br., II, bl. 202.

(3) Elisabeth Smekens, alias Ooten, weduwe van Hendrik Smekens, maakt, haar testament, den 16 Januari 1508, in tegenwoordigheid van Gregoor Meeren, Cornelis van Aken, en Jan van Thyelen. Volgens hare giften moest zij aan eene welhebbende familie toebehooren. ARCHIEF SPT., 5 Br., bl. 26.

7. **G.** Ai^m Johannis de Opstal, unde habemus dim. gros. vet., 1484. Recepit decanus.

Ai^m Hynrici Gokens, unde habemus gros. vet. Recepit Capitulum duos petros. (AA2) I oud. gros.

Ai^m Johannis Faes (1), cum tribus filiis suis, unde recepit Capitulum tres petros, a^o 1520 I 1/2 oud. gros.

Ai^m uxoris supradicti Johannis van Opstal, unde habemus dim. gros. Recepit decanus. (AA).

Ai^m Elizabeth Verhoert, uxoris Gerardi van Dael, unde habemus. (I). II gros.

8. **D.** Ai^m Hillegondis (Hyldegundis) Leemans, uxoris Johannis Willekens, unde habemus lop. sil., 1464. Solvit Peter Leemans cum suis ex bonis predicte Hillegundis ghelegghen opte Stoct.

Hac die, obliit Egidius Nabbeneyghen, 1451; ejus anniversarium habetur XIX marcii.

Ai^m Catherine Scoemakers, unde habemus gros. vet. (AA).

Ai^m Mychaelis Sykens, Elizabeth ejus uxoris et Johannis Foyendries, patris dicte Elizabeth, et Catherine Moens, dicti Johannis prime uxoris, unde habemus duos petros et decem stuferos. (AA2).

. I oud. gros.

Ai^m Hillegondis Vuechs, Walteri Vuechs, et sue uxoris Elizabeth, parentum ejus; Nycholai fratris et Elizabeth sororis ejus, unde habemus II petros (AA2) I oud. gros.

9. **E.** Appolonie virginis et martyris IX l. Compositum IIII lop. quitandum.

Ai^m Wilhelmi de Myrde (Mirde) suorum parentum, qui obiit a^o 1406. duos lop. sil. Solvit Jan Keyen op siin huys de Calstert, nortwert aen Heyn Ghevarts huys, suytwert Thonis Becker.

Ai^m Johannis Claes (2) et Margarete de Castro (3) ejus uxoris,

[1] Wij lezen in de rentmeestersrekeningen van Turnhout den naam van Jan Faes, scrijnmaker, en zijne zonen, die vele werken uitvoerden voor het Kasteel van Turnhout, op het einde der XVe en in het begin der XVIe eeuw.

[2] Gerardus Claes en Jan Claes schenken loopen rogge op huys en hof eertijds van Jan Tinctoris aan de stichting der Kapelanij van het H. Kruis te Oud-Turnhout in 1455. — Akte 1455. Reg. Antiquissima Statuta. ARCHIEF S. P. T.

[3] De familie de Castro bestond sinds ouden datum te Turnhout, want in eene akte van 1307, vermeldend de stichting van het altaar van St Nicolaas in de kerk te Turnhout, wordt Nicolaas de Castro, schepen van het laathof de Hooghenhuys en leenman van den Hertog, als getuige genoemd. — Akte 1307. Reg. Antiquissima Statuta. ARCHIEF S. P. T.

unum gros. vet. videlicet duos sterl. vet. supra agrum, in quo sita est molendina alta et unum sterl., quem solvit Jaspas Hebscaep de agro Wercbolcs acker. Solvit duos sterl. Gielys Mennekens et unum Pauwels Smekens. (BB).

Ai^m Johannis van Doerne (Dorne) et Katherine uxoris ejus, necnon parentum suorum, unde habemus unum gros. vet. cum dim. levandum ad et supra certum pignus quod tenet Gerardus Pyrions opte Voert. (BB2).

Ai^m Martini Pynarts et Marie ejus uxoris; habemus duos lop. sil. 1480.

Ai^m Margarete Beken, unde habemus gros. vet., 1482.

Ai^m Walteri Hoecx, unde habemus duos gros. vet. 1484, et Marie sue uxoris.

Ai^m Elizabeth Verhoeven, unde habemus gros. vet. Ob. 1537.

10. **F. Scolastice.** Ai^m Theodrici vande Venne et Aleydis ejus uxoris, necnon Machtildis filie eorundem, unde habemus duos gros. vet. quos solvit Wilhelmus de Venne ex bonis predicti Theoderici, que obtinuit Wilhelmus vande Venne. (BB).

Ai^m Nicolay Woyts et . . . (1) uxoris sue, unde habemus unum gros. vet. Ob. a^o 1527.

Ai^m Nicolay Woyts, filii dicti Nicolay Woyts, unde habemus unum gros. vet. Ob. a^o 1530.

11. **G.** Ai^m Johannis Conrardi hujus ecclesie virgiferi, habemus firtellam sil. (AA). IIII lop.

Ai^m dñi Huberti Conrardi (2), pro quo dimisit predictus Johannes VIII gros. vet. (AA) I oud. gros.

Ai^m Heilwigis Witbols, Catherine ejus filie, habemus gros. vet. (I).

Ai^m Petri Gorens, dimisit dim. gros. vet. Ob. a^o 1515.

Ai^m Elizabet Heyns, Aliudis, Marie, sororum, unde Capitulum recepit duos petros. (I) I oud. gros.

12. **A.** Ai^m mgr̄i Walteri de Loen et ejus uxoris, unde habemus quatuor lop. sil. hereditarie. Solvit Henricus Diels Decker. Littera scabinalis. (BB2).

[1] Tusschenruimte in blanco opengelaten.

[2] De eerste bezitter van de kapelanie van het H. Kruis op 't Begijnhof te Turnhout, den 4 Maart 1419, was de E. H. Hubertus Conrardi.

Ai^m dñi Walteri Cuts (1) (Cuyds), presbyteri, unde habemus lop. sil.; et pro celebrantibus tres lop. sil., a^o 1459. Solvit Petrus Woyts kinder. Littera scabinalis.

Ai^m Gerardi Soffart alias Overtfelt et uxorum suarum, unde habemus gros. vet. levandum ex propria domo conhabitationis ejus in Ostoven, quytdandum cum duobus petris semel dandis. Ob. 1477.

Ai^m Petri de Ryke (2) et parentum ipsius, unde habemus duos gros. vet. (AA).

Ai^m M. Jaspas Kynschot (3) et Johannis de Ryke, unde habemus decem Renenses pro fertello (AA2) II lop.

Ai^m dñi Anthonii de Hasselt (4), canonici hujus ecclesie. Ob. 1511, unde habemus IIII lop. sil.

Ai^m Johannis Clasgoetelen et Elizabeth Vermere uxoris, unde habemus gros. vet. Recepit Capitulum. Ob. a^o 1538.

13. **B. Juliani martyris IX I.** IIII lop. compositum.

Ai^m Elizabeth uxoris Johannis Juvenis, ac patris et matris, necnon Marie de Statera, que obiit a^o 1421, unde habemus duos gros. vet.

(1) Walter Cuds was kapelaan van St Theobalduskapel in 1459. (Rentmeestersrekening Claes v. d. Borch.)

(2) Lees nota, 6 Februari. — In het Necrologium van Groenendael (ABBÉ STROOBANT, in : Annales Acad. Arch. Belg. t. XI. 1854) lezen wij op 6 Octobris: Obitus parentum fratris Petri de Kynschot de Turnhout, ac magistri Wilhelmi Divitis, sacre theologie doctoris, ordinis predicatorum, ejus avunculi, et Heylwigis Divitis, begine, martertere ejusdem. Pytancia parentum fratris Petri de Kynschot. — 13 Novembris. Obitus fratris Petri Kynschot, de Turnhout, presbiteri.

(3) In hetzelfde Necrologium staat op 12 Juni: obitus magistri Jasperis Kynschot de Turnhout. — Kasper van Kinschot, zoon van Ambroos, geboren den 18 Maart 1536, waarschijnlijk te Turnhout, edelman aan het Huis der koningin Maria van Hongarië, welke hij naar Spanje rond 1550 vergezeld, prokureur te Breda, is den 3den Augustus 1564 te Mechelen gehuwd met Margaretha van Nuffelën. (Jh. C. Ph. L. van Kinschot. Genealogie van Kinschot, I. bl. 125, 137). — Den 23 Juni 1574 was een Kasper de Kinschot kanunnik van St Pieterskapittel te Turnhout. — In de lijst der kapelanen van St Theobaldus aldaar, wordt een Kasper de Kinschot genoemd, † 1583. — In 1609, was een Kasper van Kinschot, stadhouder te Turnhout. — Een Kasper Kinschot, alias de Rycke, S. T. B. regent bij de Pedaqogie van den valk te Leuven en kanunnik van St Pieter aldaar 1489, ging over tot het Collegium theologicum.

(4) De familie "van Hasselt", werd tusschen de bijzonderste van Turnhout gerekend. Engelbrecht van Hasselt, schildknaap, was schout van Turnhout in 1517, bewaarder en kasteleia van het slot van Turnhout, in 1527 en was het nog in 1540. Laureis van Hasselt was schout in 1523.

supra domum et ortum Wilhelmi Bont, situm inter domum Johannis Tysmans et Gerardi Pierions in die Beghinenstrate. Solvit W. Bonte.

Ai^m Hille vanden Boemen, uxoris Johannis Goetelen, que obiit a^o 1409; unde hab. unum gros. vet. supra domum Nicolai Cleys juxta domum Wilhelmi Oeten, quam modo conhabitant Jacob van Isscot et Adriana Ackermans, retro domum ville.

Ai^m Stephani van Vessem (1) et Conegondis van Baest necnon Marie et Stephani prolium eorumdem, unde habemus gros. vet. (AA).

Aim^m dni Nicolai Leemans (2), capellani beate Marie Magdalene, unde habemus II lopen pro celebrantibus et II lop. pro anniversario suo. Ob. 1538.

14. **G. Valcutini.** Ai^m Gerardi Cleys Giels (3) (Gielys) et Elizabeth uxoris; habemus dim. gros. vet. (AA).

Ai^m Heynrici Claes Goetelen opten Art et prime sue uxoris, unde habemus unum gros. vet. levandum ex portione domus sue conhabitationis et aliorum bonorum, 1477.

Ai^m Josine uxoris Johannis Meys (4); unde habemus tres gros. vet. (I).

Ai^m dni Johannis Ludovici alias de Loenhout (5), canonici hujus ecclesie. Ob. a^o 1523 more gallicano, unde habemus III lop. et pro celebrante totidem.

(1) Ontvangen van Steven van Vessem die ghenomen heeft te pachte die vorsterye ende vroente tot Turnout van Kersmisse XIII^c XXXV IIII jaer lanc durende om XXX gulden cronon te betalen ten eynde vande jaere eyndende te Kersmisse XIII^c XXXVI XXX gulden cronon over XXVII cromst. gherekent. (Rekening van Rentmeester H. vander Keelen, 25 Juni 1439-24 Juni 1440.)

(2) Nicolaas Leemans was kapelaan in St Theobaldus kapel te Turnhout in 1504. (Rentmeestersrekening G. van der Aa, 1 Oct. 1504-30 Sept. 1505.)

(3) De twee jaargetijden van Geeraerd Cleys en Hendrik Claes Goetelen staan vermeld in HS. B. op 15 Februari.

(4) Janne Meys, landmeter te Turnhout. [Rentmeestersrekening A. van Kinschot, 10 Oct. 1541.]

(5) Den 7 Juni 1508, was de E. H. Jan Ludovici alias Loenhout, kanunnik van de 3^e reeks te Turnhout. Tusschen de testamenten [Archief SPT. 5 Br. bl. 143] vinden wij het testament van kanunnik Jan Ludovici alias Loenhout, gemaakt den 20 April 1518 in zijn huis, in 't bijzijn van Pieter vanden Scene, alias van Herenthals, en Jan Moers, leeken. Hij wenschte begraven te worden in St Pieterskerk, voor het altaar van het H. Kruis, of daar dicht bij, opdat men gemakkelijk eenen zerk op zijn graf kon plaatsen "sonder pedael te kwetsen ..."

Ai^m dni Petri Truttii, canonici hujus ecclesie, pro quo reliquit Capitulo 16 Renenses semel. Ob. a^o 1584.

15. **D.** Ai^m Jaspas Vekemans et Katherine, uxoris ejus, proliumque eorumdem, necnon Symonis Vekemans ac Aleydis uxoris, unde habemus tres Renenses ad emendum II gros. vet. (AA2). II oud. gros.

Ai^m m^{gr}i Pauli Mavezin (1), decani et canonici hujus ecclesie, unde habemus III lop. Ob. 1491.

16. **F. Juliane.** Ai^m Heinrichi Tinctoris (2), qui obiit 1406, quatuor gros. vet. Solvit Thiis Keyersmans opte Darisdonc ex bonis suis.

Ai^m Elisabeth Maes, Elizabeth filie sue, Gerardi Pepelincx Oeten, uxoris sue, Godefridi Pepelincx et Johannis Pepelincx, unde habemus currentes sex Turones parvos supra domum Godefridi Pepelincx in Calstert valet I leliart. (AA).

Ai^m Elizabeth vanden Hovele (Hoevele), Egidii Noerken (Norken) mariti sui et Kyen Rongs, duos lop. sil. Solvit Jan de Keyser et Katheline siin suyster op eenen acker ghelegghen by Outturnouyt, ostwert aen Seben Keyser swaeger, erve, weestwert aen den hoec van der straten die coempt vten ackeren van den Groten Beytel, 1401.

Eodem die, ai^m Egidii Cleys Gielis et Margarete ejus uxoris, unde habemus uuum gros. vet. Solvit Peterken Scotelven ex bonis Heynrici Diels te Zeverdonc.

Ai^m Margarete Sbrouters. Ob. 1508, unde habemus I gros. vet. quitandum. Quitatum est.

17. **F.** Ai^m Remigii Tinctoris, necnon Aleydis Sjongers ejus uxoris, unde habemus II lop. sil., de quibus est littera scabinalis. (BB2).

Ai^m Gerardi Baten, Johannis Willems et sue uxoris, unde habemus

(1) Paul Mavezin was plebaan, den 11 Mei 1482, en in 1485 deken van het Kapittel van Turnhout. K. Gevaerts schrijft van hem in zijne Monumenta [Archief SPT. 2 Br. bl. 6]; industria ac solertia spectabilis. Cui potissimum admirandas Templi vitreas debemus. Langs het Noorden, het venster van Maximiliaan, romeinsche koning van Oostenrijk en Maria van Burgondië, eenige dochter van Karel den Stoute; langs het Zuiden, het venster van Hendrik de Bergis, bisschop van Kamerijk, met hunne figuren en wapens. Hij stierf den 15 Februari 1491.

(2) Het obit van Hendrik Tinctoris van Turnhout staat in het Obituarium van Corsendonk [Op. cit. bl. 43], op 29 October.

tres lop. sil., de quibus dicti Johannes et ejus uxor levabunt duos quamdiu vixerant. Solvit predictus Johannes ex bonis assignandis derelictis per predictos. (BB2).

Ai^m Johannis Stappaerts et Katherine ejus uxoris, unde habemus I gros. Receptit Capitulum (AA).

18. **G.** Ai^m M^gri Petri Pistoris (1), capellani hujus ecclesie. Ob. a^o 1521 more gallicano, unde habemus 8 stuferos et pro celebrante x stuferos; de quibus anniversario et celebrante recepit Capitulum litteras scabinales 8 stuferos.

19. **A.** Ai^m Arnoldi dicti Koc (de Cock), qui obiit a^o 1399 (2); firtellum sil. supra pratum Deyghen quem (sic) vendidit Agathe de Eyghen. Solvit Jan van Breden IIII lop.

Ai^m Heirici Baten, de Stockt, qui obiit a^o 1422 unum gros. vet. Solvunt Jan Mas kinder te Papenbruggen van eene erve achter Jan Mas gheleghen.

Ai^m Nicolai Vuechs, et Hille Lomans (Lemmens), uxoris sue, et Egidii Lomans, necnon Caterine Lomans, unum gros. vet. Quitatum ultima vice. (BB2).

Ai^m Catherine Moens, que obiit a^o Dⁿⁱ 1401, unde habemus unum gros. vet. Solvit Jan Moens te Winckele supra bona sita in Winckele. Deficit.

Ai^m Johannis Loycx, necnon Christine et Heylwigis sororum ejus, unde habemus duos lop. sil. Solvit Heynken vande Plasghe opten Bonys op siin huys ende arve daer gheleghen. (BB2).

Ai^m Johannis Boecheeze (Boecheze) et Katherine Willems, uxoris ejus prime, unde habemus gros. vet. 1474. Solvunt pueri op huys ende goet ghelegen te Zeverdonc.

Ai^m Margarete Daens, unde recepit Capitulum duos petros. Ob. 1510 I oud. gros.

(1) Het obit van meester Petrus Pistor, kapelaan te Turnhout, wordt vermeld in het Obituarium van Corsendonck. (Op. cit. bl. 290) op 29 Juni. — Petrus Pistor, openbaar notaris, onderteekent meest al de akten der testamenten van het begin der XVIe eeuw. ARCHIEF SPT. 5 Br.

(2) HS. A. schrijft 1499; HS. B., 1399. Er bestaat hier waarschijnlijk eene missing van den kopist. Wij houden het meer met HS. B., waar geen datums van het einde der XVe en begin XVIe eeuw voorkomen. Dus ware A. De Cock in 1499 gestorven, dan zou hij niet in HS. B. ingelast staan.

20. **B.** Ai^m Katerine vander Horst, unde habemus unum gros. vet. Solvit Jan van Breen. Queratur de pignore; negat simpliciter; queratur de facto. (BB2).

Ai^m dⁿⁱ Johannis Baten vicarii hujus ecclesie (1). Ob. a^o 1519, unde habemus I lop. et pro celebrante III lop.

21. **C.** Ai^m Johannis Laet suorumque parentum, qui obiit a^o 1420; duos lop. sil. Solvit Jacobus de Jonghe op een stuc erfs ghelegen in de Brinsriictiende, ostwert aen Willem Swers kinder erve, weestwert Goessen Siikens kinder erve, suytwert aen de straete.

22. **D. Cathedra Petri** (2).
Ai^m Ancelmi Brouwer et Johannis Cantvoerts (Cantvorts) et Margarete Cantvoerts, uxoris dicti Johannis, pro quo nobis legavit duos lop. sil. ad et supra domum Henrici Teeuwaerts, sitam in parva platea, in opposito Petri Symonis neven tselven. Ob. a^o 1447. Solvit Heyn Teuwarts.

Ai^m Cornelii van Scaluynen, unde habemus unum gros. vet. Receptit Capitulum. Obiit a^o 1532.

23. **E.** Ai^m Jacobi Willems (Willems), unum lop. sil. supra quoddam predium nuncupatum Doerken, quem solvit Johannes Ketelbueter, modo Eysken Ketelbuter; a^o 1424.

Ai^m Dionisii Lauretten, qui obiit a^o 1466, unum gros. vet. Solvit Peter de Ryke op een stuc erfs ghelegen op te Broecsyde, weestwert Jan Mils huysinge aen straetken.

Ai^m Johannis Knape (Cnape) fabri et Katherine uxoris sue, unum gros. vet. Solvit meester Jan Van Loen op een stuc lants ghelegen in de grote becke, weestwert aen Thonis Willems erve. (BB.)

Eodem die ai^m Elizabeth Yden alias de Loe, uxoris Gerardi vanden Hoeve, que obiit a^o Dⁿⁱ 1433, unde habemus unum gros. vet. Solvit Capitulum. Solvit mensa Sancti Spiritus.

A^o 1472 obiit Wilhelmus vande Venne, (3) qui pro suo necnon uxoris ejus Petronille Pertssens anniversario legavit tres gros. vet. Ipsa dimisit gros. et 1 1/2 ex bonis ejus. III oud gros.

(1) Akte gepasseerd den 9 September 1514, ten voordeele van Jan Baten, priester secretaris en ontvanger der renten, cynsen, goederen van het Kapittel. ARCHIEF SPT. 5 Br. bl. 115.

(2) In roode letters.

(3) In 1440 was er een Willem vande Venne schepen te Turnhout. (Rentmeestersrekening H. v. d. Keelen 25-6-1440.)

Ai^m Katherine Claus et M. Nicholai Keghelters unde habemus . . . I oud. gros.

24. **F.** *Matthie apostoli* (1). Ai^m dⁿⁱ Henrici de Dyke (2) presbyteri, unde habemus unum fittellum sil. Obiit a^o 1448 (3). Jan Moeykens te Barle . . . IIII lop. Ita littera scabinalis.

Ai^m Petri Maes, et Meyken Lodewycx, ejus uxoris, unde habemus gros. vet. Quitatum. (I).

Ai^m Wilhelmi Tymmermans et uxoris ejus. Ob. ipse a^o 1508; unde habemus I gros. vet. quitandum, et pro celebrante duos gros. vet. quitandos. Dequitatum.

Ai^m Andree Roes (4) et parentum ejus. Ob. a^o 1511 more gallicano, unde habemus duos lop. sil. quitandos. Et pro celebrante quatuor lop. sil. etiam quitandos.

Idem anniversarium est augmentatum per D. Nicolaum Roos et eodem modo quo suum celebrandum prout in fine libri ex testamento (II).

25. **G.** Ai^m Clementie Nicolay Gotelen (Goetelen), unde habemus unum lop. sil., que obiit a^o Dⁿⁱ 1438. Solvit Heynken Stevens alias Oten op een huys in de Otterstrate, oestwert Heyntje Mermans, weestwert Ghibken Bucinxs.

Ai^m Zoete Ameldonck et Heintici ejus mariti, unde habemus unum gros. vet., que obiit a^o Dⁿⁱ 1439. Solvunt Jan van Hoeswyke, meester Ghert Hebscap ende Claes van Tielen, op I stuc erfs ghelegen opte Tieghelrie, suytwert aen Ghert Ackermans erve, nortwert Wouter Alarts erve. Ita littera scabinalis.

(1) In roode letters.

(2) De Dijke, oude familie van Turnhout. Zij wordt vermeld tusschen de leenmannen van hertog Jan III en telde een schout in hare rangen: Jan de Dijke, in 1312.

(3) In HS. A. wordt dit jaargetijde gedagteekend voor het jaar 1447.

(4) Testament van Andreas Roes, echtgenoot van Catherina Cantvoerts, gemaakt den 23 Februari 1512 (st. r.). Hij wilde begraven worden in de kerk van St Pieter te Turnhout, tusschen den altaar van het H. Sacrament en den altaar van St Joris, in den omgang van het koor (juxta carbonam). Hij bepaalde o. a. dat al de geestelijken der kerk op den dag van zijne uitvaart bij den openbaren notaris Pieter Pistor zouden middagmalen; dat al de schepenen en overheden der Vrijheid zouden eten op het stadhuis; dat al de tijkbazen, die aan zijne uitvaart tegenwoordig geweest waren dineerden met zijne bloedverwanten, geburen en vrienden. Naar het lezen van al zijne bepalingen moest hij aan eene welhebbende familie toebehooren. ARCHIEF SPT. 5 Br. bl. 79.

Ai^m dⁿⁱ Johannis Martini (1), quondam plebani hujus ecclesie, qui obiit a^o Dⁿⁱ 1443, unde habemus IIII lop. sil. Solvit Nycolaus Diels.

Ai^m Elizabeth Grielens, uxoris quondam Gisberti vanden Hovel, que obiit a^o predicto, unde habemus tres lop. sil. Solvit Bertel Scлуysmans op sita goede gheleghen tot Outturnhouyt, weestwert tegen Dyrick Tiis kinder huys over.

Ai^m Henrici Oghe, Catherine Willems et parentum ipsorum, unde habemus duos lop. (AA2).

Ai^m Luce Smolders et sue prime uxoris, unde habemus gros. vet. (AA2):

Ai^m Johannis Leyenberch et Marie Lemmens uxoris sue. Capitulum recepit. (AA2) II oud. gros.

26. **A.** Ai^m Johannis vande Plasghe parentumque suorum, et Johannis Oyen parentumque suorum duos gros. vet. et Elisabeth vanden Plassche. Solvit de mus-sita in parva platea versus Oestoven inter bona dⁿⁱ Arnoldi Meesens, versus occidentem, et versus orientem habet agros etc. (BB2).

Ai^m Dyonisii Wouytgherts et Heylwigis ejus matris, habemus gros. vet. (AA2).

Ai^m Gudule Theus, beghine. Obiit 1513; unde habemus duos lop. sil.

27. **B.** Ai^m dⁿⁱ Henrici Heyaert, presbyteri capellani hujus ecclesie, unde habemus duos lop. pro ejus anniversario et duos similes lop. sil. pro celebrantibus. Ob. a^o 1490.

Ai^m Margarete Theus, unde dim. gros. (I).

Ai^m Nycholai de Hase et parentum ejus. Ob. a^o 1510; unde habemus gros. vet.

28. **C.** Ai^m Johannis Ackermans, pro quo legavit duos petros semel dandos. Ob. 1477. Queratur de pignore I oud. gros.

Ai^m Petronille Ackermans, beghine, unde habemus gros. vet. quitandum. (I).

Ai^m Catherine Woots, unde habemus duos gros. Ob. 1501.

Ai^m Nycholai Nys. Ob. 1513; unde habemus unum gros. vet. dequitatum.

(1) Jan Martini, eerste plebaan tusschen de kanunniken van het Kapittel, den 12 Juli 1398, sterft in 1443, zooals meest al de oude stukken het opgeven en niet in 1403, zooals het HS.B. het vermeldt.

Ai^m Elizabeth Aalen, de Rethie, beghyne, unde habemus I lop, et pro celebrante tres lop. Ob. a^o a Nativitate 1522; ob. prima martii.

Ai^m Elizabeth Gheerts et Marie Gheerts, unde habemus I gros. cum dim. et recepit Capitulum tres petros; pecunie sunt in capsa. Ob. a^o 1538.

MAART.

1. *D. Kalendas Martius.* Ai^m Katarine Coppens, a^o 1519, unde recepit Capitulum duos petros. . . . I oud. gros.

Ai^m Domine Marie de Brabantia (1), quondam domine terre nostre, que obiit a^o 1398; XVI lop. sil., de quibus Heyn Beckers opte Diicsyde ende Heyn de Grave te Outturhouyt [solvunt] XII lop. supra pratum quondam Heinrichi Zoenkens ghelegghen te Outturnhouyt et duos quos solvit d^{ns} W. Tinctoris de Lokerrenbusschelke, et duos quos solvit Johannes Vloetberghen op huys ende hof ghelegen opten Vloetberch aen een siide Loeken Woyts, aen dander siide Lisbeth Vloetberchs.

Ai^m Katherine Woutghers (Wuytgherts), duos lop. sil. supra domum Johannis Kneppen. Solvit Jan Theus op eenen driesch op te Stockt dien Wouter vander Tiende afsette met eenen schepenbrief van XII lop. Littera scabinalis. (BB).

Ai^m Johannis Muschvenghe (Musghevenghe), Elizabeth uxoris sue et Elizabeth filie eorumdem, unum gros. vet. supra domum. Solvit Jan Gherts ex domo sita in den singhel retro chorum, nortwert aen meester Ambrosius de Dinter huys. (BB).

Ai^m Egidii Blondeel (Bloendeel), currentes XIII denarios bone monete, supra mansionem Martini Brouwers ghelegghen in de Potterstrate, suytwert aen Jan Vrients huis, IX denarios, ende IIII denarios Ghybken de Tymmerman, op huys ende hof ghelegghen in de Potterstrate, nortwert Jan Thiis huys de pottere. (BB).

Ai^m Heinrichi Deckers, dim. gros. vet. supra bona Johannis Ghierts

(1) Dienst met de groote klok.

Maria van Brabant, dochter van hertog Jan III, huwde, in 1347, Reinout, hertog van Gelder en graaf van Zutphen. Deze hertogin kwam bij haren echt in het bezit der Heerlijkheid Turnhout met al hare afhankelijkheden en nam er voor goed bezit van den 26 Juli 1356. Na den dood van haren echtgenoot vestigde zij zich te Turnhout, in 1371, herbouwde het oude jachtslot der Vrijheid tot een prachtig kasteel en bracht haren tijd door ter jacht en in de uitoefening van alle goede werken. De drapeerijen en de linnenbewerkingen, de groote nijverheid van Turnhout, werden grootelijks door haar begunstigd; zij richtte nog eene Rederijkkamer op, bevestigde de Hand- en Voetbooggilden en stichtte in Juli 1398 een Kapittel van kanunniken. Na een leven vol verdiensten stierf de hooge beschermster der Vrijheid den 1 Maart 1399 (n. s.) te Brussel en werd aldaar in het Minderbroedersklooster begraven. — J. E. JANSEN. I Br. I, bl. 74.

de Papenbruggen. Removit supra pratum apud virdam crucem. (BB).

Ai^m Johannis Theeus, unde habemus gros. vet., 1484, et Catherine, sue uxoris, et Johannis eorumdem filii.

2. **E**. Ai^m Johannis dicti Koc de Opynen (1) (Cock de Opinen), tres gros. vet., quos solvit Johannes de Doirnen. Solvit Heyn van Kinsschot op sijn huys in de Otterstrate, ostwert aen huys Kelder Nys, weestwert Dyric van Mirde. (BB).

Ai^m Johannis Schueren (2) et Elizabet ejus uxoris; hab. gr. vet. (AA).

Ai^m Godefridi Bogarts et Dympe uxoris, unde habemus II lop. et similiter duos lop. pro celebrante. Ob. a^o 1529. Receptit Capitulum.

Ai^m Elisabet Lemans, unde habemus duos petros. Receptit Capitulum. (1) I oud. gros.

3. **F**. Ai^m Henrici vander Kelen (3) (Keelen), receptoris dⁿⁱ Ducis, ac etiam (domicelle) Katherine Houtackers, ejus uxoris (4), unde habemus III^{or} lop. sil. Ob. a^o 1452. Solvit Capitulum ratione vivarli gheheten Soenkens Wuwer.

Ai^m Jasparris Vekemans, uxoris ejus et prolium. Habemus lop. sil., 1480.

Ai^m Gregorii Cleys, unde habemus gros. vet. quitandum. (1).

(1) Jan Cocq van Opijnen behoorde aan eene der edelste familiën der Vrijheid. Margaretha Cocq van Opijoen, dochter van Arnold † 7Maart 1472, huwde Huijbrecht Gevarts, raadsman der koningia Maria van Hongarië, verblijvend te Turnhout, in het jaar 1520.

(2) Een Jan vander Schueren was schout te Turnhout in het jaar 1434.

(3) Hendrik vander Kelen was rentmeester der Vrijheid van af den 12 December 1419 tot aan zijne dood. Zijn zoon, ook Hendrik geheeten, volgde hem op. Hij stierf den 3 Maart 1452 volgens ons HS, in 1451 volgens anderen. Hij werd begraven in St Pieterskerk. Zijn grafscrift luidde : Hier leet begraven Hendrik vander Keelen, ouwe rentmeester vanden laude van Turnhout, en Jouffr. Catharina Houtackers, zijne huysvrouw, en Jouffr. Catharina Hellemans, 2de huysvrouw van Jonker Henrick.... Inferius habetur : Hier leet begraven Jouffr. Clemens vander Keelen, huysvrouw van Laurijs van Hasselt; zij is gestorven op St Mathysdag 1547. — Tusschen de Testamenten vinden wij eene gift van Mecster Hendrik vander Keelen, magister artium, clericus van het bisdom Kamerijk, den 26 Januari 1492, gedaan aan zijnen bloedverwant Broeder Jan van Lyre, kanunnik Augustijn te Corsendonck, ten voordeele van de Priory en bestaande uit eene maat rogge, jaarlijks en eeuwigdurend, afkoopbaar door 30 peeters 18 stuivers. — ARCHIEF SPT., 5 Br., bl. 41. — Zie over Marten vander Keelen : nota op 2 Februari.

(4) Zie hierna 20 Juni.

Ai^m Cristine Tielmans, uxoris Johannis Tectoris, unde habemus II 1/2 petros. Solvit I lop. Ob. 1503. Receptit Capitulum.

Ai^m Marci Woits. Ob. 1517, unde habemus duos petros in capsula. I oud. gros.

4. **G**. Ai^m Yde vanden Hoevele suorumque parentum, tres denarios bone monete supra ortum situm op de Broecsdyde propè ortum Anselmi Goetlans. (BB).

Ai^m Wilhelmi Scluters (Scluyters), unde habemus quinque velghen. (BB2) XV miten.

Ai^m Marie Hermans, que dedit pro eodem sex lop. sil., et ultra illud ordinavit missam cantari de Venerabili Sacramento feria quinta qualibet ebdomada, de quibus sunt certe littere scabinales etc. Solvit d^{ns} Nychasius. Ob. 1467.

Eodem die, ai^m Elizabeth Canys (Canis), unde habemus unum gros vet. supra domum Cornelii Pennixs, in de Herentalsstrate, suytwert Heylken vande Boemer, nortwert Griete van Nymmeghen. (BB2).

Ai^m Petri Stevens, Catherine sue uxoris et eorumden prolium, unde habemus gros. vet. (1)

Ai^m dⁿⁱ Laurencii Nys, unde habemus duos lop. Ob. 1496.

Ai^m Margarete Onemskers (1), unde habemus duos petros semel ademendum gros. vet. Ob. 1498.

5. **A**. Ai^m dⁿⁱ Johannis Pauli (2), ultimi curati, decani primi hujus ecclesie, qui obiit a^o 1400, legavit annuatim canonicis et capellanis sex modios sil. communiter distribuendos, quos assignavit in Arendonc ad hereditates cum suis pertinentiis librorum Arnoldi Engbrechs,

(1) De lezing van dien naam is twijfelachtig.

(2) Jan Pauli, Decretorum baccalaureus, laatste pastoor der parochiale kerk en eerste deken van het Kapittel sinds 1398, stierf volgens K. Gevaerts (Monumenta bl. 3) in 1407 en niet in 1400 zooals ons Handscrift meldt. In een akte van 1391 wordt hij als medestichter vermeld der Kapelany van St Jan en St Eligius in het Gasthuis, den 22 April 1391. — ARCHIEF SPT. 9 Br. — Maria van Gelder, de stichtster van het Kapittel, gaf hem voor den hoogen autaar een tapijt ten geschenke, door haar zelf gemaakt, met figuren, verbeeldend den H. Petrus in eene zetel gezeten, omringd van de hertoginnen Joanna en Maria neergekniel. Het voerde als opschrift : Sancti Petre, peccatorum solve vincula, potestate tibi tradita. Het bestond nog in den tijd van K. Gevaerts Beide hertoginnen bevoordeelden rijkelijk het Kapittel tijdens zijn bestuur. Deze eerbiedwaardige deken zag ook met droefheid zijne beschermsters sterfen. — ARCHIEF SPT., 2 Br., bl. 2-3.

ut in litteris scabinalibus continetur, que littere sunt in archa Capituli hujus ecclesie, date et tradite per magr. Johannem Pauli executorem testamenti. VI mudden.

(Duabus candelis et magna campana.)

Eodem die, a^m dⁿⁱ Wilhelmi de Zeverdonck presbyteri capellani sancte Katherine, unde habemus duos lop. sil. et sex lop. pro celebrante et pro eo ac suis orante, supra domum suam levandos. Ob. a^o Dⁿⁱ 1452. Solvit magr Petrus Pistoris, possessor domus in platea Beginarum, site inter bona Johannis Scurmans et bona Henrici Vosseler.

A^m Johannis van Hoeswiick (Hoeswike), unde habemus unum gros. vet. Ob. 1476; ex bonis derelictis per eum.

A^m Leonii de Baest, Hildegundis sue uxoris (1) et prolium eorumdem. (AA) IIII lop.

6. **B.** A^m Dⁿⁱ Johannis Hebscaep (2), tres lop. sil. (BB).

A^m Gerardi Pauli, Elizabeth uxoris sue, parentum et librorum suorum, duos gros. vet. et unum stiel. Jan Dyrinx kinder op huys ende hof ghelegghen int Eygen, weestwert aen Jan van Broen erve, ostwert aen Lijsbetken Coexs erve, suytwert aen Jan Dirinx erve. Est littera scabinalis. (BB2).

A^m Petri Beckers et Margarete ejus uxoris, unde habemus unum gros. vet. supra predium dictum de Wackerhoeve, opten Casteleyn. Solvunt pueri. (BB2).

A^m Wilhelmi Dyericxs, unde habemus gros. vet. quitandum et Johanne ejus uxoris. (I).

A^m Johannis Loewycs, Cristine Huybs uxoris ejus, Johannis Severyns et Margarete Ruyts ejus uxoris, unde recepit Capitulum unum gros. (I).

A^m Arnoldi van Sitterer alias Stockmans et Elizabeth uxoris ejus, unde habemus duos gros. vet. Obiit ipsa a^o 1531.

(1) Testament van Hillegondis van Hoeswyck, weduwe van Leonius van Baest, gemaakt den 28 October 1508, in tegenwoordigheid van Hendrik Stellebiers, priester, Meester Ywan vande Moere, rector der Turnhoutsche Scholen en Jan vande Veken, roeldrager van het Kapittel. Zij noemt tot haar testamentuitvoerders: Jan die Jonghe en Antoon Stockmans. Buiten vele legaten, scheinakt zij 10 peeters courant tot bijdrage van de schildering der 4 groote heilige Dokters van de Kerk, die zich op den altaar van het H. Sacrament in St Pieterskerk bevinden. Volgens al die legaten, moest zij aan eene welhebbende familie toebehooren. — ARCHIEF SPT., 5-Br. bl. 48.

(2) In HS. A. staat: Memoria Dⁿⁱ Johannis Hebscap (AA).

7. **G.** A^m Yde vanden Vekene, unde habemus duos petros. Ob. 1498. 1 oud. gros.

A^m Anthonii Cattenberchs, unde habemus gros. vet. (II) quitandum, et Marie uxoris, gros. vet. quitandum.

A^m Petri Sjonggen et Elizabeth sororis ejus, unde habemus gros. vet. quitandum. (I).

A^m Johannis Jonghe et domicelle Clare de Swertgoer (1), unde habemus II gros., quos recepit Capitulum. Ob. 1523 a^o a Nativitate Dⁿⁱ.

8. **D.** A^m Walteri Moens, Helene Moens et Catherine Moens, unde habemus duos petros. 1 oud gros. Ob. 1496.

A^m Heylwigis van Massenhoven, uxoris Henrici vande Plassche, unde habemus II lop., 1506, quitandos. Recepit Capitulum.

A^m Christinæ vander Eygenen, uxoris magr Andreæ Ooms, virgiferi hujus Capituli. Ob. 1597; unde Capitulum habet duos sest. et recepit Capitulum nummos capitales.

9. **E.** A^m Katherine de Santvoirt (Santvoirt), Arnoldi et Katherine uxoris de Cutthethoven et Wilhelmi falconarii ejusque uxoris, que obiit a^o 1411, duos lop. sil. Solvit Jan de Wevere, achter scole, op siin goet ende huys.

A^m dⁿⁱ Pauli dicti Seens, qui obiit a^o 1430; unde habemus unum breviarium.

A^m Gertrudis Sjonghen et Johannis Wonders ac parentum ejusdem, unum gros. vet. supra petiam terre prope Broecsede dictam die Ghelsbraken. Ob. a^o 1424.

A^m Cornelii Henrici et Heylwigis Goetelen, uxoris, unde habemus duos petros (AA2). 1 oud. gros.

10. **F.** A^m Johannis Heylen (2) et matris ejus, 1467, unde habemus unum lop. sil. Solvunt Santvoerts dochteren, kinder van den iersten man.

(1) Clara van Swertgoor, uit eene oude adelijke familie van Gheel, dochter van Rameys van Swertgoor in huwelijk met Jan s' Jonghen of de Jonghe, was overleden voor den jare 1532. Hare kinderen Peeter en Cornelis s' Jonghen verkochten in 1532, na de dood van huone moeder, aan Peeteren van Swertgoor, hunnen oom, de goederen die zij onder Gheel bezaten, namentlijk een gedeelte in den Breukel en andere erfgoederen. (Chronijken van Gheel; in: Het Nieuwsblad van Gheel, 9. Febr. 1856, nr 6.)

(2) Een Jan Heylen komt voor in de s'ichtingsakte der Kapelaay van het H. Kruis te Oud-Turnhout in 1455. — ARCHIEF SPT. Akte 1455. Reg.: Antiquissima Statuta.

Ai^m Ghiselberti Crabbe et uxoris ejus, quatuor gros. vet. supra ortum dictum den Bruel situm ante domum ejusdem in Winckel... (1) et unum sterl. vet. supra unum bonarium merice retro den Wiput. Solvunt Heyn Ghyzels kinder op eenen hof ghelegghen tot Winckel, gheheyten den Bruel en I insgelijks op een buender heyde ghelegghen achter den Wipuyt. (BB).

Ai^m Walteri Ameloux (Amelouxs) et Katherine, ejus uxoris, unum gros. vet. supra pratum dictum die Blankendonc retro Papenbrugghen, quod possident Nicolaus Ameloux et Henricus frater ejus et Katherine. Solvunt Jan Baten kinder. (BB).

Eodem die ai^m Johannis Tiismans et uxoris sue ultime, ac parentum suorum utrorumque, pro quo legavit obolum supra pratum suum in die Thyghelistratè unum gros. vet. Solvit Heyn Thiis (BB2).

Ai^m Elizabete Nys et Cristine vanden Dyke ejus matris, unde habemus unum lop. sil. ad et supra domum Mandemakere, sitam in die Gasthuysstrate, prope domum Petri Speex, post sex lop. sil. Solvit Wouter Spexs et inhabitat domum. (BB2).

Ai^m dni *Wilhelmi Clinckairt, curati beghtnarum*, unde habemus III lop., 1484 (2). Item dimisit similes quatuor lop. pro celebrante.

Ai^m Wouteri Cristiani, unde habemus unum gros. vet. Ob. a^o 1531. Receptit Capitulum.

Ai^m Symonis Meren et Elizabeth Heyns, unde habemus 11 gros. vet. (I).

11. **G.** Ai^m Wilhelmi Durens et Marie Oyen ejus uxoris, unde habemus duos gros. vet., 1462, ex bonis Wilhelmi Durens.

Ai^m Marie Ghizels dicte de Vroyvrouwe, pro quo legavit unum gros. vet. levandum supra domum ejus situatam in de Corttestrate, eundo versus Papenbruggen, 1475, suytwert Wouter Piper et nortwert Claes Keysers huys.

Ai^m M. Jacobi Ruts et suorum parentum, unde habemus duos lop. Ob. a^o 1484. Item dimisit similes quatuor lop. pro celebrante.

Ai^m dni Nicholai Ruts, unde habemus unum gros. vet. Ob. a^o 1498.

Ai^m Christine Ghybs et Wilhelmi Staes, unde habemus gros. vet. Ob. 1500.

Ai^m Johannis Goris, unde habemus gros. vet. (I).

(1) Tusschenruimte in blanco opengelaten in het HS. B.

(2) Volgens de archieven van het Begijnhof zou deze pastoor gestorven zijn den 7 Maart 1481; zelfs wordt 1461 opgegeven.

12. **A. Gregorii, pape, IX J.** Ai^m Johannis Tighele-
nen, Heylwigis uxoris sue, Johannis Stuics (Stuycs), uxoris sue, Mar-
garete filie sue et Christine Stuics, unum gros. vet. supra domum
Nicolai Moirlans sitam inde Otterstrate, ostwert Jan Foyendries in
opposito domus Johannis de Abbeneuyghen. (BB).

Eodem die ai^m Yde Scoemakers (Scoenmakers) filie Lamberti
Scoemakers de Sondereyghen, unde habemus unum lop. sil. hereditarie. Ob. a^o a Nativitate Dⁿⁱ 1455. Solvit in Sondereygen.

Ai^m Elizabet Witbols et Petri mariti ejus, unde habemus gros.
vet. (AA).

Ai^m Henrici Oems, unde habemus I lop. sil. quitandum. Ob.
a^o 1508. Dequictatus est dictus lopinus Henrici Oems et recepit
Capitulum VI petros in manuali.

13. **B.** Ai^m Wilhelmi Spapen et Margarete ejus uxoris, unum
gros. vet. op een eusel in die Brontsrijt nuncupatum Deycsken. Solvit
Claes van Tiellen. (BB).

Ai^m dni Arnoldi Meesens (1), canonici hujus ecclesie. Ob a^o 1507;
unde habemus III lop. et pro celebrante dimisit III lop. quitandum.

Ai^m dni Nicolai Kegheleirs, capellani Barbare. Ob. a^o 1560 (2);
unde habemus. II lop.

Ai^m Bartholomei Hennis (3) et Huberte Voechs sue uxoris. (I).
. I oud. gros.

14. **C.** Ai^m Goeswini Baten et Barbare sue filie, unde habemus
lop. sil. supra unam peciam terre arabilis nuncupatam de Werlaer
continentem quinque lop. quam possidet Thiis Daens etc. Solvit Thiis
Daens.

Ai^m Walteri Meyensbosch (Meyenbosch), unum lop. sil. Solvit
dnus Walterus Tinctoris (4), plebanus antiquus. Solvit Wouter Noets
cum suis super valentes tres turones. (BB).

(1) Kanunnik A. Meesens maakt zijn testament den 12 Maart 1508 voor den notaris Pieter Pistor in 't bijzijn van den kapelaan Nicolaas Pynaerts en van Gregorius Meerens. Hij kiest als testamentuitvoerders Mgr. Hendrik Houterle, scholaster der collegiale kerk van St Pieter te Leuven, en zijn zoon Meester Arnold Meesens. Hij had drij natuurlijke kinderen: Meester Arnold Meesens, Margareta en Catharina Meesens. Volgens de legaten van dit testament moet hij aan eene welbekende familie hebben toebehoord. — ARCHIEF SPT. 5 Br. bl. 30. — Hij wordt ook aangeduid in de Schout- en Rentmeestersrekeningen van 1505.

(2) Twijfelachtige datum; inkt bijna verdwenen; is niet vermeld in HS. B.

(3) Twijfelachtige datum; inkt bijna verdwenen; is niet vermeld in HS. B.

(4) Walter Tinctoris was plebaan van het Kapittel den 11 November 1433.

Ai^m Nicolai de Doinne (Dorne), uxoris ejus et Johannis Vuechs, tres antiquas mitas super ortum ante jamam Heilwigis. (1) prope plateam (BB).

Eodem die ai^m Johannis Sykens, et Christine Vinx ejus uxoris, et Walteri eorum filii, necnon Johannis Sykens, patris dicti Johannis, et Johannis Cleys Dielis, patris ipsius Christine ac Belye Vinx, materne, et Katherine Vinx sororis antedictae Christine, duos gros. vet. Solvit Johannes Sykens op eenen bemt gheleghen tot Papenbruggen, oostwert aen her Luycas Kemerlinx bemt et Jan Parlaers dochter (BB2).

Ai^m Nicolai Reyns et Marie uxoris ejus, unde habemus unum gros. vet. supra domum et ortum conhabitationis ejus prope capellam inde Calfstert. Solvit Walterus Verhertheezen. (BB2).

Ai^m Nicolai Ruts (2) et Catherine Keysers, uxoris sue, unde habemus decem stuferos et similes decem stuferos pro celebrante. (I).

15. **D.** Ai^m Heyorici Soenkens (Zoenkens), unde habemus tres lop. sil. Ob. 1465; et uxoris ejus Katharine, unde magistri mense sancti Spiritus habent litteram scabinalem de sex, quorum tres spectat ad nos. Jacobus Vriistrij (3) lop.

Ai^m Henrici Baten et Catherine sue secunde uxoris, unde habemus gros. vet. 1498.

Ai^m Gerardi Hanenberchs et parentum suorum, unde duos gros. vet., a^o 1500.

Ai^m Johannis Loomans et Heylwigis uxoris ejus, unde recepit Capitulum II petros. (I).

Ai^m Martini Heyns, Margarete, uxoris ejus, et prolium, unde recepit Capitulum quatuor petros a^o 1526. 11 oud. gros.

16. **G.** Ai^m Johannis Meesterken, duos gros. vet. Solvit Marty-

(1) Tusschenruimte in blanco opengelaten.
(2) Een Claes Ruts vervulde het ambt van Schepen te T. in 1457. (Rentmeesterrekening Cl. v. d. Borch 1457). — Over een anderen Claes Ruts lezen wij in de rentmeestersrekening van G. van der Aa 1509-1510: "Clase Ruts, weert in den Rooden Schilt, III rinsgulden van costen gedaen ende vertheert ten laste van mijnen genedigen heer als meester Anthonis Keldermans ende meester Willem Zegers als meweerk-luden bestaidden aan Luycken den metsers te leggen de lysten ende te maecken de byn-nerwercke van de borch..... 20 s. gr.
(3) Twijfelachtige lezing.

nus Steenmans op huys ghelegen inde Otterstrate, weestwert aent Veken, weestwert (sic) aen Peter Penninx huysinghe. (BB).

Ai^m Elizabet vanden Schoet (vander Stoete), duos gros. vet., unum supra mansioenem Theus van Aken, gheleghen inde Otterstrate, oostwert aen Diric Schelken huys, weestwert Heyn Meesmaeker, alium supra mansioenem Johannis vanden Schoet gheleghen aende Voert, nortwert aen erve Jan Ghijs. (BB).

Ai^m Walteri Zoenken et Elizabeth ejus uxoris, XXIII denarios bone monete et II pull. quos solvit mensa sancti spiritus. (BB). III gros. vet.

Ai^m Petri Broghelmans (Broghelmans) et Margarete sue uxoris, unde habemus duos lop. sil. Ob. a^o 1440; ex domo dicta den Drack, nortwert Jans van Dorne biden Hellem.

Ai^m Jacobi Lemmens de Rooy parentumque ejus, unde habemus duos gros. vet. cum dimidio levandos in Casterle ex XVIII gros. vet. per ipsum derelictos, unde est littera scabinalis. (BB2):

Ai^m Johanne, uxoris Heynrici Baten, opte Diicside, pro quo legavit tres lop. sil. levandos supra domum sue conhabitationis, 1474; tenetur Heyn Baten assignare. III lop. rogge.

Ai^m Elizabet Zaelden et Johannis Zaelden et fratris, 1481; habemus gros. vet.

Ai^m Wilhelmi Spapen, unde habemus gros. vet. (AA2).

Ai^m Henrici Beeckmans, unde habemus duos petros cum dim. semel. Ob. 1494. Et dimisit quinque petros ad emendum duos lop. pro celebrantibus. 1 lop. sil.

17. **F. Gertrudis virginis IX J.** Ai^m Johannis Petri et ejus uxoris, 1477; habemus gros. vet.

Ai^m Henrici Thysbeys et Elizabeth ejus uxoris, unde habemus gros. vet. et Gerardi et Margarete eorumden parentum. (AA2).

Ai^m Johannis Mas et Catherine sue uxoris, unde habemus gros. vet. (AA2).

Ai^m Anthonii Pistoris, a^o 1491, et Elizabeth ejus uxoris, 1496, unde habemus gros. vet. quitandum.

18. **G.** Ai^m Elizabeth Knechs (Knechts) et Margarete filie sue, duos. sterl. vet. supra mansioenem Gerardi vanden Toenden in platea Potterstrate. (BB).

Eodem die ai^m Elizabeth Mutsaerts (Muysarts) uxoris quondam

Johannis Borchmans (Broghelmans), unde habemus duos los. sil. et unum florenum renensem ipso die pro ea et suis celebrantibus dividendum. Ob. a° 1453. Item pro celebrante dimisit quinque mutones. Claes Ghevert (1) solvit II lop. Claes die Boterman; (solvit II lop. Jan Nys op een stuck erfs inde grote becke ghelegghen, oestwert aen Thonis van Dorne erve). Ita littera scabinalis.

Eodem die ai^m Laurentii Foyendries, Elizabeth ejus uxoris et filie eorumdem, unde habemus gros. vet. Solvit Petrus Foyendries. (BB).

Ai^m Margarete Hebscaps (Hebscap), unde habemus unum gros. vet. (BB2).

Ai^m Johannis Houytteckers (Houytackers) et ejus uxoris, unde habemus gros. vet. Solvit Willem van Dorne ex bonis uxoris ejus filie Johannis predicti. (222).

Ai^m Elizabet Meesters, unde habemus gros. vet. Martinus Steenmans solvit op siin huys ghelegghen inde Otterstrate aent Veken, weestwert aen Peter Penninxs huize. (BB2).

Ai^m mori Johannis Stynen, presbyteri, unde habemus tres gros. vet. et duos sterl. (AA2).

Ai^m Reyneri vanden Beken (2), Josine ejus uxoris et prolium eorumdem, unde habemus XII petros ad emendum unum fertellum sil. et gros. vet. Ob. dictus Reinerus 1503 (?) Solvit . . . 1 oud gros.

Ai^m Walteri Meels, unde habemus unum gros. vet. Ob. 1501. Solvit Heylwigis Meels ejus filia.

19. **A. Joseph nutritoris Domini** (3). Ai^m Egidii Nabbeneyghen ipsiusque parentum et Gertrudis ejus uxoris necnon Clare Hans ipsius Egidii matris ac etiam Elizabeth de Baerle prefate Gertrudis matris, pro quo legavit nobis ipse Egidius decem gros. vet.,

(1) In de Rentmeestersrekening van H. vander Keelen 1432-1433, treffen wij eenen Nicolaas Ghevaerts aan, wien men 10.000 steenen kocht tot herstelling van het Kasteel. — Claes Gheverts, wonend in de Calsterstraat, staat vermeld als doteerend de Kapelany van O.L. Vrouw en St Katharina op het Begijnhof, den 11 Januari 1400. — ARCHIEF SPT. Antiquissima Statuta.

(2) Een Renier vander Beeken werd ontvanger der Heerlijkheid Turnhout genoemd den 5 Juni 1477. (Rentmeestersrekening 1477-1478.) Hij legde zijnen eed af den 16 Augustus 1477. Keizer Maximilliaan bevestigde hem in zijn ambt den 9 December 1479. Na zijne dood, kreeg Willem vander Aa zijne brieven als opvolger den 30 Meert 1503, geteekend uit Gent. (Rentmeestersrekening W. v. d. Aa 1503-1503.)

(3) Staat niet vermeld in Kalender van HS. B. In HS. A. is het een bijvoegsel der XVIe eeuw.

tali sub conditione quod tres remanebunt pro anniversario et reliqui septem inter celebrantem et pro ipsis orantes dividuntur. De ipsis gros. est littera scabinalis apud Cornelium de Nabbeneyghen dicti Egidii fratrem. Ipse vero Egidius obiit a° 1451, VIII die februarii.

Ai^m Johannis Cantvoerts (1) scabini Turnhoutensis, unde habemus unum lop. Et dimisit firtellum sil. hereditarie pro celebrante. (AA).

Ai^m Katherine Bouwens, uxoris Balduwini van Achterbosch, unde habemus gros. vet. (I).

Ai^m Balduini van Achterbosch (2), 1515, unde habemus gros. vet. quitandum.

20. **B. Nicolai de Veken** (Vekene), qui obiit a° 1410, Elizabeth ejus uxoris et puerorum suorum, duos lop. sil. Solvit Heylken Alarts op her Dielis goet, dat men heyt Bergum goer ghelegghen aende Leemputten, ostwert aen erve Jan Groenwere inde Brumsriic tiende; modo possidet m^{gr} Gerardus Hebscap.

Ai^m Elizabet Cans (Cants) alias Keysers et parentum ejus, unde habemus unum gros. vet. Ob a° Dni 1438. Solvit Art Scluters inde Gasthuysstrate, op siin huys ostwert Magrieten Troyens, weestwert Goessen Plattinmaker.

Ai^m Godefridi Prinssen et Lucie Houtackers, unde habemus lop. sil. (AA2).

Ai^m dni Walteri Tectoris, presbyteri, et Margarete Tectoris ejus sororis, unde habemus gros. vet. Et dimiserunt firtellam sil. hereditarie dividendam pro petris. (AA2).

21. **G. Benedicti abbatis IX 1.** Ai^m Wilhelmi Tijs (Thys) et Christine ejus uxoris, unde habemus unum lop. sil. supra domum Pauli Mas in Papenbruggen. Solvit idem Paulus. (BB2).

Ai^m Margarete dicte van Lyre, unde habemus unum gros. vet. quem solvit ecclesia, quia habet certa bona etc. Ob. 1475.

Ai^m Johannis Claes Goetelen, unde habemus unum gros. vet. Ob. 1477 (3).

Ai^m Johannis Steck, Heynrici patris et Johannis filii, habemus, 1475. II oud. gros.

(1) Jan Cantvoirt was schepen van T. in 1477. (Rentmeestersrekening 5 Br. bl. 28. H. vander Keelen 1477.)

(2) Boudewijn van Achterbosch, weduwenaar, maakt zijn testament den 8^e Maart 1508, in 't bijzijn van Antoon van Loenhout en Geeraard Oems. — ARCHIEF SPT.

(3) HS. A. voert den datum: 1475.

Ai^m Wilhelmi Moelens, 1516, unde habemus duos lop. et duos lop. pro celebrante.

22. **D.** Ai^m Margarete Moens, que obiit a^o 1412, duos lop. sil. Solvit Jan Oeyen op een euzel inde Tieghelrie, suytwert aen Heylken Alarts erve.

Ai^m Heinrici Vloetberchs, uxoris ejus, et Yde filie sue, tres sterl. vet. op huys ende hof ghelegghen inde Otterstrate, ostwert huysinghe Kelder Nys ende eenen insgelycx Willeken Coexs opt Groen wouyt ghelegen bide Vort. (BB).

Ai^m Wilhelmi Falconarii, unde unum lop. sil. capiendum ex sex lop. Ob. a^o Dⁿⁱ 1438. Solvit Joannes Smeekens op siin huys inde Otterstrate, ostwert Heyn Timmermans, weestwert Ghibken Burinxs.

Ai^m dⁿⁱ Amandi Gheryders, presbyteri cappellani in Hoestraten, qui legavit nobis librum decretorum, cum certis reportatis librorum decretalium. Ob. 1467; absens in vigiliis et missa perdet duos panes.

Ai^m Catherine Lemmens, uxoris Henrici Oems, unde habemus gros. vet. (I).

Ai^m m^{gr}i Johannis van Loen alias Mommors, canonici hujus ecclesie, unde habemus pro anniversario decem petros, valet annue XI gros. I ort et pro celebrante quinque petros, valet vyf stuvers braspenning. (I).

23. **F.** Ai^m Stouwe et Walteri Potters, unde hab. gros. vet. quitatum ultima vice pro una corona; habetur in fine libri. Solvit Lucas Kemerliox. (BB2).

Ai^m Margarete Metten, fratris et sororis ejusdem, unde habemus duos lop. sil. Solvunt fratres ex bonis Margarete. (BB2).

Ai^m Johannis Beecmans alias Tymermans et Cristine Morlants ejus uxoris, unde habemus lop. sil. Item dimiserunt quatuor lop. pro celebrante. (I).

Ai^m Johannis Ghybs et Margarete Bax uxoris ejus, unde habemus gros. vet. (AA2).

Ai^m dⁿⁱ Johannis Hoefkens, capelani hujus ecclesie, unde habemus duos lop. sil., 1491.

Ai^m Nycholai Nys et parentum eius. Ob. a^o 1510, unde habemus gros. vet. quitandum.

Ai^m dⁿⁱ et m^{gr}i Eligii Werrecoren, habituati hujus ecclesie, unde habemus II lop. quitandos. Ob. a^o 1523.

Ai^m dⁿⁱ Francisci Schotelmans, capelani trium Regum, unde habemus II lop. Ob. a^o 1559.

24. **F.** Ai^m Elizabeth de Zeverdonc, uxoris Pauli Hans (Hants), duos lop. sil., op een stuck lants opte Broecsyde, ostwert aen Claes de Volder erve, weestwert aen her Jan Willems erve. Solvit Jan Niis. (BB).

Ai^m Gerardi Sporkels (Sporkel), unum lop. sil. Solvit Henricus vander Keelen op siin inde huys inde Herentalsstrate, nortwert aen Heyn Teuwarts huys etc. (BB).

Ai^m Petri Swechters, qui obiit a^o 1410, unum gros. vet. Solvit Vrancken van Halen op huys ende hof inde Potterstrate, suytwert Jan Baten, nortwert Jan Wagheman.

Ai^m Pertsenalli Mutselets primi virgiferi Capituli, qui obiit a^o 1412 firtellam sil. Solvit Jan van Aken ex domo in platea Potterstrate, nortwert Liise Quax huys, suytwert Bouwen de Smeet.

Ai^m Johannis de Leyenberch (Leynberghe) et Margarete ejus filie, unde habemus unum gros. vet. Solvit Maria de Lienberch et modo dat nisi unum. (BB2)

Ai^m Pertsenali Mutselets (1) et Margarete ejus uxoris, unde habemus XX denarios antiqui [...] Solvunt Jan Thoerken Stocmans ende Jan Hapart op haer huysen ghelegghen inde Otterstrate, weestwert aen Jan Meesters huys, ostwert Govart Vuechs huys (BB2).
..... II oud gros. et XXIX mitas.

Ai^m Johannis Stynen, Elizabet uxoris, parentum eorumdem; habemus gros. vet., 1481, et Margarete filie eorumdem, unde habemus duos petros 1 oud. gros.

Ai^m Johannis Leemans et Elizabeth sue uxoris, unde habemus gros. vet. (1).

25. **G. Anunciatio Dominica** (2). Ai^m Wilhelmi Laurentii alias Bazel. Ob. a^o 1536; et Margarete Thuymmans uxoris ejus. Ob. a^o 1533, 27 septembris, et Symonis filii et Clare filie eorumdem, unde habemus tres lop. pro celebrantibus et unum pro anniversariis. 1 lop.

(1) Den 22 April 1391, werd de Kapelany van de HH. Joannes Baptista en Eligius gesticht door Maria, hertogin van Brabant. De eerste bezitter ervan was E. H. Walteri Muthellets. In de akte der stichting komt voor Peertsenalus Mitchelets, testamentuitvoerder van Walter. — ARCHIEF SPT. Antiquissima Statuta. Akte 1391,
(2) In roode letters.

26. **A.** Ai^m domine de Plassche et Margarete filie sue, que obiit a^o 1398 (1), firtellum sil. supra domum et ortum ghelegghen te Calstert, Heyn van Driemilen, suytwert aen Goedens de Waghemaker huys dat men heet den Coecoek.

Ai^m Christine Sykens, parentum suorum, Petri mariti ejus ac Katherine et Margarete Hemkens sororis Elisabeth filie sue, Michaelis filii sui, duos lop. sil. supra pratum situm in die Melle, nuncupatum Mostairts beemdecken. Solvit Jan Smeekens op siin huys inde Otterstrate, oestw. Heyn Timmermaus, weestw. Ghibken Buckinxs. (BB) (2).

Ai^m Gerardi Heynoichs (Heyn Ooghs), unde hab. duos lop. sil. Solvit Griete Thiis opten Bonys op huys ende hof dien Willem Lemmens plach te sinen, weestwert aen huysinghe Ghizel Berttels. (BB).

Ai^m Philippi Vensschen, secretarii ducisse de Lutzenborch, unde habemus gros. vet. Solvit m^{or} Gerardus Hebscap. 1450. (3)

Ai^m Inghelberte Hebscaps (Hebscap), uxoris Gerardi de Dorne unde habemus duos lop. Solvit Thomas Schelkens.

Ai^m Johannis Oems de Zeverdonck et ejus uxoris, unde habemus gros. vet. Solvunt pueri in Zeverdolc. (BB²).

Ai^m Henrici Loeycx et uxoris Francisci Diricx et Christine Loeycx, uxoris, et Johannis Walschaerts, unde habemus. (I) . II-oud. gros.

27. **B.** Ai^m Walteri Oems, et Mathie Oems, patris sui et ejus uxoris, unde habemus duos lop. sil., 1472. Recepti d^{aus} Lucas quinque petros in presentia m^{or}i Petri Pistoris. II lop.

Ai^m Elizabet Tsronen et Martini de Grove, ejus filii, unde habemus duos gros. vet. (AA²).

Ai^m Henrici Lemmens, unde lop. hab. duos quitandos V. petris (I). II lop.

Ai^m Anthonii Stockmans et Margarete Goris ejus uxoris, unde hab. lop. sil. et firtellum sil. pro celebrante. Ob. Margareta, 1507. I lop.

Ai^m Elizabeth Heyns et Aleydis et Marie sororum suarum, unde Capitulum XXXVI stuferos. Ob. Elisabeth a^o 1552 1 oud. gros.

28. **C.** Ai^m Nicolai Kerman, qui obiit a^o 1414 unum lop. sil.;

(1) In HS. A. Staat 1418.

(2) Hierna staat uitgeschrapd in HS. B. : Ai^m Philippi de Veenschen de Trier secretarii illustrissime domine ducisse de Lutsenborch, pro quo legavit unum gros. vet. Solvit plebanus qui obiit a^o 1450.

(3) Hetzelfde jaargetijde als het uitgeschrapte. De naam wordt, Vensschen, Wensche, Veenschen geschreven.

habet Capitulum X mutones ad emendum reditum. Solvit Capitulum.

. I lop.

Ai^m Walteri Meels, unde habemus gros. vet. Ob. a^o 1510.

Ai^m Elizabeth, uxoris Luce Leenairts, et Elizabeth ejus filie et Luce, ejus mariti, unde habemus gros. vet. Receptit Capitulum. (I)

Ai^m Margarete Loomans alias Vekemans. Ob. 1509, unde habemus. 1 oud gros. 3 st.

Ai^m Barbare Leenaerts, unde habemus dim. gros. vet. Ob. 1514.

29. **D.** Ai^m dⁿⁱ Johannis de Weelde, presbyteri, Margarete Pauli matris sue, suorumque parentum, qui obiit a^o 1413, tres lop. sil. Solvit duos lop. Heynken Oeten ex domo stante inde Otterstrate, oestwert Heyn Tymermans, weestwert Ghibken Buchinxs et tercium solvit Capitulum.

Ai^m Gertrudis Baten et Christine ejus filie, unde habemus gros. vet. quem solvit Heynricus Baten ejus filius supra petiam terre arabilis inde Molentiende ghelegghen. (BB²).

Ai^m Egidii Mennekens, unde habemus duos lop. sil. Item dimisit firtellam similem pro celebrante. (AA)

Ai^m dⁿⁱ Luce Nouts, hujus, ecclesie capellani, habemus duos lop. sil. Ob. a^o 1484 et parentum ejus. Item dimisit pro celebrantibus quatuor similes lop.

30. **E.** Ai^m Gerardi Boet et Christine Norkens, uxoris sue, qui obiit a^o 1429, duos gros. vet. supra quoddam pratum dictum Tsigvenne. Solvit Lemmen Groetjans.

Ai^m Johannis Schelkens et Christine uxoris ejus, necnon Johannis ipsorum filii, unde habemus gros. vet. cum dim. Solvunt pueri supra bona ghelegghen opten Art. (BB²).

Ai^m Elizabet Hoex (Hoexs) beghyne, unde habemus lop. sil. Solvit Paulus Styen; que obiit 1465.

Ai^m Beatricis Spex et Nicolai Spex ejus filii, unde habemus duos lop., 1485. Item dimisit quatuor lop. pro celebrantibus.

Ai^m Mathei Hoefkens, Catherine sue uxoris et parentum eorundem, unde habemus (I) IIII lop.

Ai^m Elizabeth Oems, unde habemus duos gros vet Ob. 1501.

Ai^m Petri Bertels et uxoris sue et Johannis filii ipsorum, Bartholomei Heyns, Lisbette Boys et Elizabette Perrens, unde habemus duos gros. vet., ob. a^o 1522.

31. **F.** Ai^m Heylwigis Thome, uxoris Johannis Tumans (Tuymans), unde habemus lop. sil. (AA).

Ai^m domicelle Heylwigis de Daesdonck, unde habemus firtellum sil., de quo est littera scabinalis apud Capitulum. (AA) . . . IIII lop.

Ai^m dni Ywanni Hebscaep (Hebscap) parentum suorum, qui obiit a^o 1410, firtellum sil. Solvit Jan Romkers kinder tot Grotenhouyt op den Weenhof ende lant gheheten Moygaeten, lant suytwert aen Willem Herkens bembt, nortwert aen den Weenhof.

Ai^m Johannis de Tielen (Tygelere) et Johannis Gerardi Hebscaep (Hebscap) unum gros. vet. Solvit meester Ghert Hebscap. (BB).

Eodem die, ai^m Henrici Koeyte (Coyte) qui legavit nobis unum gros. vet. supra domum suam levandum. Ob. a^o 1448. Solvit Liwicken Meyen op huys ende hof inde Beghinenstrate, nortwert her Christians huys etc.

Eodem die, ai^m Elizabeth Knechs, uxoris legitime Wilhelmi Houtackers, unum lop. sil. Solvit mgr Wilhelmus van Loen ex domo. (BB2).

Ai^m Adriani Peters et Johannis Peters ejus filii, unde habemus gros. vet. Ob. a^o 1489.

APRIL.

1. **G. Kalendas Aprilis.** Ai^m Aleydis Wiltens et Katerine filie ejus, II denarios bone monete currentis supra domum Johannis Stephani prope domum Arnoldi Bellairts . . Valet IX. vlg: (1)

Ai^m Henrici Reyns et Catherine Cuyts sue uxoris ; habemus duos petros semel. (1) 1 oud gros.

Ai^m M. Nycholay Magoel, canonici Bruxellensis, unde habemus II lop. Item dimisit pro celebrante II lop. Ob. 1508.

2. **A.** Ai^m domicelle Aleydis Vander Keelen, unde habemus gros. vet. (AA2).

Ai^m Walteri Lochtmans et Elizabeth Ghibts ejus uxoris, a^o 1468, unde habemus duos petros ad emendum u um gros. vet. 1 oud gros.

3. **H.** Ai^m Johannis Yvyrs (Yviers) et Gertrudis uxoris sue, qui obiit a^o 1403 (2), unum gros. vet. supra mansioenem prope Muschuen-gers stantem retro chorum, inter domos versus borealem, m^{gri} Ambrosii de Dinter, et meridionalem, Nycolay Luggen. Solvit Jan Gherts.

Ai^m Margarete Sjonghen (Tsjonghen) et Arnoldi filii sui. Ob. a^o dni 1424 duos gros. vet. levandos opten Meere prope Calsters. Solvit Jan Houtecker.

Ai^m Nicolai de Abbeneyghen (Nabbenighen) et Heylwigis ejus uxoris, unde habemus unum gros. vet. levandum supra pratum situm int Ossenbroec dictum den Crop. Willem van Dorne [solvit] (BB2).

Ai^m Johannis Miils, pro quo legavit nobis duos lop. sil., 1470, supra domum suam stantem doer de twee veken gaende toutturnhout. Solvit Wouter Miils.

Ai^m Johannis Ghevarts et uxorum suarum, necnon unius filie sue, unde habemus duos lop. sil. Solvit Claes Ghevaerts. Non habetur in libro de luce (3). (BB2).

Ai^m Walteri Poerten alias Vlaminckx. Ob. 1512, unde habemus I lop. sil. quitandum, et pro celebrante tres lop. sil. etiam quitandos.

(1) Hierna staat uitgeschraapt in HS. B. : " Ai^m Johannis Koeck junioris fratris domicelle Aleidis de Ranst, qui obiit a^o 1404 in Overhaghe, firtellum silliginis. In kanteekening blijft staan : quærat ratio.

(2) HS. A. geeft het jaar 1404 op.

(3) Wij hebben dien Jan Ghevarts niet kunnen achterhalen. Later vonden wij menigen Jan Ghevarts, maar niet in dit tijdstip der XVe eeuw.

4. **C. Ambrosii episcopi.** Ai^m Johannis Spexs et parentum ipsius, unde habemus gros. vet. levandum supra petiam terre arabilis dictam de Smisse, weest aen erve Wouter Spexs, nort Live Ossenbroc. 1476 1 lop.

Ai^m Henrici Styneen, a^o 1509, unde habemus gros. vet. Recedit Capitulum.

Ai^m Elizabeth Ameldonckx, uxoris predicti Henrici. Ob. 1521, unde habemus II petros. Recedit Capitulum 1 oud gros.

Ai^m Jozyne Houtappels, que obiit a^o 1522 more gallicano ante Pasche, unde habemus duos gros. vet. quos recepit Capitulum et pro celebrante II lop. quos etiam recepit Capitulum II oud gros.

5. **D.** Ai^m venerabilis viri dⁿⁱ et m^{gri} Gualteri de Gouda (1) prepositi ecclesie sancti Petri Trajectensis, pro quo legavit duo scuta francie et duo similia scuta pro celebrantibus etc. levanda ex domo sua in opido Bredensi sita opte Vemerckt cum aliis domibus, juribus, et pertinentibus eidem annexis. Ob. 1475

. XIII solidos brabantie, modo tres renenses.

Ai^m Elizabeth Leemans (2), unde habemus gros. vet. Ob. 1502 ; quitandum.

Ai^m Mathie Keyermans, ejus uxoris, et Henrici Keyermans, eorum filii. (I). 1 oud gros.

6. **E.** Ai^m dⁿⁱ Johannis Hebscaep, tres lop. sil (3).

Ai^m Johannis Margerite alias Parys, de Ravels, unum lop. sil. Ita littera scabinalis. Solvit Willem Coex. (BB).

Ai^m Tielman (Tilmanni) de Scuerhoveduos gros. vet, cum dimidio, filiorum suorum scilicet Gerardi et Elizabeth uxoris sue, levandos op een Leyvelt bide galge ghelegen. Solvit Eicken Brouwer 'tOstoven. (BB)

Ai^m Walteri vanden Tiende (vander Teynde) et ejus uxoris, duos lop. sil., 1436. Solvit Jan Theus. Ita littera scabinalis.

(1) Gualterus de Gouda, in 1440, kanunnik te T. verbiadt zich uit naam van Baudewijn Juvenis om de "Annates", te betalen voor de kerk van Quenast. Bulle gedateekend uit Florentië. (Analectes pr. ser. à l'hist. eccl. de Belg., d. XXXII, 1906, bl. 321 en d. XXXIII, bl. 328.) — Hij wordt ook vermeld in November in de Jaargetijden van het klooster den Troon te Grobbendonk. P. J. GOETSCHALCKX, Gesch. van Grobbendonck, d. II, bl. 119.

(2) In de grafschriften der St Pieterskerk. (Archief SPT., 8 Br.) lezen wij : " Hier leet begraven..., en Elizabeth Leemans, zijne huysvrouw, sterft a^o 1536, den III dag Maart.

(3) In HS. B., staat : Ai^m Dⁿⁱ Johannis Hebscaep, tres lop. sil.

Ai^m Gerardi de Dorne, pro quo habemus septem sterl. vet. Ita littera scabinalis. (AA2). II oud gros. 1 sterl.

Ai^m Elizabeth Ghyskens, unde habemus lop. sil. et dimisit duos lop. similes pro celebrante. (AA2).

7. **F.** Ai^m Henrici Loyx (Loyxs), Catherine uxoris sue, et Gerardi Heynrici Loyx, patris sui, necnon Catherine matris sue, unde habemus unum lop. sil. Ob. a^o Dⁿⁱ 1443. Recipitur ex sextario in finem libri.

Ai^m Walteri Ansems (Ansens) et Heylwigis ejus uxoris et Ghizelberti et Elizabeth et Lucie et Arnoldi, prolium, unde habemus unum gros. vet. Liisken her Wouters. Queratur de pignore. (BB2).

Ai^m Jacobi Jansoene van Gheerdsdijc de Zelandia, unde I oud gros. Legavit duos petros ad emendum gros. vet. annuatim. Ob. a^o 1486.

8. **G.** Ai^m m^{gri} Johannis vanden Venne, unde habemus unum lop. et dimisit duos lop. pro celebrante. Ob. 1502.

Ai^m Elizabeth Ghysels, unde habemus gros. vet. quitandum.

Ai^m dⁿⁱ Petri Sykens curati beghinarum (1). Ob. a^o 1526. II lop. ; unde recepit Capitulum quinque renenses cum XVI stufers ; et parentum, scilicet, Arnoldi falconarii, Elizabeth ejus uxoris, et Christiani ejus fratris, unde recepit Capitulum sex renenses cum IIII stufers.....
. III oud gros.

Ai^m Nicolai vanden Venne, Katarine Walscarts, uxoris, et prolium eorumdem. Ob. idem Nicolaus 1526, unde habemus duos gros. vet. quitandos.

9. **A.** Ai^m Margarete Oliviers (Olyviers), beghine, pro quo legavit duos lop. sil. et similes quatuor pro celebrantibus etc. levandos singulis annis ad et supra domum cum suis attinentiis Gerardi Ghiibs super Schoirvoert, 1471. Ita littera scabinalis de VI lop.

Ai^m Elizabeth de Waelscot, suorumque parentum ac Johannis et Walteri tres gros. vet. supra quoddam pratium situm prope Groettenhout apud predium quondam Johannis de Ghierle. Solvunt Beetken et sui heredes. Solvit Jan Metten kinder, modo Wilhelmus. (BB).

Ai^m Wilhelmi Falconarii, unum sterl. vet. Capitulum solvit. (BB).

(1) In de lijst der pastoors van het Begijnhof lezen wij den naam van Petrus Sijkers, alias Meldou, † 9 April 1526. (Archief Begijnhof.)

Ai^m dni Wilhelmi de Aken (1), canonici hujus ecclesie, qui obiit a^o Dni 1436, unde habemus firtellum sil. Solvunt pueri . . . IIII lop.

Ai^m Elizabeth Nouts, uxoris quondam Nicolai Reyns, unde habemus duos petros. (I). I oud gros.

Ai^m Marci a Faleys (2), canonici et decani, possessoris videlicet prebende dni Georgii. Ob a^o 1527, unde habemus. . . . IIII lop.

10. **B.** Ai^m Elizabet Ghiels et Johannis ejus mariti, unde habemus gros. vet. cum dimidio. (AA²).

Ai^m Marie Walscarts, unde hab. gros. vet. Item dimisit pro celebrante fertellum sil., salve quod gros. vet. ex fertello recipietur. (AA²).

Ai^m Johannis Moens et sue uxoris de Winckele, unde habemus duos gros. vet. quitandos IIII petris. Capitulum levabit unum per obitum uxoris quitandos (sic) (AA²).

Ai^m Johannis Oems alias opten Hoeck, 1515. Receptit Capitulum duos petros. 1 oud gros.

11. **G. Leonis pape.** Ai^m Gerardi Noyens et Katherine uxoris sue, unum lop. sil. Solvit Jan Leemans. (BB).

Eodem die ai^m Johannis Meyenbosch (Meyenbochs) ejusque ultime uxoris, unde habemus unum gros. vet. Solvunt pueri, modo Egidius Meyenboch. (BB²).

Ai^m Ieorgii Stevens, et Marie Baten, uxoris ejus, unde habemus lop. sil. redimendum III petris semel emendum alibi. Ob. ipse a^o Dni 1483.

Ai^m M. Arnoldi de Loon, unde habemus unum firtellum sil. Et dimisit quatuor lop. pro celebrante quitandos pro XX petris. Ob. 1505.

. IIII lop.

12. **D.** Ai^m Elizabet Baten de Calstert, unde habemus gros. vet. et Catherine ejus filie (AA²).

Ai^m dni Johannis Scueren alias Lepelers, unde habemus duos lop. sil. (I).

(1) Deze Willem van Aken was kanunnik te T. den 11 Nov. 1433, Turnhoutenaar van geboorte, en notaris. (Archief SPT. 3 Br.)

(2) Marcus a Falleys, kanunnik der prove van St Joris. Wij vinden zijnen naam niet in de lijst der Dekens. K. Gevaerts in zijne Monumenta (ARCHIEF SPT. Br. bl. 6) had hem eerst aangeteekend onder den naam van Marcus a Falleys als 6e Deken, † 1527, maar heeft hem later uitgeschrapt en vervangen door Hendrik Sapeels. In ons HS. A. waar hij als Deken staat vermeld, heeft eene jongere hand in kanttekening zijn naam hernomen, doch Decanus uitgeschrapt, en obiit. 1557-er bij gevoegd.

Ai^m Johannis Onemakers, unde habemus unum gros. vet. Ob. 1508. Receptit Capitulum duos petros.

13. **E.** Ai^m Johannis Hebscaep et Aleydis Pauli sue uxoris, que obiit a^o 1426, quatuor gros. vet. Solvit Petrus Cuper duos ex domo stante inde Otterstrate inter domum, ostwert Dielen Fien ende weestwert Thiis Spex, et alios duos Jan de Volder, modo necnon Tuonis Catterberch op eenen bempd ghelegghen aen de Voert.

Eodem die, ai^m Elizabeth de Loen parentumque suorum, unde habemus unum lop. siliginis. Ob. a^o 1455. Solvit Heyn Thiis; habetur prope capellam ex domo sita inde Potterstrate, inter domum Michiel de Dale et domum Styne Scluters.

Henricus Lemmens, qui obiit in Antwerpia, 1504, legavit pro celebrante tres lop.

14. **F. Cyburtii et Valeriani.** Ai^m Egidii vande Loect unde habemus duos lop. et quatuor similes pro celebrantibus. Ob. 1471; Wilhelmus Steevens tenetur facere assignationem.

Ai^m Johannis Faes, unde habemus gros. vet. Ob. 1500.

Ai^m Margarete Bacx, unde habemus gros. vet. quitandum.

15. **G.** Ai^m Theoderici Poirtier (Portier) qui obiit a^o 1399, firtellum sil. supra domum et ortum Egidii Bax, sculteti. Solvunt cognite ex domo stante inde Cortte strate versus Oestoven inter domum Waltery Platijnmaker et domum Johannis van Hovele.

Ai^m Nicolai Claesgoetelen, qui obiit a^o 1423; unum gros. vet. levandum op Claes Goetelen bloc ghelegghen tot Calstert, weestwert aen Jan Batens erve, suytwert Merten Soeten, nort aen Ant. van Dale. Solvunt Willem Stux kinder, solvit Merten Soeten.

Ai^m Elizabeth (Aleydis), uxoris Egidii Thiis, et suorum parentum, unde habemus duos gros. vet. Ob. 1437; ad et supra duas domus sitas in platea hospitali, ab uno latere Egidii Abbeneyghen, ab alio latere Egidii Coels. Solvit Jan Cavorteener ex una domo Coppen vande Bonte, media ex alia domo.

Ai^m Ancelmi Thiis, unde habemus dimidium gros. vet. (AA).

Eodem die, ai^m Johannis Foyendries et Beatricis ejus uxoris, parentum suorum, unde habemus duos lop. sil. levandos ex domo sita inde Otterstrate, oestwert aen Pauwels Smeekens, weestwert Jan de Clerc. Solvit Loeman Bruystens. (BB).

Ai^m Johannis Willekens, unde habemus 1 oud gros. vet. op

III stuycken eerfs gelegen aen dien Hoestte, oestwert aenden Woeth daer men totter heydewert gheet bij meester Jac van Loen wouwer, suydwert aen erve Woytken Hoex. weestwert aen erve Henne Vydens en noertwert aen die vroente. (BB2).

Istud ai^m non habetur in libro nostro; habetur alibi. Symonis et Jude.

Ai^m Heynrici Nouyts, pro quo habemus duos lop. sil. et quatuor similes pro celebrantibus, a^o 1459.

Ai^m Walteri Thijs et Katherine ejus uxoris unum gros. vet. levandum op eenen driesch opte Broecside. Solvit Katheline Tijs. (AA).

Ai^m Egidii vanden Loecken, unde habemus duos lop. sil., 1481.

16. A. Ai^m Elizabeth vanden Steene, unde habemus gros. vet. Receipt Capitulum. (I)

Ai^m Mgrⁱ Wilhelmi de Loen, junioris, a^o 1518; unde habemus gros. quitandum.

17. B. (1) Ai^m Dniⁱ Johannis ducis Brabantie, qui obiit a^o Dniⁱ 1427, in Cena Domini, (cum duabus candelis et magna campana) absens in vigiliis perdet dimidium gros. vet. et totidem in missa.

Ai^m Henrici Scelkens (Schellekens) parentumque suorum, necnon Elizabeth Koeys (Coyts), unde habemus duos gros. vet. Ob. 1440; op Heyn Schelkens goet gheleghen opte Scoervort. Solvit filius Heyn Schelkens.

Ai^m Margarete van Mirde et Johannis ejus mariti, pro quo legavit unum lop. sil. levandum supra domum retro ecclesiam dictam "den Bock", quam possidet Jan de Wevere, 1472. Solvit Jan de Wevere.

Ai^m Henrici Keermans, unde habemus gros. vet. quitandum. (I)

18. C. Ai^m Arnoldi Nouts et Elizabeth Lammens ac Mgrⁱ Johannis Nouts, filii eorundem, unde habemus III lop. et dimiserunt quatuor similes pro celebrantibus Elizabeth Lammens. Obiit a^o 1485, pridie defuncto magistro.

Ai^m Christine Sykens, unde habemus duos lop. (AA2).

(1) Dienst met de groote klok.

Jan IV, hertog van Brabant, oudste zoon van Antoon van Burgondië, huwde Jacoba van Beteren, had veel leed met haar in zijn leven, hielp de Hoogeschool van Leuven stichten, stierf te Brussel den 17 April 1427 en werd te Tervueren begraven. Hij verbleef menigmaal op het Kasteel van Turnhout. — J. E. JANSENI Br. I, bl. 130. — F. HARÆL. Annales Ducum sen principum Brabantie totiusque Belgii. Antwerpen, Plantin, 1623; I, bl. 384.

19. D. Ai^m Wilhelmi Coex et Elizabeth uxoris sue et liberorum suorum, unum denarium censualem supra quamdam petiam terre dictam den Breenbeemt. (BB).

Ai^m Elizabeth Nouts, uxoris Nicolai Reyns, unde habemus gros. vet. (I)

Ai^m Johannis Stynen, unde habemus gros. vet. quitandum. Ob. 1504. Pro celebrantibus III lop. quitandum pro XI peters; recepit Capitulum.

20. E. Ai^m Henrici de Boemen et Margarete Hullairts, uxoris sue, qui obiit a^o 1414, duos gros. vet. supra domum Johannis de Veken, qui solvit unum gros. apud marscaltum et alium gros. Solvit Johannes Thome, in Veteri Turnout, supra bona sua; Capitulum unum, Jan Maes uoum.

Ai^m Heilwigis uxoris Gerardi Keysers et Katherine van Doirne (de Dorne) unum gros. vet. cum dimidio; unum solvit Johannes Kimpz. Solvit Gert Pireons op een erve aen de Voert. (BB).

Ai^m Rumoldi (Arnoldi) Steenmetser (Steenmertssers), et Engelberge (Enghelberte), uxoris sue, parentum suorum, qui obiit a^o 1413, duos lop. sil. supra domum et ortum suum apud domum Judoci Coeps.

Ai^m Martini Thome, qui obiit a^o 1430, et Bette Maes unde habemus medietatem cujusdam terre arabilis continentis circiter duos lop. in senuem situate in die groete Beyntel prope hereditates Sancte Marie in Turnout. Solvit Mgr Gerardus Hebscap III lop. ex predicta terra pro isto anniversario et similes III pro anniversario Elizabeth Keysers, quod habetur penultima aprilis. Ita littera scabinalis.

Ai^m Margarete Maes, duos gros. vet. supra domum et ortum Elizabeth Eckermans combustam, stantem inde Otterstrate, oestwert Claes Coels, weest Diric van Mirde. Solvit Heyn van Iscot. (BB).

Eodem die, ai^m Johannis Vrient et ejus uxoris, que obiit a^o Dniⁱ 1436, unum gros. vet. Solvit filia ejus Liisbet ex bonis Johannis Vrients opte Heysie.

Ai^m Elizabeth Heyns uxoris Symonis Meren, unde habemus gros. vet. (I)

21. F. Ai^m Domicelle Aleidis de Ranst (1), domine de Over-

(1) Wij treffen een ander lid dezer familie aan: Jan van Ranst, in de Rentmeestersrekening van H. van der Keelen 1434-1435. De hertog bevestigt de profijten der vorsterij van Gierle, Lille en Wechel, uit het land van Turnhout, aan Jan van Ranst, heer van Cantecrode.

haghe et de Kessel, que obiit a° 1424 (1); unum halstarium, et reliquum manet pro anniversario mariti. Solvit Jan Coex ex Kerbosch. VIII lop. Ita littera scabinalis.

Ai^m Petri de Kintscot (2) (Kinscot) et Katherine uxoris, unde habemus unum gros. vet. Ob. a° 1435. Solvit Diric Scoenmaker ex domo inde Gasthuysstrate, oestwert aen Merten Smolderen huys, ende weest aan Jan Nouyts huys.

Eodem die, ai^m Egidii de Beenhouwere, de Sancto Trudone, unde habemus unum lop. sil. Lucas recepit pecunias. Obiit a° 1456. Solvit D^{ns} Lucas Nouyts ex bonis ejus.

Ai^m Belie Baten dimisit pro celebrante II lop. Ob. a° 1481.

Ai^m Mathie Baten; sue uxoris, et prolium eorumdem, unde habemus duos petros semel. (AA2). 1 oud gros.

Ai^m Heyarici van Kynschot (3), unde habemus 1 oud gros. Recepit Capitulum duos petros. Ob. a° 1537.

22. **G.** Ai^m Clementie Claesgoetelen, unum gros. vet. op eenen bempd gheleghen te Papenbruggen dien Peters Spapen toehoerde. Solvit Goeden Udens.

Eodem die, ai^m Elizabeth Hebscaep, sororis Dⁿⁱ Gerardi Hebscaep, cantoris, unde habemus duos lop. sil. Ob. a° 1445. Item duos alios lop. sil. inter celebrantem ac pro ipsius Elizabeth et parentum suorum animabus orantes dividendos. Solvit Mgr Gerardus Hebscap decanus.

(1) In HS. A. staat 1514; in HS. B. 1424.

(2) Wij treffen dezen naam niet aan in de genealogie der familie; doch zie: Nota 2, 12 Februari van dit Jaargetijdenboek.

(3) Hendrik van Kynschot, schildknaap, zoon van Jan en Catharina Noots, gehuwd in 1513 aan Barbara van Meldauw alias Sykens en begraven in St Pieterskerk voor het altaar van de H. Apollonia. Graaf de Roose herstelde in 1748 ter eere van Hendrik van Kinschot en zijn familie het drieluik der HH. Agatha en Apollonia van dien altaar, aan wiens voet de familie van Kinschot hare begraafplaats had. (J. E. JANSEN. Drieluik der H. Agatha in St Pieterskerk te T. Turnhout, J. Splichal, 1911. — JHr. C. PH. L. VAN KINSCHOT. Op. cit. I, bl. 111.) — In de rentmeestersrekeningen van F. Derghent 1524-1525 lezen wij tusschen de werken van het Kasteel van Turnhout gedaan: "Henri van Kinschot ende Jan Mertens met huere medegesellen hebben aengenomen de voirscrevene partijen van witten steenen tot behoef van de voirscreven windelgroet van Antwerpen tot Turnhout te beringen met LX voederen, elc voeder ten prijse van XXIII stuivers. Ghelyc de voirscreven meester Willegh Zegers [meester timmermans van Z. M.] dat gecomenscapt ende ondersproken heeft.

Eodem die, anno 1453, obiit Beatrix vanden Moere, et pro suo ac matris sue anniversario legavit nobis unum lop. sil. hereditarie. Solvit soror ejus.

Ai^m Wilhelmi van Roye, pro quo legavit quatuor lop. sil. et sex similes lop. pro celebrantibus etc. Obiit 1476, ex bonis derelictis per eumden in Vosselaer.

Ai^m Margarete Stappaerts, beghine, et Matheldis Stappaerts ejus sororis, unde habemus septem gros. vet. cum dimidio quitandos, et parentum eorumdem. Recepit Capitulum XV petros. (AA2).

23. **A. Georgii martyris IX l.** Ai^m Heinrichi de Roesele (Rozele), qui obiit a° 1402, duos gros. vet. supra mansionem Laurentii van Rode stantem inde Potterstrate, nortwert aen meester Lauwereys Oemes huys, ende suytwert Meyns Huybs. Solvit Jan de Scoenmaker.

Ai^m Johannis Pynaerts et Katherine uxoris ejus, unde habemus (I) 1 oud gros.

Ai^m Dⁿⁱ Nicolai Smekers, presbyteri, unde habemus duos petros. Ob. a° 1493. 1 oud gros.

Ai^m Elizabeth Spapen alias Canters et Gerardi filii ejus et parentum eorum, unde Capitulum recepit fertellam sil. videlicet duos lop. pro anniversario; et pro celebrantibus duos lop. Ob. a° 1546.

24. **B.** Ai^m Margarete Goetelen, firtellum sil. supra petiam terre gheleghen inde Brunisriit, aenden weech die ten Wielkenwert gaet. Solvit Katheline Machghiels alias Spexs. (BB). IIII lop.

Ai^m Egidii Biermans et Elizabeth uxoris sue, qui obierunt a° 1430, unum gros. vet. Solvit Jan Scoenmaker ex domo sua inde Potterstrate, prope domum Dⁿⁱ Laurentii Oemes.

Ai^m Pauli Coyx, suorum parentum, ac etiam Elizabeth vande Veecken et Elizabeth Scuerkens, uxorum suorum, pro quo legavit quatuor gros. vet. hereditarie de et ex suis bonis recipiendos. Ob. a° 1452. Solvit Walterus van de More ex domo stante aen den Singhel, neeven Henneken Ackermans huys.

Ai^m Elizabeth Arts, uxoris Dyonisii Hoexs, unde habemus unum gros. vet. Solvit Jan Arts kinder opte Darisdonck ex bonis ejus. (BB2)

25. **C. Marci evangeliste (1).** Ai^m Elizabeth, uxoris quondam Heinrichi Baten, de Stockt, que obiit a° 1431, unum gros.

(1) In roode letters.

vet. Solvit Jan Mas op een stuck lants tot Papenbrugghen gheleghen bij Jan Mas huysinghe.

Ai^m Dni Johannis Poirter (Porter) dictus (sic) de Hoehstraten, presbyteri, et Christine matris ejus, unde habemus duos lop. sil. hereditarie. Ob. a^o 1445, pro quibus recepimus tres gros vet. Solvit Gerardus Ruyts 3 gros. vet. ex domo sita in de Herentalsstrate, nort aen Liisken Blauwen etc. Solvit Petrus Ruyts zone.

Ai^m Walteri Hermanni, qui legavit nobis duos lop. sil. hereditarie. Ob. a^o 1454. Solvit Lambertus van Loenhout.

Ai^m Margarete Walscartis, unde habemus unum gros. vet. de et ex domo cum orto Zigeri Vekemans levandum et percipiendum. Solvit Zegher Oliviers. (BB2).

Ai^m Elizabeth Vekemans et Johannis ejus mariti, unde habemus gros. vet. Pueri solvunt in Scoerhoven. (BB2)

Ai^m Domicelle Katherine Esselinis (Esselins), uxoris Heynrici vander Keelen (1); pro quo legavit unam fertellam sil. et duos similes fertellas pro celebrantibus etc. Ob. 1477; ex bonis ejus assignationem faciet Henricus vander Kelen, ejus maritus, et Heynricus, ejus filius.... IIII lop.

Ai^m Heynrici Reyns, Barbare sue uxoris et Elizabeth eorundem filie; habemus gros. vet. (I)

Ai^m Johannis Sykens (2), Catherine vanden Steene, ejus uxoris, et Heilwigis filie eorundem, 1 oud gros. Item pro celebrantibus unum firtellum sil. Ob. 1492. Quitandum juxta legem patrie.

Ai^m Petri Staels, Elizabeth Beys, uxoris ejus et prolium eorundem, Joannis Staels et Francisce Staels, unde habemus IIII 1/2 stuferos et pro celebrantibus IIII 1/2 stuferos. Receptit Capitulum septem Carolos cum quatuor stuferos, anno 1543.

26. **D.** Ai^m Heinrichi de Est, capellani, quatuor gros. vet. supra ortum prope Sigven quem continet Walterus Wilmairs. Et unum gros. vet. supra mansionem Nicolai de Veken. Solvit quatuor Heyn Cantvoerts ende Diric de Scoenmaker unum ex domo sita achter den Penzepeel. (BB) V oud gros.

(1) Lees nota 1, 3 Maart.

(2) Jan Sijkens bekam het Clerckschap van den Lande van Turnhout voor drie jaren, ingaande den 18 November 1467; de twee laatste jaren voor 10 Ridders. (Rentmeestersrekening H. Ceelen, 1470-1471.)

Ai^m Martini Timmermans (Tymmermans) parentum et Johannis fratris suorum. qui obiit anno 1410, duos lop. sil. op een euzel gheleghen tusgen Outturnouyt, opten hoec vander straten comende vutten groten beytel. Solvunt Jan Keyser et ejus soror.

Ai^m Margarete Bertels, suorumque parentum, quartam partem unius mutonis. Solvit Meesterken. (BB)

Ai^m Agnetis uxoris Pauli Yvyrs (Yviers), unum gros. vet. supra domum suam. Solvit mgr Ambrosius de Dinter supra domum suam aen den Singhel retro chorum. (BB)

Ai^m Yde Olivyers (Oliviers), unum gros. vet. Solvit Jan Oem te Zeverdonck op siin huys ende hoff etc. (BB)

Ai^m Nycolai Luggen, unde habemus gros. vet.; et dimisit IIII lop. pro celebrante. (AA).

27. **L.** Ai^m Dyonisii vanden (vander) Kelder et Elizabeth Spapen ejus uxoris, unde habemus duos gros. vet., unum videlicet supra domum cohabitationis ejus etiam inde Otterstrate, unum esterlinum supra peciam terre sitam inde Quacstrate, quam tenet Elizabeth uxor quondam Johannis Keyser, et reliquum supra agrum quemdam situm inde Negenpale prope albam viam, quem tenet Johannes van Hoeke, a^o 1467.

Ai^m Mgr Arnoldi Meesens (1), canonici hujus ecclesie, artium magistri et sacre theologie licentiati, 1518, unde habemus quatuor lop. sil. et quatuor lop. pro celebrante.

Ai^m Anne de Cock, unde habemus unum gros. vet. 1572; solvit 1 oud gros.

28. **F. Vitalis martyr.** Ai^m Margarete Stickers unde habemus gros. vet. (AA)

(1) Tusschen de testamenten lezen wij het testament van meester Arnold Meesens, "Sacre pagine licentiati et artium magister..." gemaakt den 30 November 1517, in 't bijzijn van meester Willem van Roeye, kanunnik cantor en van Gregorius Meeren, habituatus dezelfde kerk. Hij wenscht begraven te worden in het klooster van Corsendonck wien hij groote goederen nalaat. Zooals de giften aanduiden, behoorde hij aan eene welhebbende familie van Turnhout. (ARCHIEF SPT. 5 Br. bl. 140.) — Een jaargetijde van A. Meesens staat ook vermeld in het Obituarium van Corsendonck, op denzelfden datum als hier. (Op. cit. II Br. bl. 23.) — Lees ook nota 1, 13 Maart.

Ai^m Dni et Mgrⁱ Oliveri dicti de Libermi (1), qui secundum tenorem (obiit a^o 1567) statutorum hujus ecclesie reliquit pro suo anniversario Capitulo unum fertellum. Item reliquit pro celebrante in die sui anniversarii. decem stuf. semel.

Ai^m Guilhelmi de Libermi et Johanne de Baeckelroey, parentum prefati magistri Oliveri, pro quo legavit Capitulo Turnhoutensi duodecim stuf. semel, quorum dimidietas cedet pro celebrante, altero vero dimidietas pro anniversario (II).

29. **G.** Ai^m Dni Gerardi curati in Turnouyt et Wilhelmi Prochiaens, unde habemus duos gros. vet. levand^s op huysinghe ende hovinghe, gheleghen inde Otterstrate. oestwert aen huys Claes Coels, weestwert Diric van Mirde. Miror quare non persolvuntur XX st. quia habemus pignus non tantum. (BB)

Ai^m Johannis Styneo, de Heysie, qui obiit a^o 1417, unum gros. vet. Solvunt Heyn Styneo et Godefridus puer ex bonis patris.

Ai^m Elizabet Keysers, uxoris Martini Thome, que obiit a^o 1430, et patris sui, unde habemus mediam partem petie terre arabilis cujus aliam mediam partem legavit nobis prefatus Martinus, ut in folio precedente. Solvit m^r Gerardus Hebscap, unde prius fit mentio.

Ai^m Bartholomei Witbols, 1486, pro quo dimisit duos petros semel. 1 oud gros.

(1) Oliverius Libermi, te Antwerpen geboren, regeerde het Kapittel sinds 1543 als onderdeken en weigerde in die moeilijke tijden den last van deken aan te nemen. Tijdens zijn bestuur versierde de koningin van Hongarië, Maria van Oostenrijk, het Kasteel der Vrijheid, verbleef er met al hare hofhouding, wat gewoonlijk genoemd werd *Het Hof van Turnhout*. In de nabijheid van Holland gelogen beproefde Turnhout meermaals het verblijf der troepen, wat te samen met de beroerten het leven der onderdekens in het begin der 2^e helft van de 16^e eeuw erg veronaangenaamde. Hij ontving in 1545 van Keizer Karel V de bevestigingsbrieven van de stichtingen en privilegïen des Kapittels. Gezien den afstand der Vrijheid, vroegen de inwoners van Oud-Turnhout hem eenen schoolmeester, wat door uitspraak van Koningin Maria zij in 1547 verkregen op voorwaarde dat zij hem zelf onderhielden en hij onderdanig zou zijn aan het Kapittel. In 1552 verkregen zij ook eenen kapelaan, die er de HH. Sacramenten mocht toedienen. Oliverius Libermi ging ook een verdrag aan den 11 Februari 1551 met den Oppermeester van de H. Drievaldigheid over de nieuwe tienden. Hij stelde ook het feest van O. L. Vrouw Presentatie in en stierf den 28 April 1567. (H. GEVAERTS. Monumenta. Archief SPT. 2 Br. bl. 7.)

Ai^m Jacobi de Jonghe (1), unde habemus duos lop. sil. Ob. 1500.

30. **A.** Ai^m Martini de Roesele (Rozele) qui obiit a^o 1424, duos gros, vet. Solvit unum Capitulum, reliquum dictus Johannes Robart ex domo aen den Princ, neven den roster etc.

Ai^m Egidii de Castro et uxoris sue liberorumque suorum, currentem habet tertiam partem quinque libros (monete usualis) cum dimidia monete búrsalis supra mansionem quondam Elizabet Tinctoris, quam modo possidet Jacobus van den (2) sitam supra Oudaen. (BB)

Ai^m Aleydis Claes, unde habemus unum lop. sil. 1449. Solvit Paulus Mas op siin goede te Papenbruggen 1 lop. rogge.

Ai^m Gertrudis Scots, Johannis filii sui et patris et matris, unde habemus duos lop. sil. supra domum cum orto sitam inde Potterstrate prope Dirixs; hac solvit Walterus vande More. (AA)

Ai^m Amisii Steevens (Stevens), unde habemus unum gros vet. supra pratum dictum de Tessche in de Tieghelstrate, 1467. Solvit Neesken Scats.

Ai^m Johannis de Dorne, Katherine, ejus uxoris, et parentum eorumden, unde habemus unum gros. vet. et duos sterlingos veteres. Solvit sot Machghiels moeder tot Scuerhoven. (BB2)

Ai^m Johannis Vloermans et Hexlwigis uxoris, 1480, unde habemus gros. vet.

(1) Er bestond te Turnhout een Leenhof Jacobs de Jonghe, in de XVe eeuw. (VAN GORCUM. Beschrijving der Vrijheid Turnhout, bl. 104 en J. E. JANSEN, I Br. III, bl. 15.) — Er leefde ook een Jacob de Jonghe, pachter van den Goermolen te T. (Rentmeestersrekening H. v. d. Keelen, 1462-1464.) Déclaration de Jacques de Jonge, fils de feu Jean, pour un fief et un cens seigneurial acquis en 1466 par Jacques de Jonge, son aieul, comprenant un manoir et ses dépendances, situés à Turnhout et Vieux-Turnhout, avec les arrière-fiefs y énoncés, au nombre de cent quatre vingts. (Cahier in-folo de 32 pages. Ecrit et signé par le déclarant. Un monogramme pour signature.) Le déclarant disait que le manoir n'existait plus et qu'il ne savait pas même où il était situé. RIJKSARCHIEF BRUSSEL. GACHARD. Inventaire des archives de la Cour féodale, d. II, bl. 246. — Relevé des feudataires de Jacques de Jonghe, à Turnhout. (Cahier in-folo de 16 pages, sans signature ni cachet.) IBIDEM. GACHARD. d. II, bl. 194.

(2) Tusschenruimte in blanco opengelaten in HS. B.

Eodem die, obiit magr Gerardus Hebscap (1), decanus hujus ecclesie, qui dimisit octo fertella sil. hereditarie, scilicet in die ipso anniversarii quatuor lop. et similes quatuor pro celebrante. Item pro tribus memoriis in qualibet totidem, ut pro infra a revolutione trium mensium 1485 IIII lop.

Ai^m Heynrici de Wever et Aleydis Beckers, sue prime uxoris, et Margarete (2) uxoris, unde habemus III petros. (I)

(1) Gerardus Hebscaep, waar er zoo dikwijls spraak van is in dit Jaargetijdenboek, was; in *Decretis Baccalaureus*, cantor, plebaan en 4^e deken van het Kapittel. « *Vir sane peregrinus ac in pauperes beneficus* » schrijft Gevaerts. Hij begon een nieuw koor met omgang en altaren te bouwen, in 1483, en werd door de kanunniken naar het provinciaal Concilie van Reims afgevaardigd. Hij maakte een legaat om gedurende den Advent en den Vasten, brood, olie, aan de armen uit te deelen en andere stichtingen. Zijn portret in knielende houding op een groote venster door hem in den omgang van het koor geplaatst, nabij den altaar van het H. Sacrament, zag men nog ten tijde van K. Gevaerts in de kerk. Hij stierf in eenen gezegden ouderdom in 1485 en werd in het koor begraven in de graftombe van zijnen oom, cantor van het Kapittel en die ook zijnen voornaam voerde. (K. GEVAERTS. *Monumenta*. 2 Br. bl. 6.) — In het *Necrologium* van Groenendael staat op 2 Mei: Item obitus magistri Gerardi Hebscaps decani Turnhoutensis et parentum suorum, cum avunculo suo, et omnibus benefactoribus suis. Hetzelfde stond op 30 April in het *Obituarium* van Corsendonck. (ABBÉ STROOBANT. *Op. cit.* en II Br. bl. 23.) Zie ook *Analectes HEB.* XXVI, 1897, 310 en XXXII, 1906, bl. 249.

(2) Naam uitgewist.

